

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI VE KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Bahadır AYDOĞDU**

**Niğde
Eylül 2020**

**T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI VE KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Bahadır AYDOĞDU**

Danışman: Doç.Dr. Cenay BABAÖĞLU

Üye: Doç. Dr. Sefa USTA

Üye: Doç.Dr. Çiğdem Akman

**Niğde
Eylül 2020**

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum 'Türkiye'de Kardeş Şehir Uygulamaları ve Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği' Başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım *16.10.2020* (tarih)

Bahadır AYDOĞDU

ÖNSÖZ

‘Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamaları ve Konya BŞB Örneği” başlıklı tezde yerel yönetimler arası iş birliği modeli olan kardeş şehir ortaklıklarının Konya Büyükşehir Belediyesi üzerinden değerlendirme çalışılmıştır.

Öncelikle yüksek lisans hayatımın başladığı zamandan bu zamana kadar hem akademik, hem manevi anlamda desteklerini esirgemeyen, bu çalışmanın oluşmasında beni motive eden ve büyük emeğe sahip olan danışman hocam Doç. Dr. Cenay Babaoğlu’na teşekkürü bir borç bilirim.

Lisans hayatımdan beri her zaman desteğini yanımda hissettiğim, kapısını çalmaktan hiç çekinmediğim hocam Doç. Dr. Sefa Usta’ya ve tez savuna jürimde yer alan Doç. Dr. Çiğdem Akman hocama teşekkürlerimi sunarım.

Tezin oluşmasında kahrımı çeken, görüşleriyle her daim destek olan yol arkadaşlarım Ali Hebebcı’ye, Rümeyya Gedik’e ve Güleser Usta’ya ve “*Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum.*” düsturuyla üstümde emeği olan bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Konya Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Müdürlüğü, Müdürü Mücahit Sami Küçüktığı’ya ve Dış İlişkiler Müdürlüğü Personeli Fatih Taşdere’ye misafirperverliklerinden dolayı teşekkür ederim.

Her zaman gölgesinde korunduğum hiçbir zaman maddi, manevi yönden desteklerini esirgemeyen aileme sonsöz teşekkür ederim.

Gezdim Halep ile Şam’ı, eyledim ilmi talep.

Meğer ilim bir hiç imiş, illa edep, illa edep.

Bizim Yunus

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI VE KONYA
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

AYDOĞDU, Bahadır
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Cenay BABAÖĞLU
Eylül 2020, 164 sayfa

Yerel yönetimler belirli bir bölgedeki halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmaktadır. Küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte yerel yönetimlere yeni sorumluluklar yüklenmiştir. Yerel yönetimler bu sorumlulukları yerine getirebilmeleri için bölgesel ve küresel anlamda iş birliklerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu iş birliklerini, yerel yönetim birlikleri, geçici iş birlikleri, birleşmeler ve kardeş şehirler oluşturmaktadır. Bunlardan en yaygın olanı yerel yönetim birlikleri olup, yerel yönetim örgütlerinin belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek birlik oluşturmalarıdır. II. Dünya Savaşı sonrasında savaşın yaralarının sarılmasında önemli bir yer tutan kardeş şehir ortaklıkları 2000’den sonra gelişim göstermiş, Dünya’da ve Türkiye’de önemli bir yer edinmiştir.

Bu çalışmada yerel yönetimler arası iş birliğinin daha iyi anlaşılabilmesi için birinci bölümünde yerel yönetim ve merkezi yönetime değinilmiştir. İkinci bölümde yönetimler arası iş birliği modelini oluşturan yerel yönetim birlikleri, geçici iş birlikleri, birleşmeler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Üçüncü bölüme geçildiğinde ise kardeş şehirlerin kavramsal çerçevesine, tarihsel gelişim ve arka planına, literatür taramasına, ortaklık oluşmasında izlenilecek adımlara ve dünya örneklerine değinilmiştir. Son bölümde Türkiye’deki kardeş şehirlerin tarihçesi, yasal dayanağı, istatistiksel durumu ve Türkiye’den şehir örnekleri incelenerek, KBŞB hakkında genel bilgilere, tarihsel gelişimine ve örgütsel yapısına, Konya’nın üye olduğu birliklere, istatistiksel verilerine ve Saraybonsa ile Kyoto arasındaki ortaklıklarına yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise KBŞB kardeş şehir oluşumunda önceliklerine yer verilerek, kardeş şehir ortaklığı kurmak isteyen belediyelere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Merkezi Yönetim, Yerel Yönetim, Yerel Yönetimler Arası İş Birlikleri, Yerel Yönetim Birlikleri, Kardeş Şehir

**ABSTRACT
MASTER THESIS**

**SISTER CITY PRACTICES IN TURKEY AND THE CASE OF KONYA
METROPOLITAN**

**AYDOĞDU, Bahadır
Public Administration**

**Supervisor: Associate Professor Cenay BABAÖĞLU
September 2020, 164 pages**

Local governments are established to meet the local common needs of the people in a particular region. With the development of globalization and technology, new responsibilities have been placed on local governments. Local governments need regional and global cooperation to fulfill these responsibilities. These collaborations are formed by local government unions, temporary collaborations, mergers and sister cities. The most common of these is local government unions, and local government organizations come together for a specific purpose to form a union. II. a sister city partnership holds an important place in healing the wounds of war after World War II that has developed after 2000, has an important place in the world and Turkey.

In this study, in order to understand the cooperation between local governments better, in the first part, local government and central administration are mentioned. In the second part, local government unions, temporary collaborations, mergers that form the intergovernmental cooperation model are examined in detail. In the third chapter, conceptual framework of sister cities, historical development and background, literature review, steps to be followed in establishing partnerships and world examples are mentioned. The history of the sister city last chapter in Turkey, the legal gauntlet, statistical situation and examining the city examples from Turkey, general information about KBSB the historical development and organizational structure, Konya member that birliker A is given to a partnership with Kyoto by statistical data and Saraybo possible . In the conclusion part, the priorities of the KBŞB in the formation of sister cities were given and suggestions were made to the municipalities that want to establish sister city partnerships.

Keywords: Central Management, Local Government, Collaboration Between Local Governments, Local Government Associations, Sister City

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR LİSTESİ	VIII
TABLOLAR ve ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYEDE MERKEZDEN YÖNETİM VE YERİNDEN YÖNETİM

1.1. MERKEZDEN YÖNETİM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.2. YERİNDEN YÖNETİM KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
1.3. MERKEZİ VE YERİNDEN YÖNETİMİN FAYDA VE ZARARLARI	8
1.4. MERKEZDEN VE YERİNDEN YÖNETİM ÖRGÜTLERİ.....	11
1.5. TÜRKİYE’DE KAMU YÖNETİMİ TEŞKİLAT YAPISI	15
1.5.1. Başkent Teşkilatı	15
1.5.2. Taşra Teşkilatı	18
1.5.3. Yerel Yönetim Teşkilatı	22
1.5.3.1. İl Özel İdaresi	22
1.5.3.2. Belediye	28
1.5.3.3. Büyükşehir Belediyesi	34
1.5.3.4. Köy	35

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER ARASI İŞBİRLİĞİ

2.1. YÖNETİMLER ARASI İŞ BİRLİĞİ KAVRAMI.....	39
2.2. YÖNETİMLER ARASI İŞ BİRLİĞİ SEBEPLERİ	39
2.2.1. Hukuki Sebepler	40
2.2.2. Ekonomik Sebepler.....	40
2.2.3. Sosyal Sebepler.....	40

2.3. YEREL YÖNETİMLER ARASI İŞ BİRLİĞİ TÜRLERİ	40
2.3.1. Yerel Yönetim Birlikleri.....	41
2.3.1.1. Yerel Yönetim Birliklerinin Örgütsel Yapısı	41
2.3.1.2. Yerel Yönetim Birlik Türleri	49
2.3.1.3. Yerel Yönetim Birliklerine Örnekler.....	59
2.3.1.4. Konya Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Birliklere Örnekler. 61	
2.3.2. Birleşme.....	64
2.3.3. Geçici İşbirliği	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARDEŞ ŞEHİRLER: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE DÜNYA ÖRNEKLERİ

3.1. KARDEŞ ŞEHİRLER: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	68
3.2. KARDEŞ ŞEHİRLER: TARİHSEL GELİŞİM VE ARKA PLAN	69
3.3. KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMLARI: LİTERATÜR TARAMASI.....	71
3.3.1. Türkiye'de Kardeş Şehir Literatür Taraması	71
3.3.2. Dünya'da Kardeş Şehir Literatür Taraması.....	78
3.4. KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİSİ OLUŞTURULMASINDA İZLENİLECEK ADIMLAR.....	82
3.5. DÜNYADA KARDEŞ ŞEHİR ÖRNEKLERİ.....	84
3.4.1. ABD Kardeş Şehir İlişkileri.....	85
3.4.1.1. Vallejo'nun Kardeş Şehir İlişkisi	85
3.4.1.2. Buffalo'nun Kardeş Şehir İlişkisi	86
3.4.1.2. Chicago'nun Kardeş Şehir İlişkisi	86
3.4.2. Çin Kardeş Şehir İlişkileri	87
3.4.2.1. Foshan'ın Kardeş Şehir İlişkisi.....	87
3.4.2.2. Tianjin'in Kardeş Şehir İlişkisi.....	88
3.4.2.3. Guangzhou'nun Kardeş Şehir İlişkisi.....	88
3.4.3. Almanya Kardeş Şehir İlişkileri	89
3.4.3.1. Berlin'in Kardeş Şehir İlişkisi	90
3.4.3.2. Frankfurt'un Kardeş Şehir İlişkisi	90
3.4.1.2. Hamburg'un Kardeş Şehir İlişkisi	91

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

4.1. ÇALIŞMANIN METODOLİJİSİ.....	93
4.2. TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİRLERİN TARİHÇESİ.....	94
4.3. TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİRLERİN YASAL DAYANAĞI.....	96
4.4. TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİRLERİN İSTATİKSEL DURUMU	97
4.5. TÜRKİYE’DE KARDEŞ ŞEHİR ÖRNEKLERİ.....	102
4.6. KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ VE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI.....	106
4.6.1. Konya Hakkında Genel Bilgiler Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı ...	106
4.6.2. Konya Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir İlişkileri İstatiksel Verileri.	107
4.6.3. Kardeş Şehirlerde Gönül Ortaklığı: Konya Büyükşehir Belediyesi ve Saraybosna Kardeş Şehir Ortaklığı.....	118
4.6.4. Kardeş Şehirlerde Etkin İşbirliği: Konya Büyükşehir Belediyesi ve Kyoto Kardeş Şehir Ortaklığı.....	120
SONUÇ	122
KAYNAKÇA	130
EKLER	156

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ABŞB	:Antalya Büyükşehir Belediyesi
BBŞB	:Bursa Büyükşehir Belediyesi
ÇŞB	:Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
DSİ	:Devlet Su İşleri
İBŞB	:İzmir Büyükşehir Belediyesi
İİGM	:İller İdaresi Genel Müdürlüğü
KAYA	:Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
KBB	:Konya Belediyeler Birliği
KBBT	:Konya Belediyeler Birliği Tüzüğü
KBŞB	:Konya Büyükşehir Belediyesi
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
KKTC	:Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KİT	:Kamu İktisadi Teşebbüsü
MEWA	:Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı
TBB	:Türkiye Belediyeler Birliği
TBBT	:Türkiye Belediyeler Birliği Tüzüğü
TDBB	:Türk Dünyası Belediyeler Birliği
TDBBT	:Türk Dünyası Belediyeler Birliği Tüzüğü
TKB	:Tarihi Kentler Birliği
TKBT	: Tarihi Kentler Birliği Tüzüğü
UCLG	:Dünya Yerel Yönetimler Birliği
YÖK	:Yükseköğretim Kurulu
YYGM	:Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo 1: Örgütlenme Türleri	11
Tablo 2: Yerinden Yönetim Türleri ve Biçimleri	12
Tablo 3: Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı	16
Tablo 4: Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi	18
Tablo 5: Köyün Mecburi ve İsteğe Bağlı İşleri.....	36
Tablo 6: Muhtarın Görevleri	36
Tablo 7: Köylere Hizmet Götürme Birliklerine Örnekler	57
Tablo 8: Turizm ve Altyapı Hizmet Birliklerine Örnekler.....	58
Tablo 9: Sulama Birliklerine Örnekler	58
Tablo 10: Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Belediye Sayılarının Değişimi	61
Tablo 11: Kardeş Şehir Tanımları	64
Tablo 12: Türkiye’de Kardeş Şehir Literatür Taraması	67
Tablo 13: Yıllara Göre Kardeş Şehir Akademik Kaynakları	73
Tablo 14: Kardeş Şehir Literatürlerinin Dolaylı ve Doğrudan Olma Durumları.....	73
Tablo 15: Kardeş Şehir Literatürlerinin Türleri	74
Tablo 16: Dünyada Kardeş Şehir Literatür Taraması.....	74
Tablo 17: Türkiye’de Kardeş Şehir Verileri	91
Tablo 18: Yıllara Göre Kardeş Şehir Sayılarının Artış Oranları.....	91
Tablo 19: 1992-2020 Yılları Arasında İl Bazlı Kardeş Şehir Sayıları	93
Tablo 20: Türkiye’de İlçe Belediyeleri, Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyeleri Kardeş Şehir Sayıları.....	94
Tablo 21: Türkiye’de Kardeş Şehir İlişkilerinin Bölgelere Göre Dağılımı.....	94
Tablo 22: Türkiye’de Kardeş Şehir İlişkilerinin Küresel Dağılımı.....	95
Tablo 23: KBŞB’nin Uluslararası Kardeş Şehirleri	107

Tablo 24: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Kıtalaraya Göre Dağılımı.....	108
Tablo 25: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Asya Kıtasına Göre Dağılımı.....	108
Tablo 26: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Avrupa Kıtasına Göre Dağılımı	109
Tablo 27: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Afrika Kıtasına Göre Dağılımı.....	109
Tablo 28: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Dini İnanışlarına Göre Dağılımı.....	110
Tablo 29: KBŞB Kardeş Şehrinin Gelişmişlik Düzeylerine Göre Dağılımı	111
Tablo 30: KBŞB Kardeş Şehirlerinin Nüfuslarına Göre Dağılımı	112
Tablo 31: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Yıllara Göre Dağılımı	112
Tablo 32: KBŞB'nin Ulusal Kardeş Şehirleri	114
Tablo 33: Konya Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Kardeş Şehirleri.....	114
Tablo 34: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Kıtalaraya Göre Dağılımı.....	115
Tablo 35: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Dini İnanışlarına Göre Dağılımı.....	115
Tablo 36: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Yıllara Göre Dağılımı	116
Şekil 1: Dünya Kardeş Şehir Ağı.....	79
Şekil 2: ABŞB'nin Kardeş Şehir Olma Süreci	98

GİRİŞ

Ülkemizin yönetim teşkilatında, merkezi ve yerinden yönetim unsurları birbirlerini tamamlamaktadır. Dış politika, güvenlik ve adalet gibi hizmetlerin merkezde toplanmasına ihtiyaç duyulurken, halkın ihtiyaçlarının kolay tespit edilebilmesi ve hızlıca giderilmesi için yerinden yönetim kuruluşlarına ihtiyaç duyulmuştur. Küreselleşen Dünya ile birlikte ülkelerin ve şehirlerin etkileşimde bulunma gereksinimleri doğdu. Ayrıca teknolojinin gelişmesi ve vatandaşların ihtiyaçlarının farklılaşması ile birlikte etkileşimlerde bulunulmaya başlandı.

Yerel yönetimler farklı şehirlerle etkileşimlerini, yerel yönetim birlikleri, geçici iş birliği, birleşme ve kardeş şehir ortaklığı kurmakla sağlayabilmektedir. Bu etkileşim araçlarının başlıcalarını yerel yönetim birlikleri ve kardeş şehirler oluşturmaktadır. Yerel yönetim birlikleri, yerel yönetimlerin tek başlarına yerine getiremedikleri işlerin ortaklaşa yerine getirilebilmesi amacıyla kurulur. Yerel yönetim birlikleri isteğe bağlı kurulabilmesinin yanı sıra merkezi idarenin isteği doğrultusunda zorunlu olarak da kurulmaktadır.

Kardeş şehirler ise coğrafi bakımdan uzak olan şehirlerin birbirleriyle ortak faaliyet yürütmek veya etkileşimde bulunmak amacıyla kurdukları ortaklıktır. Ülkemizde kardeş şehir olarak adlandırılan bu ortaklıklar ABD’de Sister City, AB’de Town Twinnig şeklinde adlandırılmıştır. Dünyada ilk kardeş şehir ilişkisi 836 yılında Almanya’nın Paderborn ile Fransa’nın Le Mans şehirleri arasında kültürel iş birliği şeklinde kurulmuştur. Ülkemizde ilk kardeş şehir ilişkisi İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Rio de Jenerio Büyükşehir Belediyesi arasında 1965 yılında kurulmuştur. 2003 sonrası gelindiğinde gelişen kardeş şehir ilişkileri sayesinde yerel yönetimlerde ilerlemeler yaşandığı gözlenmiş ve günümüzde kardeş şehir sayısı 1831’e ulaşmıştır.

Çalışmanın konusu: Küreselleşen dünya ile birlikte yerel yönetimlerinin üzerlerindeki sorumluluk artmıştır. Yerel yönetimler bu sorumlulukları yerine getirebilmeleri için iş birliğine gitmek zorunda kalmışlardır. Yerel yönetimler arası iş birliklerinin en önemlileri yerel yönetim birlikleri ve kardeş şehirlerdir. Bu amaçla Türkiye’deki yerel yönetim arası iş birlikleri Konya BŞB kardeş şehir ilişkileri bağlamında incelenmesi çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı: Yerinden yönetim, merkezi yönetim, yönetimler arası iş birliği ve kardeş şehir ilişkilerine değinilerek Türkiye’de yerel yönetimler arası iş birlikleri ve kardeş şehir ortaklıklarının oluşturulmasının hukuki dayanağı ve yöntemlerinin aktarılması çalışmanın ilk amacıdır. Kardeş şehir iyi uygulama örneklerinden olan Konya BŞB kardeş şehir ilişkileri incelenerek, kardeş şehir ortaklığı oluşturmak isteyen belediyelere örnek teşkil etmesi çalışmanın ikinci amacını oluşturmaktadır.

Araştırma yönetimi: İlk olarak merkezi yönetim, yerel yönetim, yönetimler arası iş birlikleri ve kardeş şehirlerle ilgili yazım taraması yapılmıştır. Sonrasında İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mahalli İdare Müdürlüğü, mahalli idare birlikleri ve farklı yerel yönetimlerin raporları belge analiz yöntemi kullanılarak taranmıştır. Çalışmanın uygulama kısmında nitel, yarı yapılandırılmış araştırma yönetminden faydalanılmış ve Konya BŞB Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü personeli ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın kısıtlılığı: Çalışmanın temel kısıtlılığını araştırmanın yapıldığı dönem ile ve KBŞB ile sınırlı olmasıdır. Kaynak taraması esnasında Konya’nın kardeş şehirleri ile ilgili hazırlanan sadece bir çalışmaya rastlanılmıştır. KBŞB’nin kardeş şehirleriyle kurduğu ilişkiler kapsamında incelenecek protokol ve anlaşmaların gösterilmemiş sadece Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü Müdürü, Şefi ve Personeli ile görüşme sağlanmıştır. Covid-19 salgını sebebiyle görüşmeler aksaklıklarla meydana gelmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde merkezi ve yerinden yönetimin kavramsal çerçevelerine, fayda ve zararlarına, örgütlerine ve son olarak Türkiye’de kamu yönetimi teşkilatlanmalarına değinilerek merkezi ve yerinden yönetim anlatılmıştır.

İkinci bölümde, yönetimler arası iş birliğinin kavramına, sebeplerine ve türlerine değinilmiştir. Yönetimler arası iş birliği türlerinden olan yerel yönetim birlikleri, geçici iş birlikleri ve birleşmeler anlatılmıştır. Yerel yönetim birliklerinde, birliklerin örgütsel yapıları ve türleri açıklanırken, birliklere örnekler verilmiştir.

Üçüncü bölümde, kardeş şehirlerin kavramsal çerçevesine, tarihsel gelişimine ve arka planına, Türkiye ve Dünya’dan kardeş şehirlerin literatürlerine, kardeş şehir ortaklıklarının oluşturulmasında izlenilecek olan adımlara ve ABD, Çin ve

Almaya'dan şehir örnekleri incelenmiştir.

Son bölümde ise Türkiye'de kardeş şehirlerin tarihçesine, yasal dayanağına, istatistiksel durumlarına ve şehir örneklerine değinilirken, Konya hakkında genel bilgilere, KBŞB'nin tarihsel gelişimine ve örgütsel yapısına, KBŞB'nin üye olduğu yerel yönetim birlikleri örneklerine, KBŞB'nin kardeş şehir istatistiksel verilerine ve son olarak Saraybona ile Kyoto şehirleriyle kurduğu ortaklıklara değinmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MERKEZDEN YÖNETİM VE YERİNDEN YÖNETİM

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle merkezden ve yerinden yönetimin kavramsal çerçevesi ve örgütsel yapılarına son olarak ise Türkiye'deki kamu yönetimi teşkilatına değinilecektir. Böylelikle merkezi ve yerinden yönetim kuruluşlarının birbirlerini tamamlayıcı özelliklerine değinilerek iş birliğinin gerekliliği vurgulanmıştır.

1.1. Merkezden Yönetim: Kavramsal Çerçeve

Merkezi yönetim kamu hizmetlerinin merkezde tek elden toplanması ve hiyerarşik sistem içerisinde yürütülmesidir. Kamu hizmetlerini belirlemek, uygulamak, gelir giderlerini hesaplamak merkeze aittir. Devlet idaresindeki bütün işlemlerin başkent den yapılmasıdır (Dönmez, 2014: 155).

Merkezden yönetim olgusunu daha iyi anlayabilmek için merkezi yönetimi oluşturan yetki genişliği, idarenin bütünlüğü ve yetki devri kavramlarını incelemek gerekmektedir.

Yetki genişliği: Bir yerin veya hizmetin başındaki kişiye merkezi yönetime ait olan yetkileri kullanma yetkisinin verilmesidir (Yılmaz, 2007: 1246). Fransızca da “*déconcentration*” olarak kullanılmakta olup (Deniz, 2010: 5) bu kelime tam manasıyla yetki genişliğini karşılamamakta, yoğunluğu azaltma anlamı çıkmaktadır. Böylelikle merkezi idarenin işlerinin hafifleştirilmesi amaçlanmaktadır (Gözler 2007:68). Eryılmaz (2018: 120)'a göre ise merkezi idare birçok hizmeti yerine getirmekle yükümlüdür. Sunulacak olan hizmetlerin artması verimsizliği doğuracaktır. Yetki genişliği ile merkezi idarenin yerine getirmek zorunda olduğu hizmetler paylaşılarak daha etkin ve verimle sonuçlar ortaya çıkacaktır. Ancak hizmet sunumu için kullanılacak olan yetkiler merkezi idare adına kullanıldığından esas yetkili organ merkezi idaredir, böylece bu yetkileri kullananlar merkezi idarenin hiyerarşik denetimine tabidir.

Yetki genişliği coğrafi ve fonksiyonel yetki genişliği olmak üzere ikiye ayrılmışlardır.

Coğrafi Yetki Genişliği: Merkezi idarenin bir kısım yetkilerinin coğrafi veya

belirli kamu kuruluşlarına verilmesidir. Türkiye’de illerde valilere tanınan yetkiler örnek gösterilir (Çetin, 2018: 104).

Fonksiyonel Yetki Genişliği: Merkezi idarenin elindeki yetkiyi belirli uzmanlık alanında faaliyet gösteren kuruluşlara devretmesidir. Ülkemizde KİT’ler örnek gösterilir (Çetin, 2018: 104).

Yetki genişliği merkezi idarenin üzerindeki yükü azaltması ve bölgelerin ihtiyaçlarının giderilmesi bağlamında etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca kırtasiyeciliğin azalmasında önemli bir yere sahip olan yetki genişliği hizmette tasarrufu ve hızlılığı arttıracaktır.

İdarenin bütünlüğü: Bu ilkeyi bir insan vücuduna benzetebiliriz. Nasıl her uzvun bir görevi bulunmasına rağmen ayrı başı çekmeyip kendi görevlerini yapıyorlarsa idarede de aynı durum sağlanmalıdır. Bu durumun sağlanabilmesi için idare kendi tüzel kişiliği içerisinde hiyerarşik denetim başka bir tüzel kişilik varsa idari vesayet denetimini kullanmak zorundadır (Gözler ve Kaplan, 2014: 44).

Hiyerarşi: Literatürümüze Fransızca’nın ‘*hierarchie*’ kelimesinden geçmiştir. Kelime anlamı olarak ise görevliler arasındaki ast-üst ilişkisini ifade eder. Hiyerarşi yetkisi genel bir yetki olmakla birlikte aynı kamu tüzel kişisi içinde geçerlidir ve hiyerarşik amir bu yetkisinden vazgeçemez gerektiği durumlarda bu yetkiyi kullanmak zorundadır. Hiyerarşi yetkisi ile üstler, astlarını terfi ettirebilir, disiplin cezası verebilir, astlar arasında görev bölüşümü yapabilir, kanunsuz olmamak kaydıyla astlara emir ve talimat verebilir, astların işlemlerini yerindelik ve hukukilik bakımından denetleyebilir, astların yapmış oldukları işlemleri astların yerine geçerek iptal edebilir, geri alabilir ve düzeltebilir (Gözler ve Kaplan, 2014: 47-48).

İdari Vesayet: 1982 Anayasa’sının 127’inci maddesinde merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Yerinden yönetim kuruluşlarının başına buyruk hareketlerini önlemek birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla merkezi yönetimin uyguladığı denetim şeklidir (Dönmez, 2012: 7-8). İdari vesayet denetimini hiyerarşik denetimden ayıran en önemli özellik

hiyerarşik denetimde aynı tüzel kişilik içinde bulunulması gerekirken idari vesayet denetiminde farklı tüzel kişilikler bulunması gerekmektedir. Ayrıca hiyerarşik denetim emir, talimat ve düzeltme işlemlerini içinde barındırırken idari vesayet denetiminde bu özellikler bulunmamaktadır (Önen ve Eken, 2016: 219).

Merkezi idare kendi bünyesinde bulunan kurumları hiyerarşik denetim ile farklı tüzel kişiliği bulunan kurumları ise idari vesayet denetimi ile bir düzen altında tutmaktadır. Böylece kurumlar ülkenin aleyhine işlemlerde bulunamayacak ve ülke genelinde birlik sağlanacaktır.

Yetki Devri: Üstlerin bazı yetkilerini yardımcılara veya astlara devretmesi olarak tanımlanmaktadır. Yetki devrinin en önemli çıktısı zaman yönetimi tekniğidir. Böylelikle işlerini devreden yöneticiler asli işlerine daha fazla zaman ayırarak, etkinlik ve verimlilik sağlanmış olacaktır. Başka bir bağlamda ise yöneticilik iş yapan değil emir ve talimatlarıyla koordine eden demektir, yetki devri ile astlarının inisiyatif almalarını sağlayacak ve kendisi sadece hakem görevi yaparak onları denetleyecektir (Derdiman ve Uysal, 2016: 252-253). Yetki devri, 'imza devri' ve 'karar ve icra yetkisi' olmak üzere ikiye ayrılır.

İmza Devri: Üstün astına kendi yetkilerinden birini veya birkaçını devretmesidir. Ast bu yetkiyi üstün adına kullanacak sorumluluk üstte kalacaktır. İmza yetkisini üst istediği zaman asttan geri alabilmekte ve taraflardan biri değişmesi durumunda imza yetkisi hükmünü yitirebilmektedir (Aytürk, 2000: 82).

Karar ve İcra Yetkisi: Astlar arasında görev ve yetki paylaşımı olup mevzuatla düzenlenmiştir. Bu yetki devredildikten sonra ne üst astın işine nede ast üsttün işine karışmamaktadır. Astların bu yetkisi kanun, tüzük, yönetmelik ile koruma altına alınmıştır. Kullanılan yetkilerde sorumluluk astta aittir (Aytürk, 2000: 82)

Yetki devri uygulaması ile yöneticiler angarya işlerden kurtulup asli fonksiyonları yerine getireceklerdir. Yetki devrinin bir türü olan imza devrinde üst sorumluluktan kurtulmadığından sakıncalar oluşabileceğinden üstler yetkilerini devretmek istememekte, astlar ise bir gün yetkinin geri alınacağı düşüncesinden dolayı işlere yeteri kadar ilgi göstermeyeceklerdir. Karar ve icra yetkisinin devrinde ise kanun, tüzük ve yönetmelikle korunduğundan astlar ve üstler için bir korku

durumu oluşturmayacaktır.

1.2. Yerinden Yönetim (Desentralizasyon): Kavramsal Çerçeve

Yerinden yönetim Fransız hukuk sistemi içerisinde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yerinden yönetim merkezi hükümetin denetimi üzerinde, tüzel kişiliğe sahip, kendilerini idare etme özerkliğiyle donatılmış kurumlara bir takım kamu görev ve yetkilerinin aktarılması anlamını taşımaktadır (Nalbant, 2012: 33). Atasoy (1992: 56) ise yerinden yönetimi kamu kudretini mahalli idarelere veya merkezden ayrı yönetim kuruluşlarına dağıtarak kamu hizmetinin mahalli idarelerce veya merkezden ayrı kuruluşlarca yerine getirmesidir şeklinde tanımlamıştır. Yerinden yönetim olgusunu daha iyi kavrayabilmek için yerinden yönetimi oluşturan yerel özerklik ve hizmette yerellik kavramlarını incelemek gerekmektedir.

Yerel Özerklik: Yerinden yönetim anlayışının uygulandığı ülkelerde yerinden yönetimler görev ve sorumluluklarını yerine getirmek için merkezi idarenin kontrolünden kurtulmaları gerekir. Merkezi idareye gerek duymadan yönetme işlemi yerel özerklik kavramıyla sağlanabilmektedir. Yerel özerklik ile yerinden yönetim kuruluşları sunacakları kamu hizmetini belirleme ve kaynak sağlama imkanına sahiptir. Bu bağlamda yerel özerklik yerinden yönetimlerin meşruluğunu sağlayan etken olarak ortaya çıkmaktadır (Koyuncu, 2000: 98). Yerel özerklik kavramını hayata geçirebilmek için özerkliğin anayasada ve yasalarda yer alması, kendilerine has mali kaynak sağlanması, kendi iç yapılarını rahatça belirleyebilmeleri, vesayet yetkisinin kaldırılması ancak yasalarla uygunluk denetimin çok sıkı bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Çelik, vd. 2008: 96-97).

Yerel özerklik olgusu halk tarafından seçilen yerel yönetimlerin meşruluğunun sağlanması konusunda önemli bir tutmaktadır. Ancak çok gelişmemiş ve çok uluslu ülkelerde bu özerkliğin kötüye kullanılabileceği ve bölünmelere sebep olabileceği de ortaya çıkmaktadır.

Hizmette Yerellik (Subsidiarite): Kavram olarak subsidiarite yardım etme, ikincil olma, yedekte olma destek anlamları taşıırken (Demir ve Karakütük, 2003: 73), köken olarak ise Latince'den gelmekte olup askeri açıdan yedekte cephe gerisinde asıl birliğe yardımcı olan anlamını taşıyan subsidium dan gelmektedir (Tozlu, 2017: 242). Bir yönetim ilkesi olarak subsidiarite ise kararların vatandaşa en

yakın yerden alınmasını öngörür. Fakat söz konusu faaliyetlerin uygulanmasında yerele en yakın kuruluşun hiç veya yeteri kadar etkili olmama durumunda ise bir üst makamca görülür. Subsidiarite ilkesi ile birey toplumun merkezinde bulunacak, yürütülecek hizmetlerde ise hizmeti alan ile veren iç içe olduğunda hizmette etkinlik ve verimlilik sağlanmış olunacak ve kaynaklar daha rasyonel kullanılması sağlanacaktır (Güneş, 2014: 40-41).

Hizmette yerellik ilkesini yerel özerklikten ayıran nokta, kısmi özerkliğe sahip olmasıdır. Hizmeti sunan ve alan kişilerin aynı olması hizmetin verimliliğini arttıracak ayrıca devlet gözetiminde olmasından dolayı ülkenin bütünlüğü de sağlanmış olacaktır.

1.3. Merkezi ve Yerinden Yönetimin Fayda ve Zararları

Her örgüt yapısında olduğu gibi merkezi ve yerel yönetimlerinde fayda ve zararları bulunmaktadır. Bu örgüt yapılarının fayda ve zararları bir nevi birbirlerini tamamlayıcı özelliklere de sahip olabilmektedir.

Bu bölümde merkezi yönetimin faydaları, yerel yönetimin faydaları, merkez, yönetimin zararları ve yerel yönetimin zararları alt başlıklar altında incelenecektir.

Merkezi Yönetimin Faydaları: Merkezden yönetim kavramı bütün ülkelerde uygulandığına göre birtakım faydaları da bulunmaktadır. Merkezden yönetimin faydalarına aşağıdaki maddeleri örnek verebiliriz.

- Bir kısım hizmetlerin yürütülmesinde devletin sorumlu olması gerekmektedir, çünkü bu hizmetlerin faydaları ülke geneline yayılmış bölünemez niteliktedirler. Örneğin: Milli Savunma ve Diplomasi gibi.
- Kamu hizmetlerinin gidermesi için gereken sermaye ve ihtisas merkezden yönetimin gerekliliğini ortaya koyar.
- Merkezi yönetim merkezi idarenin güçlenmesini olanak sağlayacağından yönetimde birlik ve bütünlük sağlanmış olacaktır.
- İdarenin daha fazla tarafsızlığı artar. Çünkü merkezi idare tarafından atanan memurlar merkezi idareye karşı sorumlu olduklarından bölge halkının etkilerinden çok merkezi idarenin emirlerini uygulamaktadırlar.
- Bölgeler arası kalkınmışlık farklılıkları en aza inmesini sağlanacaktır.

- Merkezden yönetim sisteminde hizmetlerin tek elden görüleceğinden masraflar en aza indirgenecektir (Bayrakçı, 2014: 4-5).

Yukarıda da belirtildiği üzere güçlü bir merkezi yönetim yapısının bulunduğu ülkelerde bölgeler arasındaki eşitsizler en aza indirgenecek ve devlet tarafından karşılanması zorunlu olan faydası bölünemeyen hizmetler daha rahat yürütülecektir. Böylece ülke içerisinde birlik ve bütünlük sağlanacaktır.

Yerinden Yönetimin Faydaları: Yerinden yönetimin faydalarına aşağıdaki maddeleri örnek verebiliriz.

- Yerinden yönetimlerde halk ile temsilciler arası etkileşimin fazla olması, yöneticilerin halka daha yakın olmasını ve halkın ise bu kuruluşlardan çekinmeden daha rahat bir şekilde yararlanmasına olanak tanımıştır.
- Yerinden yönetimlere katılım insanların onurunu ve toplum bilincini yükselterek hükümet programlarına fayda sağlama ve yerel ihtiyaçlara daha iyi karşılık verilmesini sağlayacaktır.
- Bireyler kendi ihtiyaçlarını ve sorunlarını daha iyi tanıyacaklarından merkeze oranla sorunlar daha hızlı çözüme kavuşturulacaktır.
- Yerinden yönetimler bir ülkede demokrasi, katılım, eşitlik, özgürlük ve temsil gibi kavramların gelişmesi sağlamaktadır.
- Yerinden yönetimler devlet gücünü sınırlandırmakta böylelikle devletin, halkın çıkarlarına ters düşen hareketleri olmasını engellemektedir.
- Yerinden yönetimler düşünce ve fırsat eşitliğine daha çok imkan tanımaktadır.
- Yerinden yönetimlerde merkezi yönetimlere oranla kırtasiyecilik daha azdır böylelikle hizmetler daha hızlı görülür.
- Yerinden yönetimler halka daha yakın olduklarından halkın siyasette katılımı yüksektir (Görmez, 1997: 49-57).

Yerel yönetimlerin halka en yakın yerden hizmet sunduklarından dolayı halkın ihtiyaçlarını daha anyabilmekte ve karşılayabilmektedir. Ayrıca halkın siyasete katılımını arttırarak, kendileri için alınan kararlarda söz sahibi olmalarını sağlamaktadır. Böylece vatandaşlar kendilerini değerli hissedecek ve devletlerine güvenleri artacaktır.

Merkezi Yönetimin Zararları: Kamu hizmetlerinin belirlenmesi, planlanması ve uygulanmasında merkezi yönetimin sorumlulukları merkezileştirilmesi bazı problemleri doğurmaktadır (Eryılmaz, 2018: 114). Merkezi yönetimin zararlarına aşağıdaki maddeleri örnek verebiliriz.

- Gerekli gereksiz tüm bilgilerin merkezde toplanması, tüm emir ve kararların merkezden alınması, bütçe ve ödeneklerin merkezden verilmesi, kırtasiyeciliği arttıracak ve merkezi idare hantallaşacaktır.
- Hizmetler her ne kadar yerelden sunulursa sunulsun, merkezden gelecek talimatlar doğrultusunda olacağından taşra memurlarının girişimcilikleri yok olacak sürekli merkezden emir bekleyen robotlar haline geleceklerdir.
- İhtiyaçların doğduğu yer ile hizmeti gelecek olduğu yer arasındaki coğrafi farklılıklardan dolayı hizmet sunumunda uygunluk ve yerindelik yeteri kadar sağlanamayacaktır.
- Halkın kendilerini ilgilendiren hizmetler hakkında karar almada bağları kopmakta, kendileri ile ilgili kararları konuyla alakası olmayan kişiler tarafından verilmesi ne ölçüde doğru olacağı tartışılmakta ve yanlış uygulamalara yol açabilmektedir.
- Merkezilerin ileri sürdüğü savın aksine kamu kaynakları partizanca kullanılabilir. Örneğin belirli bir ideolojik görüşe göre (sağ, sol gibi) kaynakların kullanımında farklılıklarla karşılaşılacaktır.
- Merkezi yönetimde tüm ülkeye hizmet sunulacağından katı ve karmaşık bir muhasebe sistemi uygulanmakta bu yüzden hizmet sunumunda gecikmeler yaşanmaktadır (KAYA, 1991: 57-59).

Bütün emir ve talimatların merkezi idareden gelmesi bölgedeki ihtiyaçların tam anlamıyla anlaşılmasına ve giderilememesine yol açacaktır. Ayrıca merkezden emir alan memurlar bir rehavete kapılacak hizmetlerde aksalıklar yaşanacaktır. Böylece halkın devlete olan güveni zedelenebilmektedir.

Yerinden Yönetimin Zararları: Yerinden yönetimler halka en yakın yerden hizmet sunumu, demokrasi, fırsat eşitliği gibi kavramlar açısından faydası olmakla birlikte birtakım zararları mevcuttur. Yerinden yönetimlerin zararlarına aşağıdaki maddeleri örnek gösterebiliriz.

- Yerinden yönetim uygulamalarında aşırıya kaçınılması bölgeler arası tartışmalara, çekişmelere sebep olabileceğinden israfa yol açabilmektedir.
- Ülke içerisinde bölgeler arası uçurumlar meydana gelebilir. Bölgenin biri refah içinde yaşarken başka bir bölgede ise zaruri ihtiyaçlar bile güçlüklerle karşılanabilir.
- Yerinden yönetim kuruluşlarının merkezi yönetime nispetle yeterli kaynaklarının bulunmaması hizmet sunumunda güçlüklerin oluşmasına sebep olabilir.
- Yerel yönetimler teknik elaman ihtiyacı duyabilirler ve bunları karşılamada güçlük çekeceklerdir.
- Yerinden yönetim kuruluşları özerk yapıya sahip olacaklarından içlerinde kötü emelleri olan kişilere fırsat kapısı oluşturabilir (Gözübüyük, 1991: 34).

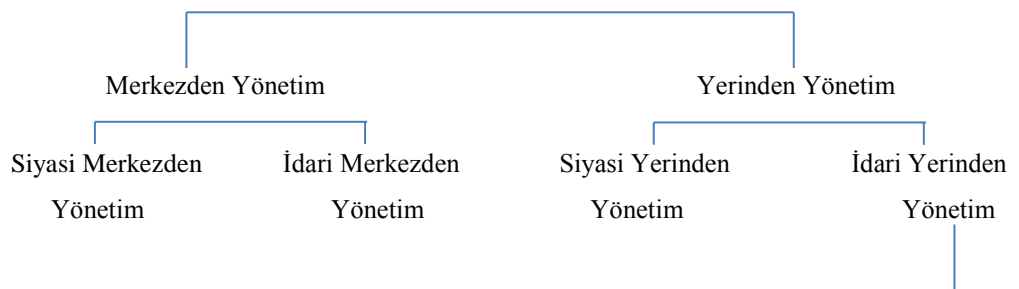
Yerinden yönetim kuruluşları denetim altında olması gerekmektedir. Fazla özerk kuruluşlar daha sonrasında devlet aleyhine tutumlar sergileme ihtimalleri bulunmaktadır.

1.4. Merkezden ve Yerinden Yönetim Örgütleri

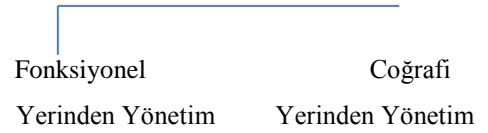
Kamu hizmetlerinin görülmesinde iki zıt eğilim bulunmaktadır. Bunlar kamu gücünü tek bir noktada toplanmasını öngören merkezi yönetim ile, kamu gücünün farklı noktalara dağılmasını öngören yerinden yönetim diğer bir ifade ile adem-i merkeziyet görüşleridir (Yılmaz ve Yoluk, 2011: 3). Hemen hemen diğer ülkelerin hepsinde ve ülkemizde de olmak üzere kamu hizmetlerinin yürütülmesi bu iki prensip arasında dağıtılmıştır (Görmez, 1997: 38-39).

Eryılmaz (2018: 127) merkezden ve yerinden yönetim örgütlenme biçimlerini Tablo 1'deki şekilde tasnif etmiştir

Tablo 1: Örgütlenme Türleri

Kaynak: Eryılmaz, 2013: 120.

Erençin (2007: 102) ise yerinden yönetim kuruluşlarının içerisinde mali ve piyasacı yerinden yönetim kuruluşlarını da sayabileceğimizi savunmuştur. Erençin'in yerinden yönetim kuruluş türleri ve biçimleri Tablo 2'de şekilde tasnif edilmiştir.

Tablo 2: Yerinden Yönetim Türleri ve Biçimleri

1 Piyasacı yerinden yönetim	Özelleştirme Deregülasyon
2 Mali yerinden yönetim	Pay aktarımı Gelir sağlama yetkisi
3 Siyasi Yerinden yönetim	Karar alma yetkisinin devri
4 İdari yerinden yönetim	Yetki genişliği Yetkilendirme Yetki devri

Kaynak: Erençin, 2007: 102.

Siyasi Merkezden Yönetim: Siyasi merkezden yönetim yasama ve yürütmenin tek çatı altında toplanması, siyasi otoritenin tamamen merkezde olması demektir. Kanun yapan ulusal meclis haricinde başka bir meclis yapısı bulunmamaktadır. Üniter diğer bir ifadeyle tekçi devletlerde siyasi merkezden yönetim uygulanmaktadır. Bunlara Türkiye, Fransa, Japonya örnek gösterilebilir (Berkün, 2017: 642).

İdari Merkezden Yönetim: İdari bakımdan merkezden yönetim siyasi merkezden yönetime oranla daha dar bir anlamı ifade etmektedir. Kamu otoritesinin merkezileşmesini olarak tanımlanmaktadır. Kamu hizmetlerine ilişkin politikaların belirlenmesin yanı sıra bunların yürütülmesindeki inisiyatif bu organlara bırakılmıştır (Eryılmaz, 2018: 113).

Siyasi merkezden yönetim ve idari merkezden yönetim iç içe geçmiş kavramlardır. Siyasi merkezden yönetim olmaz ise idari merkezden yönetimden söz edemeyiz ancak idari merkezden yönetimin olmaması siyasi merkezden yönetimin

olup olmamasına etken değildir. İdari merkezden yönetim başkent ve taşra teşkilatı olmak üzere teşkilatlanmışlardır.

Piyasacı Yerinden Yönetim: Devlet tarafından yerine getirilen hizmetlerin özel kesime bırakılması veya piyasa mekanizmasına bırakılarak sunulmasıdır. Özelleştirme ve deregülasyon piyasacı yerinden yönetimin uygulama araçlarıdır. Bu uygulama araçları işletmeler, gönüllü kuruluşlar, kooperatifler ve diğer devlet dışı kuruluşlardan oluşmaktadır (Hossain, 2003: 4). Özelleştirme devletin elinde bulundurduğu ticari ve sınai oluşumların mülkiyet, denetim ve yönetimlerinin hepsini veya belirli bir kısmını özel kişi ve kurumlara devredilmesidir (Üzümcü, 2007: 93). Böylelikle devletin ekonomiye müdahalesi azalmakta, piyasadaki bütün mal ve hizmetler etkin ve verimli şekilde kullanılarak sermaye birikimi sağlanmaktadır. Deregülasyon ise devletçe sunulan veya tekel olarak düzenlenen işlerde özel sektör katılımlarını sağlamak amacıyla yasal sınırlandırmaların daraltılması veya özel sektöre kamu hizmeti sunumunda rekabet edecek imkan sağlanmasıdır (Erençin, 2007: 105).

Piyasacı yerinden yönetim devletin liberalleşmesini savunmaktadır. Böylece devlet asli fonksiyonlarına yönelecek ve yönetme işiyle meşgul olacaktır. Ancak sosyal devlet anlayışı doğrultusunda devletin piyasaya müdahale etmek zorundadır.

Mali Yerinden Yönetim: Mali sorumluluk yerinden yönetimin yapı taşlarından biridir. Mali yerinden yönetim, mali büyümeye önem vermekte merkezi yönetimin yerinden yönetimlere devrettiği sorumlulukların yerine getirilmesi için merkezi bütçeden gelir sağlamakla görevlidir. Mali yerinden yönetimin gerçekleşmesi için gerekli olan araçlara; ortak üretim ve finansman, yerel yönetimlere borçlanma hakkı verilmesi, merkezi vergi gelirlerinden yerinden yönetimlere pay verilmesi ve kullanıcı ücretleri gibi kavramları örnek verebiliriz (Erençin, 2007: 103).

Mali yerinden yönetim yerel yönetimlerin mali konuda daha serbest bırakılmasını savunmaktadır. Ancak yerel yönetimlerin bu serbestliği merkezi idare tarafından denetlenmelidir. Örneğin yerel yönetim kuruluşları düşman devletlerce destelenmesi durumunda ülke içerisinde kargaşa çıkma ihtimali doğacaktır. Merkezi idare tarafından yapılan denetim böyle bir kargaşanın oluşmasının önüne geçecektir.

Siyasi Yerinden Yönetim: Siyasal yerinden yönetim merkezi yönetimin kendilerine hiyerarşik bağ ile bağlı olmayan oluşumlara siyasal yetkilerini devretmesi olarak tanımlanır. Ancak merkezi idare gerekli usuller çerçevesinde aktardığı yetkileri geri alma hakkı vardır (Nalbant, 2012: 35). Siyasi yerinden yönetim federalizm midir sorusu çerçevesinde farklı tanımlar ortaya çıkmıştır. Keleş (20016: 115) eski adı *siyasi adem-i merkeziyet* olan siyasi yerinden yönetimi federal devletlerce ulusal kimliğe sahip olmayan birimlere tanınmış yetkiler olarak tanımlar. Bunlar eyalet, federal devlet, cumhuriyet, bölge vb. şekilde isimlendirilir. ABD, Almanya, Rusya Federasyonu bu oluşma örnek gösterilebilir demiştir. Görmez (1997: 42) ve Eryılmaz (2018: 122), Keleş'le aynı görüşü savunmaları ile birlikte Görmez (1997: 42) yukarıda verdiğimiz tanımın tam tersine bu yönetimler yetkilerini kendileri istemedikleri sürece devredemez demektedir. Ancak Nalbant (2012: 35-38) ise bu değerlendirmeye tamamen yanlış dememekle birlikte merkezi idare ile yerinden yönetim arasında siyasal yetki asli olarak merkezi idarededir. Merkezi idare isterse bu siyasal yetkiyi yerinden yönetimlere aktarabilir veya aktardığı yetkiyi geri alabilir. Ancak federal sistemde yetki paylaşımı anayasadan kaynaklı dağıtılmıştır diyerek siyasi yerinden yönetimle federal yönetimi eşit görmemektedir. Yukarıda da görüldüğü üzere siyasi yerinden yönetimin birçok tanımı karşımıza çıkmakta ve farklı görüşler savunulmaktadır.

İdari Yerinden Yönetim: İdari yerinden yönetim bütün ülkelerde uygulanmaktadır. Aşırı merkeziyetçiliği ortadan kaldırmayı, halkın yönetime katılması, yerel ihtiyaçlar ile mahalli hizmetler arasındaki dengeyi sağlayarak hizmetlerdeki etkinliği ve verimliliği sağlamayı amaçlamıştır (Eryılmaz, 2018: 123). Bu yönetimde yasama ve yargı erkleri merkezde toplanmış idari yerinden yönetime sadece yürütme alanında yetkiler tanınmıştır (Keleş ve Yavuz, 1989: 18). İdari yerinden yönetim coğrafi ve fonksiyonel olmak üzere iki türe ayrılmıştır.

Fonksiyonel (Hizmet Yönünden) Yerinden Yönetim: Fonksiyonel yerinden yönetim merkezi idarenin uzmanlık gerektiren işlerini özerk kuruluşlara aktarmasıdır. Böylelikle merkezi idarenin hizmet yükü azalmış hem yerinden yönetim, hem de merkezi yönetim kuruluşları açısından etkinlik ve verimlilik sağlanmış olacaktır. Ayrıca fonksiyonel yerinden yönetim yöneticileri, hizmetlerin yürütülmesinde inisiyatif alacağından kendi yeteneklerini göstermelerine zemin

hazırlayarak daha etkin hizmet yönetimi kurabileceklerdir (Eryılmaz, 2018: 124). Fonksiyonel yerinden yönetim kuruluşlarına üniversite, KİT, sanayi ve ticaret odası gibi kuruluşlar örnektir. Fonksiyonel yerinden yönetim teknik ihtiyaçlardan doğmuş ve özerklik sadece hizmetin kendisine verilmiştir (Tortop, 1994: 12).

Fonksiyonel yerinden yönetim ile, merkezi idarenin bazı yetkilerinin uzman kurulaşlara aktarılması hem merkezi idarenin üzerindeki yükün hafiflemesine, hem de işlerin uzman kişiler tarafından yapılmasından dolayı daha verimli sonuçların elde edilmesine sebep olacaktır.

Coğrafi (Yer Yönünden) Yerinden Yönetim: Coğrafi yerinden yönetim kuruluşları yerel yönetimler olarak da adlandırılır. Bundan sonra tezin ilerleyen aşamasında coğrafi yerinden yönetim kuruluşları yerine yerel yönetim kuruluşları ifadesini kullanılmaktadır. Parlak ve Ökmen (2015: 20) yerel yönetimleri belirli bir coğrafi alan üzerinde yaşayan halkın müşterek ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kendilerine ait personeli ve bütçesi bulunan, karar organları yine o bölge halkı tarafından seçilen, yasalar çerçevesinde özerk kamu tüzel kişilikleridir şeklinde tanımlamışlardır. Yerel yönetimler halkın yardımlaşmasını birlik duygularını arttırdığından siyasi başarının teminatı konumundadır. Fakat aşırı yerelleşmede ise bölgeler arası dengesizlikler artması birlik ve beraberliğin bozulmasına sebep olacaktır (Eryılmaz, 2018: 127).

Yerel yönetimlerde hizmetler halka yakın kuruluşlarca gerçekleştirildiğinden halkın ihtiyaçları daha iyi anlaşılacak ve daha verimli bir hizmet sunulacaktır. Ancak yerelleşmenin sınırı korunmalıdır. Fazla yerelleşme ülkedeki birliği bozabilmektedir.

1.5. Türkiye’de Kamu Yönetimi Teşkilat Yapısı

Merkezi yönetim başkent ve taşradan oluşurken yerel yönetimler il özel idaresi, belediye, büyükşehir belediyesi ve köylerden oluşmaktadır. Bu bölümde öncelikle merkezi yönetim teşkilatlanmalarına ardından yerel yönetim teşkilatları ele alınmıştır.

1.5.1. Başkent Teşkilatı

Ülkemizde başkent teşkilatı Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı Kabinesi ve Yardımcı Kuruluşlardan oluşmaktadır.

Cumhurbaşkanı: Cumhurbaşkanı yürütmenin başı ve devletin temsilcisidir. Devlet başkanı sıfatıyla devleti ve milleti temsil eder, kanunları yayımlar veya geri görüşülmesi üzere tekrar meclise gönderir. Yürütmenin başı sıfatıyla anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler haricinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma yetkisi bulunmaktadır (1982/4). Ancak çıkardığı kararnameler kanunlardan farklı olması veya daha sonradan farklı bir kanun çıkarılması kararnamenin geçersiz olmasına sebep olmaktadır. Ayrıca kanun öngördüğü atama yetkilerine sahiptir (Turan, 2018: 58-59).

Cumhurbaşkanı teşkilatı aşağıdaki Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Türkiye’de Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı

CUMHURBAŞKANI	
Cumhurbaşkanlığı Makamı	Özel Kalem Müdürlüğü Başdanışman ve Danışman Özel Temsilci
İdari İşler Başkanlığı	Başkan Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü Güvenlik İşleri Müdürlüğü Destek ve Mali Hizmetler Genel Müdürlüğü
Cumhurbaşkanı Yardımcıları	
Politika Kurulları	Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu Ekonomi Politikaları Kurulu Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Hukuk Politikaları Kurulu Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu Sosyal Politikalar Kurulu Yerel Yönetim Politikaları Kurulu
Bağlı Kurum ve Kuruluşlar	Devlet Arşivleri Başkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Diyanet İşleri Başkanlığı İletişim Başkanlığı Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı Milli Saraylar Dairesi Başkanlığı Savunma Sanayi Başkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Türkiye Varlık Fonu Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
Bakanlıklar	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ticaret Bakanlığı Maliye ve Hazine Bakanlığı Tarım ve Orman Bakanlığı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı Milli Eğitim Bakanlığı Milli Savunma Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Ofisler	Dijital Dönüşüm Ofisi Finans Ofisi İnsan Kaynakları Ofisi Yatırım Ofisi

Kaynak: Turan, 2018: 61-62.

24 Haziran 2018'den itibaren ülkemizde Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine geçilmiş ve başbakanlık kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı'nın yetki ve sorumlulukları arttırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Kabinesi: Her ne kadar tez de bakanlıkları cumhurbaşkanlığı kabinesi olarak tanımlamış olsak bile Güler (2018) kabine kelimesini yanlış olduğunu savunmakta, tek tek bakanlıklar var demektedir. Cumhurbaşkanlığı kabinesi cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlardan oluşmaktadır (TCCB. 2018).

Cumhurbaşkanı yardımcıları 1982 Anayasası'nın 106'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre Cumhurbaşkanı birden fazla yardımcı atayabilir ve bu yardımcılar cumhurbaşkanına karşı sorumludurlar. Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması durumunda yeni seçim yapılincaya kadar cumhurbaşkanı yardımcısı vekalet eder ayrıca cumhurbaşkanın yurt dışına çıkması ve hastalık gibi durumlarda da geçici olarak cumhurbaşkanın yerine vekalet eder, görev ve yetkilerini kullanır (1982 /106).

Bakanlıklar 1982 Anayasası'nın 106'ncı maddesinde düzenlenmiştir. Bakanlar milletvekili seçilme haklarına sahip kişiler arasından cumhurbaşkanınca atanır ve görevden alınırlar. Bir milletvekilinin bakan olarak atanması durumunda ise milletvekilliği sona erer. Bakanlıklarla ilgili kurulum, görev, yetki ve teşkilat gibi unsurlar Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenir (1982/106). Cumhurbaşkanlığı sistemi ile birlikte 24 olan bakanlık sayısı 16 düşürülmüş (Turan, 2018: 66) ve bakan yardımcılığı ünvanı yerine korurken müsteşarlık kaldırılmıştır

(Turan, 2018: 81). Bazı bakanlıklar birleşerek yeni bakanlık oluştururken bazı bakanlıklarında adlarında değişme olmuştur. Tablo 4’de değişiklikler gösterilmiştir.

Tablo 4: Bakanlıkların Yeniden Düzenlenmesi

Cumhurbaşkanlığı Sisteminden Önce	Cumhurbaşkanlığı Sisteminden Sonra
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Hazine Müsteşarlığı Maliye Bakanlığı	Hazine ve Maliye Bakanlığı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Orman ve Su İşleri Bakanlığı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Ticaret Bakanlığı
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

Kaynak: Basın İlan Kurumu, 2018.

Yeni hükümet sistemiyle ilk defa Cumhurbaşkanı Yardımcılığı makamı oluşturulmuştur ve eskiden meclis başkanının vekalet ettiği cumhurbaşkanlığı makamına artık cumhurbaşkanı yardımcısı vekalet etmektedir. Ayrıca bakanlıklar birleştirilerek sayılarında azaltmaya gidilmiştir.

Yardımcı Kuruluşlar: Cumhurbaşkanı ve bakanlara yardımcı olmak, görüş bildirmek, idari işlemlere katılmak ve denetimde bulunmak amacıyla kurulan kuruluşlardır (Eryılmaz, 2018:160). Sayıştay, Danıştay ve Milli Güvenlik Kurulu en önemlilerini oluşturmaktadır.

1.5.2. Taşra Teşkilatı

Merkezi idarenin yürüttüğü hizmetlerin ülke geneline yayılabilmesi için taşraya kolları uzanması gerekmektedir. Bu kolları ise il idaresi, ilçe idaresi, bucak idaresi (2012’de büyükşehirlerde 2014’de ise tüm ülkede kaldırılmıştır.) ve bölge idaresi oluşturmaktadır. Her ne kadar çeşitli olsalar dahi hepsi devlet tüzel kişiliği altında örgütlenmişlerdir.

İl İdaresi: İl idaresini vali, il müdürleri ve il idare kurulu oluşturmaktadır.

Vali: İllerin başında bulunmakta ve illeri *yetki genişliği* esasına göre yönetmektedir. Devlet ve hükümetin ildeki temsilcisidir. Valileri diğer devlet memurlarından ayıran özelliği ise istisnai memur olmalarıdır. Valiler cumhurbaşkanlığı sisteminden önce İçişleri Bakanlığı'nın önerisi, Bakanlar Kurulu kararı ve Cumhurbaşkanı'nın onayı ile atanırlardı (Eryılmaz, 2013: 154). Ancak cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte cumhurbaşkanı kararnamesi ile atanmaktadırlar (Gülener ve Miş, 2017: 16). Valilerin görevleri aşağıda sıralanmıştır

- Kanun, tüzük, yönetmeliklerin uygulanmasını sağlamak ve bakanların emirlerini yerine getirmekle yükümlüdürler.
- Devletin muhasebe işlemlerini yapmak ve yeni kaynaklar sağlamaya çalışmak.
- Sorumlu olduğu il sınırları içerisindeki bütün kolluk kuvvetlerinin başıdır. Güvenliği sağlamak, kamu düzenini korumak için gerekli önlemleri alır. Gerekli görmesi halinde askerle iş birliği yapar.
- Vesayet yetkisini sahiptir. İl sınırları içerisindeki yerel yönetimlerin üzerinde kullanır.
- Törenlerde devletin temsilcisi sıfatıyla devleti temsil eder (Eryılmaz, 2013: 154-155).

İl Müdürleri: Adalet, Milli Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları haricinde diğer bütün bakanlıkların illerdeki teşkilatlanmalarıdır. İllerde teşkilatlanan bakanlıkların başında il müdürleri bulunmaktadır. Bunlar bakanlıkların illerdeki en yüksek memurlarıdır. Valiye karşı sorumludurlar valinin onayı olmaksızın tek başlarına işlem yapamazlar (Gözler ve Kaplan, 2014: 75).

İl İdare Kurulu: Hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim, sağlık ve sosyal yardım, bayındırlık, tarım ve veteriner il müdürlerinden oluşan ve valinin başkanlık ettiği kuruldur. İstisari ve idari olmak üzere iki tür görevleri bulunmaktadır. İstisari görevleri valiye yardımcı olmak ve danışmanlık amacıyla buldukları görevlerdir, örneğin; ilçe kurulması. İdari görevleri ise idari nitelikteki görevlerdir, örneğin; görevlerini yerine getirmeyen muhtarları görevden almak (Gözler ve Kaplan, 2014: 75).

İl merkezi idarenin en büyük taşra teşkilatıdır. Yetki genişliği esasıyla ili

yöneten vali hem cumhurbaşkanının hem de tek tek bütün bakanlıkların ildeki temsilcisidir. Böylece merkezi idarenin illerdeki elleri ve kulağıdır.

İlçe İdaresi: İlçe idaresini kaymakam, ilçe müdürleri ve ilçe idare kurulu oluşturmaktadır.

Kaymakam: İlçe idaresinin başı ve ilçe de cumhurbaşkanının temsilcisidir. Böylelikle kaymakam askeri ve adli personel haricinde bütün merkezi idare personellerinin hiyerarşik amiridir. Kaymakam müşterek kararname (İçişleri Bakanı, Başbakan ve Cumhurbaşkanı imzası) ile atanırken cumhurbaşkanlığı sistemiyle birlikte ile Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle atanmaktadırlar (Parlak ve Doğan, 2018: 49). Kaymakam olarak atabilmenin belirli şartları bulunmaktadır. Kaymakam olarak atabilmek için üniversitelerin Siyasal Bilgiler, Hukuk, İktisat, İşletme, İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nden birinden veyahut YÖK tarafından denkliği kabul edilen yurt dışında en az dört yıl eğitim veren fakültelerden mezun olmak gerekmektedir (Gözler ve Kaplan, 2014: 76). Ancak 15.07.2018 tarihli Resmi Gazetenin 4 numaralı Cumhurbaşkanı kararnamesinin 274/A maddesinde “*Yurt içi üniversiteleri ya da YÖK tarafından denkliği kabul edilen yabancı üniversitelerin dört yıllık eğitim veren uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, siyaset bilimi, iktisat, işletme, sosyoloji, maliye ve finans, halkla ilişkiler ve tanıtım, psikoloji bölümlerinden veya bu bölümlerin herhangi birinden %80 oranında aynı dersleri alan diğer bölümlerden ya da hukuk fakültelerinden mezun olmak veya sosyal bilimler, mühendislik, tarih bölümlerinden mezun olmak ve uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, hukuk, iktisat, siyaset bilimi alanlarının birinden lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları gerekmektedir.*” şeklinde düzenlenmiştir (4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Madde: 274/A). Kaymakamın görevleri 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 31'inci maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Kaymakam kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile verilen görevleri yerine getirir, mevzuatların uygulanmasını sağlar ve valinin talimat ve emirlerini yürütmekle sorumludur.
- Valiler ilçe ilgili işleri kaymakama bildirirler, kaymakamlar ise ilçe ile ilgili durumları olağanüstü haller hariç öncelikle valiye bilgi vermek durumdadır. Olağanüstü hallerde ise İçişleri Bakanlığı ve diğer bakanlıklara sonrasında valiye bilgi vermek şartıyla öncelikle haber verebilir.
- Vali, ilçe idare ve şube başkanlarına kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve gider mevzuatlara dayanarak, kaymakam aracılığıyla emir ve talimat

verebilir.

- Valinin uygun görüşünü almak kaydıyla kaymakam iş başında olmasında sakınca olacak memur ve müstahdemleri kendiliğinden görevden alabilir.
- Kaymakam ilçede yapılacak olan resmi törenlere başkanlık yapar ve tebrikleri kabul eder (5442/31).

İlçe Müdürleri: Bakanlıkların ilçede lüzumu kadar bulunan teşkilatlarına denir. İlçe spor müdürlüğü, ilçe emniyet müdürlüğü, ilçe milli eğitim müdürlüğü bunlara örnek verilebilir. Bunlar bakanlıkların ilçedeki en üst düzey memurlarıdır. Kaymakamın emri altında çalışırlar ve kaymakama karşı sorumludurlar. Kaymakam aracılığıyla yazışma yetkilerini kullanırlar, doğrudan yazışma yetkileri bulunmamaktadır (Gözler ve Kaplan, 2014: 78).

İlçe İdare Kurulu: Kaymakam başkanlığında yazı işleri müdürü, sağlık grup başkan vekili, tarım ve köy işleri müdürü, veteriner, milli eğitim müdürü, mal müdüründen oluşmakta ve kaymakama yardımcı olmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2014: 78).

Kaymakamı validen ayıran en büyük unsur kaymakamın sadece Cumhurbaşkanının temsilcisi olmasıdır. Ayrıca kaymakamlar belirli bir eğitim şartı aranırken valilerde bu şart aranmamaktadır.

Bucak İdaresi: Ülkemizde bucak idaresi 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı kanun ile büyükşehirlerde ve 2014 yılında yürürlüğe giren 6552 sayılı kanun ile ise de ülke genelinde kaldırılmıştır (Özçağlar, 2015: 295). Bucak idaresini bucak müdürü, bucak meclisi ve bucak komisyonu oluşturmaktaydı.

Bucak Müdürü: Valiler tarafından atanmakta ancak İçişleri Bakanı'nın onayına sunulmaktadır. Bucak müdürü olabilmek için en az lise ve dengi okullardan mezun olmak, askerliği yapmış olmak ve otuz yaşını geçmemiş olmak şartları aranmaktadır. Bucak müdürü hükümetin bucaktaki temsilcisidir. Bucak müdürü kanunları, yönetmelikleri, hükümet kararlarını uygulanmasını sağlamak, adli ve askeri teşkilat dışında kalan memurları köy ve belediye idarelerini gözetim ve denetim altında almakla yükümlüdür. Özel günlerde resmi törenlere başkanlık etmek ve tebrikleri kabul etmek zorundadır (Küçükyağcı, 2013: 17-18).

Bucak Meclisi: Bucak meclisi seçimlik ve zorunlu üyelerden oluşmaktadır. Seçimlik üyeler bucağa bağlı belediye meclisinin ve köy ihtiyar heyetlerin kendi aralarından ya da köy ve kasaba halkından seçilmek üzere oluşurken zorunlu üyeler ise bucak doktoru, doktor yok ise sağlık memuru, veteriner ve öğretmenlerden oluşur. Bucak sınırları içerisindeki ortak ihtiyaçları düzenlemekle görevlidirler (Küçükyağcı, 2013: 18).

Bucak Komisyonu: Bucak komisyonu bucak meclisinin kendi aralarında bir yıllığına seçtiği 4 üyeden oluşmakta ve bucak müdürü başkanlık etmektedir. Bucak komisyonu ayda bir kere toplanır ve bucak meclisi görevde olmadığı zamanda görevlerini yerine getirir (Küçükyağcı, 2013: 18).

Bölge İdaresi: Bölge idaresi 1982 Anayasasının 126'ncı maddesinde “*Kamu hizmetlerinin görülebilmesinde verim ve uyumu sağlamak için birden fazla ili içerisine alan teşkilatlardır. Görev ve yetkileri kanunla belirlenir.*” şeklinde düzenlemiştir (1982/126). Ülkemizde sadece Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bölgesel düzeyde örgütlenmiştir. Diğer bakanlıkların sadece ilgili ve bağlı kuruluşlarının bölge müdürleri vardır. Vakıflar Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Çalışma Genel Müdürlüğü gibi kurum ve kuruluşlarının bölge müdürlükleri vardır (Eryılmaz, 2018: 170-171).

Ülkemizde bölgesel idareye sadece yukarıda sayılan örnekler verilmektedir. Bölge idarelerinde israfın engellenmesi gibi olumlu durumlarla karşılaşmamızın yanı sıra hantallığın artması gibi olumsuz sonuçlarla da karşılaşabilmekteyiz.

1.5.3. Yerel Yönetim Teşkilatı

Türkiye’de yerel yönetim teşkilatlarını il özel idaresi, belediye ve köy oluşturmaktadır.

1.5.3.1. İl Özel İdaresi

İl özel idaresi, belediye ve köy ile birlikte varlığını 1982 Anayasasının 127'nci maddesiyle güvence altına almıştır (1982/127). Ancak 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un anayasanın bu

maddesine aykırı olduğunu savunan görüşler mevcuttur. Örneğin Gözler (2013: 43) 6360 sayılı kanun ile iller kaldırılmış olsaydı bir sorun yaşanmayacağını ama illerdeki özel idarelerinin kaldırılması anayasadaki mahalli idareler tanımına uyuşmadığını savunmaktadır.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 3'üncü maddesine göre ise *"İl halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan karar organları halk tarafından seçilen özerkliğe sahip tüzel kamu kişiliğidir."* şeklinde tanımlanmaktadır (5302/3). Ancak Gözler ve Kaplan (2014: 81) bu tanıma il sınırları ile çevrili olmak kaydıyla coğrafi alan içerisinde bulunan bağ, bahçe, orman, tarla dağ gibi arazileri, yolları ve akarsuları da katmaktadır. Buradaki amaç dağ başında tek başına yaşayan biri belediye veya köy sınırına dahil olmasa bile il özel idaresi sorumluluğu altındadır (Gözler ve Kaplan, 2014: 81). 6360 sayılı Kanun gereğince ülkemizdeki büyükşehir belediyelerinde il özel idareleri kaldırılmıştır. Böylelikle ülkemizdeki il özel idaresi sayısı 51'e düşmüştür (Çetin, 2015: 249). İl özel idaresinin görevleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda sayılmıştır. Kanuna göre il özel idareleri:

- İlin, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, çevre düzeni plânı, kültür, sanat, sosyal hizmet ve yardımlar, turizm, yoksullara kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta okullarına arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri yerine getirmek.
- Altyapı ve üstyapı düzenlemeleri, acil yardım ve kurtarma, orman köylerinin desteklenmesi gibi görevleri yerine getirmek.
- Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları bazı görev ve sorumlukların yerine getirilmesi için gerekli olan bütçeyi il özel idarelerine aktarmaları şartıyla, il özel idarelerince yerine getirilir.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının 237 sayılı kanun kapsamındaki araçlarının alımı, işletilmesi, bakım ve onarımı ile bürolarının ihtiyaçları; kamu konutlarının yapım, işletme ve onarımı ile emniyet hizmetlerinin gerektirdiği teçhizat alımıyla ilgili harcamalar il özel idarelerince yapılabilir. (5302/3).

İl özel idareleri vali, il genel meclisi ve il encümeni olmak üzere teşkilatlanmıştır.

İl Özel İdaresi'nin Başı Olarak Vali: Vali 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunun'da "*İl özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğin temsilcisidir.*" şeklinde tanımlanmaktadır (5302/29). Vali hem il genel meclisinin hem de il encümeninin başı sıfatını taşımaktaydı (Tortop, 1986: 84). Ancak 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 25. maddesi gereğince il genel meclis başkanlığı sıfatını kaybetmiştir. Ama il genel meclis toplantılarında valinin önerdiği hususlar gündeme alınır ifadesiyle valinin il genel meclisindeki gücünün devam ettiği görülmektedir (Koçak ve Kavsara, 2012: 71). Vali il encümenin ise başıdır ve encümenin belli oranında üyelerini seçer (5302/25). Valinin görevleri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 30. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- "*İl özel idaresi teşkilâtının en üst amiri olarak il özel idaresi teşkilâtını sevk ve idare etmek, il özel idaresinin hak ve menfaatlerini korumak.*"
- "*İl özel idaresini stratejik plâna uygun olarak yönetmek, il özel idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, il özel idaresi faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.*"
- "*İl özel idaresini Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.*"
- "*İl encümenine başkanlık etmek.*"
- "*İl özel idaresinin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.*"
- "*İl özel idaresinin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.*"
- "*Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.*"
- "*İl genel meclisi ve encümen kararlarını uygulamak.*"
- "*Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışında kalan aktarmaları yapmak.*"
- "*İl özel idaresi personelini atamak.*"
- "*İl özel idaresi, bağlı kuruluşlarını ve işletmelerini denetlemek.*"
- "*Şartsız bağışları kabul etmek.*"
- "*İl halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.*"
- "*Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.*"

- “Kanunlarla il özel idaresine verilen ve il genel meclisi veya il encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.”(5302/30).

Vali devletin temsilcisi aynı zamanda il encümenin başkanı olması bir yerel yönetim tüzel kişiliği olan il özel idarelerinin üzerindeki merkezi idare denetimini gözler önüne sermektedir.

İl Genel Meclisi: 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 9’uncu maddesi gereğince il genel meclisi il özel idaresinin karar organıdır ve kanunların uygun gördüğü şekilde seçmenler tarafından seçilir (5302/9). 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun en önemli getirilerinden biri de valinin il genel meclis başkanlığından alınmasıdır. Böylelikle daha demokratik bir il genel meclisi oluşmuştur (Uçar, 2011: 616). İl genel meclis üyeleri ilçeler adına seçilir. İlçeler nüfusları oranında (yirmi beş bine kadar iki, yirmi beş bin birden- elli bine kadar üç, elli bin birden- yetmiş beş bine kadar dört, yetmiş beş bin birden- yüz bine kadar dört asil ve yedek üye ayrıca her yüz binden yukarı olan ilçeler için her yüz bin nüfus için bir asil, bir yedek üye daha eklenir) beş yıllığına tek dereceli, nispi temsil yöntemiyle, eşit, serbest, gizli oy, açık sayım kurallarını uygulayarak il genel meclis üyelerini seçer (Eryılmaz, 2018: 195; Tortop, 1986: 82). İl genel meclisi seçimi takip eden beşinci gün toplanır ve kendi aralarından gizli oyla iki yıllığına meclis başkanını, meclis birinci ve ikinci başkan vekilini, iki asil ve iki yedek katip üyeyi seçer ve iki yıldan sonra seçilecek olanlar ise en yakın mahalli idareler seçimine kadar görevde kalırlar. Ayrıca bu toplantıda encümenler ve komisyon üyeleri de seçilir. Böylelikle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın 3. maddesinde yer alan yerel yönetimlerde meclis üyelerini halk tarafından seçilir şartı yerine gelmiş olmaktadır (Parlak ve Sobacı, 2012). 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 111. maddesinde il genel meclisinin yılda iki kez toplanma zorunluluğu vardır (3360/111). Ancak 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 12. maddesi gereğince ayda bir kez (bir aylık tatil hariç) ve beş gün olmak kaydıyla (Bütçe görüşmelerinde yirmi güne kadar çıkabilir.) toplantı gününü bir önceki toplantıda kararlaştırarak toplanmaktadırlar. Meclis üyeleri üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğuyla karar verir, ama bu çoğunluk üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Meclis toplantılarında üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlamama durumunda ise toplantı üç günü geçmemek kaydıyla ertelenir ve yeni toplantıda

toplantı yeter sayısı üye tam sayısının dörtte biri olarak belirlenir. Ayrıca il genel meclis başkanı olağanüstü durumlarda yılda en fazla üç defa il genel meclisi toplantıya çağırabilir (Demirel, 2014: 176; 5302/12). İl genel meclisi kararları beş günü geçmemek kaydıyla valiye gönderir. Vali yedi gün içerisinde hukuka aykırılık gördüğü kararları tekrar görüşülmesi üzere meclise gönderir. Yedi gün içerisinde iade edilmeyen kararlar kesinleşir ve valiye gönderilmeyen kararlar geçersiz sayılır (Koçak ve Kavsara 2012: 69). İl genel meclisinin görev ve yetkileri 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 10'uncu maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- *“Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, il özel idaresi faaliyetlerini ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve karara bağlamak.”*
- *“Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.”*
- *“Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç İl çevre düzeni plânı ile belediye sınırları dışındaki alanların imar plânlarını görüşmek ve karara bağlamak.”*
- *“Borçlanmaya karar vermek.”*
- *“Bütçe içi işletmeler ile Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.”*
- *“Taşınmaz mal alımına, satımına, trampa edilmesine, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın akar haline getirilmesine izin; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi yirmi beş yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.”*
- *“Şartlı bağışları kabul etmek.”*
- *“İl özel idaresi adına imtiyaz verilmesine ve il özel idaresi yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına, il özel idaresine ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.”*
- *“Encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.”*
- *“İl özel idaresi tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.”*
- *“Norm kadro çerçevesinde il özel idaresinin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.”*

- *“Yurt içindeki ve yurt dışındaki mahallî idareler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına karar vermek.”*
- *“Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.”*
- *“İl özel idaresine kanunlarla verilen görev ve hizmetler dışında kalan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek” (5302/10).*

İl özel idaresinin karar organı olan il genel meclisi başkanı 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile birlikte halk tarafından seçilmeye başlanması il genel meclisinin meşruluğunun artmasına sebep olmuştur. Ancak yine de valinin öngördüğü konularının görüşülmesi zorunluluğu merkezi idarenin il genel meclisi üstündeki gücünün devam ettiğinin göstergesidir.

İl Encümeni: Vali (il encümeni başkanı) ve genel sekreter il encümeninin daimi üyeleridir. Onlar haricinde birer yıllığına olmak üzere il genel meclis üyeleri kendi arlarından seçeceği üç üye ile valinin birim amirleri arasından seçeceği iki üyeden oluşur. Böylelikle il encümeni yedi üyeden oluşmaktadır. İl encümeni en az haftada bir kere (acil durumlarda başkan toplantıya çağırabilir) üye tam sayısının salt çoğunluğuyla önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alınır ancak eşitlik olması durumunda başkanın olduğu taraf çoğunluk sayılır. İl encümenin görev ve yetkileri 5302 sayılı Kanunun 26. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- *“Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip il genel meclisine görüş bildirmek.”*
- *“Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.”*
- *“Öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.”*
- *“Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.”*
- *“Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.”*
- *“Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beş milyar Türk Lirasına kadar olan ihtilafların sulhen halline karar vermek.”*

- “*Taşınmaz mal satımına, trampa edilmesine ve tahsisine ilişkin kararları uygulamak, süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.*”
- “*Belediye sınırları dışındaki umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.*”
- “*Vali tarafından havale edilen konularda görüş bildirmek.*”
- “*Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.*” (5302/26).

İl encümenine vali başkanlık etmekte ve belirli üyeler seçmektedir. Bu da merkezi idarenin il encümeni üzerindeki gücünün göstergesidir.

1.5.3.2. Belediye

Büyükşehir yasası ile birlikte halkın %90'ından fazlası belediyelerde yaşaması yerel yönetimler içirişindeki en önemli konumu belediyelere vermiştir (Eryılmaz, 2018: 203). Geçmişten günümüze ülkemizde belediye tüzel kişiliğini 1924'de çıkarılan 417 sayılı Kanun, 1930'da çıkarılan 1580 sayılı Kanun, 2004'de çıkarılan 5272 sayılı Kanun (anayasaya aykırılık sebebiyle iptal edildi) son olarak ise 2005 yılında çıkarılan ve günümüzde hâlen geçerliliğini sürdüren 5393 sayılı Belediye Kanunu ile sağlamıştır (Çiçek, 2014: 59). Bu kanun gereğince belediye, “*Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.*” şeklinde tanımlanmaktadır (5393/3). Türkiye’de belediye kurulabilmesi için nüfusun en az beş bin olması ve başka bir belediyenin içme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarına ve meskûn sahasına beş bin metreden daha uzak olması gerekmektedir. Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için ise nüfus şartı geçerliliğini korurken ayrıca meskun sahalalarının merkez kabul edilecek yerin meskun sahasına en az beş bin metre olması gerekmektedir (5393/4). Türkiye’de büyükşehirler haricinde 51 il, 403 ilçe, 386 belde belediyesi bulunmaktadır (E-İçişleri Bakanlığı, 2011). Belediyenin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- “*İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar;*

ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Ayrıca belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açabilirler.”

- *“Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir.” (5393/14).*

Belediyenin yetkileri ve imtiyazları 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- *“Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.”*
- *“Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.”*
- *“Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.”*
- *“Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.”*
- *“Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.”*

- “Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettmek.”
- “Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.”
- “Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.”
- “Borç almak, bağış kabul etmek.”
- “Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.”
- “Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.”
- “Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.”
- “Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.”
- “Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.”
- “Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.”
- “Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak,

meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.” (5393/15).

Belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni belediye teşkilatının organlarını oluşturmaktadır

Belediye Başkanı: Belediye başkanı belediye tüzel kişiliğinin ve yürütme organının başıdır. 1963 yılına kadar belediye meclisi tarafından seçilen belediye başkanı 1963 yılından itibaren tek dereceli ve çoğunluk esasına göre halk tarafından seçilmeye başlanmıştır. Belediye başkanı aynı zamanda belediye meclis ve encümenin de başkanıdır (Azaklı ve Özgür, 2005: 300; Tortop, 1986: 99). Belediye başkanının; seçilme yeterliliğini kaybetmesi, izinsiz ve mazeretsiz yirmi günden fazla görevini terk etmesi, belediye meclisinin fes edilmesini gerektiren işlemlerde bulunması, hastalık veya engel durumunun sağlık raporuyla ispat edilmesi ve belediye meclisininin yetersizlik kararına Danıştay’ın onay vermesi durumlarında belediye başkanı başkanlığından düşürülür (Keleş, 2016: 282). Belediye başkanının görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- Devlet dairelerinde ve törenlerinde, yargı organlarında belediyeyi temsil etmek.
- Belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek ve alınan kararları yerine getirmek.
- Belediyenin taşınır, taşınmaz mallarını yönetmek.
- Gelir ve alacaklarını toplamak.
- Belediyenin menfaatlerini koruyarak sevk ve idare etmek.
- Belediye personelini atamak.
- Bağışları koşulsuz olmak kaydıyla kabul etmek.
- Meclis ve encümen kararı gerektirmeden alınabilecek kararları yasalar çerçevesinde almak.
- Sosyal devlet anlayışı gereğince yoksul ve muhtaçlara ayrılan ödenek ile engellilere yönelik hizmetleri yerine getirmek ve engelli merkezi açmak.
- Belde halkının huzur, güvenlik ve esenliğini sağlamak.
- Belediyeye bağlı kuruluşları ve işletmeleri denetlemek.

- Yetkili yerlerden izin alarak sözleşme yapmak (5393/38).

Belediye başkanının halk tarafından seçilmesi belediye başkanının meşruluğunu arttırırken hem de halkın hesap sorma gücü artmıştır.

Belediye Meclisi: Belediye meclisi belediyenin karar organıdır. Siyasi partiler yerel halktan aldıkları oy oranında üye çıkartmaktadırlar. Meclis üyeleri belirli bir kesimden seçildiği ve kendi işleri doğrultusunda, çıkar ilişkisiyle halktan koptuğu görüşü ortaya çıkmaktadır (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 174-176). Belediye meclis üyeleri sayıları belediyelerin nüfuslarına göre farklılıklar göstermektedir. Nüfusu on bine kadar olan beldelerde: dokuz, on bin bir- yirmi bin arası olan beldelerde: on bir, yirmi bin birden- elli bine kadar olan beldelerde: on beş, elli bin birden- yüz bine kadar olan beldelerde: yirmi beş, yüz bin birden- iki yüz elli bine kadar olan beldelerde: otuz bir, iki yüz elli bin birden- beş yüz bine kadar olan beldelerde: otuz yedi, beş yüz bin birden- bir milyona kadar olan beldelerde: kırk beş, bir milyondan fazla olan beldelerde ise elli beş asil ve yedek üyelere oluşur (2972/5). Belediye meclisi, seçiminden beş gün sonra toplanır ve gizli oyla başkanlık divanını (birinci başkan vekili, ikinci başkan vekilli ve iki katip üyeyi) iki yıllığına seçer, iki yılın ardından yeni seçilen başkanlık divanı en yakın mahalli idareler seçimine kadar görevine devam eder (5393/19). Her ayın ilk haftası (bir aylık tatil hariç) en fazla beş günlüğüne (bütçe görüşmelerinde bu süre yirmi güne kadar çıkabilir) önceden belirlenen günde meclis toplanır. Ancak toplantılarda üye tam sayısının salt çoğunluğu sağlanamaması durumunda meclis en geç üç gün içinde üye tam sayısının dörtte bir çoğunluğu ile tekrar toplanır ve meclis toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu (ancak bu karar sayısı üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz) ile karar alır (5393/20). Belediye meclisinin başlıca görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- Başkan ile encümen arasındaki uyuşmazlıkları gidermek.
- Hazırlanmış imar planlarını görüşerek kabul etmek.
- Belediyelerin yönetimler arası birlik kurması, katılması veya ayrılması kararlarını vermek.
- Mahalle, cadde ve park gibi yerlere isim vermek; mahalle kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi sağlamak; isimlerinin veya sınırlarının değiştirilmesine karar vermek.

- Hizmetleri ücretlendirmek.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek.
- Borçlanmaya karar vermek.
- Belediye adına imtiyaz vermek ve belediye şirket, işletme ve iştiraklerinin özelleştirilmesine karar vermek.
- Koşullu bağışları kabul etmek.
- Fahri hemşehrilik vermek (Keleş 2016: 269-270; Eryılmaz 2018: 209-210).

Belediye meclisi halk tarafından seçilmekte ama yukarıda da belirtildiği üzere genel itibarıyla halktan kopuk bir kesim meclisi oluşturmaktadır. Ancak yine de halk tarafından seçilmesi merkezi atamadan daha iyi bir konumdadır.

Belediye Encümeni: Belediye encümeninin sayısı belediye nüfusuna göre değişiklik göstermektedir. Nüfusu yüz bine kadar olan belediyelerde belediye meclisi kendi aralarından bir yıllığına seçeceği iki üye, mali hizmetler amiri ve belediye başkanı ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıllığına seçeceği bir üyeden oluşur. Nüfusu yüz binin üzerinde olan belediyelerde ise belediye meclisi kendi aralarından bir yıllığına seçeceği üç üye, mali hizmetler amiri ve belediye başkanı ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıllığına seçeceği iki üyeden oluşur (Gözler ve Kaplan, 2014: 88). Belediye encümeni önceden belirlenen gün ve saatte, haftada birden az olmamak üzere (olağanüstü hallerde başkan toplantıya çağırabilir) üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Toplanan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alır ancak eşitlik durumunda belediye başkanının oy kullandığı tarafın oyu çoğunluk sayılır (5393/35). Belediye encümeninin başlıca görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- Kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Kanunlar çerçevesinde cezaları uygulamak.
- Halka acık yerlerin açılış kapanış saatlerini belirlemek.
- Kanunlar nezdinde verilen diğer görevleri yerine getirmek.
- Öngörülen gider ödeneceğinin harcanacak yerlerini belirlemek.
- Taşınmaz mallarla ilgili meclis kararlarını uygulamak ve üç yılı aşmamak kaydıyla kiraya verebilmek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan belediye uyuşmazlıklarına karar vermek

(Parlak ve Sobacı 2012: 158-159).

Belediye başkanı başkanlığında toplanan belediye encümeni her hafta toplanması halkın ihtiyaçlarının daha hızlı şekilde yerine getirmesinde önemli rol oynamaktadır.

1.5.3.3. Büyükşehir Belediyesi

1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı Kanun büyükşehirlerin öncülü kabul edilebilir. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte on altı ilde ve ardından 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun ile ise on dört il daha eklenmiş ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. 6360 sayılı Kanun 2014 yılındaki seçimle yürürlüğe girmiştir. Böylelikle büyükşehir il belediyesi otuza çıkmış ve son halini almıştır (Tekin, 2018: 88). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gereğince toplan nüfusu yedi yüz elli binden fazla olan illerde büyükşehir belediyesi kurulabilir. Büyükşehir belediyesinin sınırını illerde il mülki sınırı, ilçelerde ise ilçe mülki sınırından oluşturmaktadır. Büyükşehir belediyesi ilçeler arası koordinasyonu sağlamakla görevlidir (5216/4-5). Türkiye’de otuz büyükşehir il belediyesi ve beş yüz on dokuz büyükşehir ilçe belediyesi bulunmaktadır (E-İçişleri Bakanlığı, 2011). Büyükşehir belediyesinin yetki ve sorumluluklarına; nazım imar planı, toplu taşımacılık, çevre sağlığı, ağaçlandırma, spor, eğitim, hastahaneler, yolcu ve yük terminalleri, sosyal ve kültürel hizmetler örnek gösterilebilir. Ayrıca büyükşehirlerde köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle birlikte dönüştürülen yerlerin bağlı olduğu ilçeleri arası ulaşım ve altyapı hizmetleri de görevleri arasına eklenmiştir (Eryılmaz, 2018: 217-218). Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir belediye encümeni büyükşehir belediyesinin organlarını oluşturmaktadır.

Büyükşehir Belediye Başkanı: Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediyesi tüzel kişiliğinin başıdır ve büyükşehir belediye sınırları içerisindeki seçmenler tarafından beş yıllığına seçilir (Gözler ve Kaplan, 2014: 91). Büyükşehir belediye başkanının başlıca görev ve yetkileri 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18. maddesinde sıralanmıştır.

- Belediyenin en üst amiridir ve belediyeyi sevk ve idare eder.
- Belediye meclis ve encümenine başkanlık eder.

- Nikah kıymak.
- Belediye personelini atamak.
- Büyükşehirin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belediye hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğini sağlamak.
- Büyükşehir belediyesini yargı organlarında temsil etmek veya temsil ettirmek.
- Diğer kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek (5216/18).

Büyükşehir belediye başkanı ile belediye başkanı yetki bakımında bir farklılık bulunmamakla birlikte büyükşehir şehir belediye başkanının görev alanı il mülki sınıridir.

Büyükşehir Belediye Meclisi: Büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilçe belediye meclis üyelerinin beşte biri alınarak belediye meclis asil ve yedek üyeleri oluşturulur ayrıca her ilçe belediye başkanı büyükşehir belediyesi meclisi doğal üyesidir (Köken, 2016: 3513). Büyükşehir belediyesi her ayın ikinci haftası (bir aylık tatil haricinde) en çok yirmi güne kadar beş günlüğüne (bütçe toplantılarında yi çıkabilir) toplanır. Ayrıca büyükşehir belediye başkanı yılda en fazla üç defa meclis üyelerini olağanüstü toplantıya çağırabilir (Keleş, 2016: 334). Büyükşehir belediye meclisi ile belediye meclisinin ayrıştığı tek nokta büyükşehir ilçe belediye başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir Belediye Encümeni: Büyükşehir belediye encümeni büyükşehir belediye başkanı başkanlığında, meclis üyelerinin kendi aralarında seçeceği beş üye, genel sekreter, mali hizmetler birim amiri ve büyükşehir belediye başkanının birim amirleri arasında seçeceği üç üye toplamda on bir üyeden oluşur (Üzmez, 2012: 307). Büyükşehir belediye encümeni ile, belediye encümeni arasındaki tek fark büyükşehir belediye encümen sayısı, belediye encümen sayısından daha fazladır.

1.5.3.4. Köy

Köy tüzel kişiliği 442 sayılı Köy Kanunu'na göre nüfusu iki binden az olan, cami, otlak, yaylak, mektep ve bataklık gibi ortak kullanım alanları bulunan, insanların toplu veya dağınık olarak yaşadığı, bağ, bahçe ve tarlalarında dahil olduğu yerleşim yerleridir şeklinde tanımlanmaktadır (442/1-2). Köyün başlıca mecburu ve

isteğe bağlı işleri 442 sayılı Kanun'da aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

Tablo 5: Köyün Mecbur ve İsteğe Bağlı İşleri

Mecburi İşler	İsteğe Bağlı İşler
Su birikintilerini kurutmak.	Koru olmayan yerde koru yeşertmek.
Köyün orta yerine meydan açmak.	Köye çamaşırlık ve hamam yapmak.
Mescit yapmak.	Köye kitap getirmek.
Köy odası yapmak.	Kaldırım döşemek.
Köye gübre getirmek.	Münasip yerlere orman yeşertmek.
Koruyu korumak	Peynir, yağ yapmak için makine almak.
Konuk odası yapmak.	Hükümet tarafından verilen ilaçları korumak.
Evlere tuvalet yapmak.	Köyde güreş, cirit, nişan gibi oyunları oynatmak

Kaynak: 442 Köy Kanunu, Madde: 13-14

Köy kanunu 1924 yılında yürürlüğe girdiğinden (Eldem, 2015: 40) köyün görevlerinin bazıları günümüzde işlevselliğini yitirmiştir. Muhtar, ihtiyar meclisi ve köy derneği köyün organlarını oluşturmaktadır.

Muhtar: Muhtar köy idaresinin başı ve yürütme organıdır. Aynı zaman da devletin köydeki temsilcisidir. Muhtar ihtiyar meclisi seçilme yeterliliğine sahip kişiler arasından beş yıllığına seçilirler ancak siyasi partiler muhtar adayı gösteremez (Parlak ve Sobacı, 2012: 189). Muhtarın görevleri köy işleri ve devlet işleri olmak üzere iki üzerinde şekillenmiştir. Muhtarın başlıca görevleri Tortop (1986: 70-72) aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

Tablo 6: Muhtarın Görevleri

Köy İşleri	Devlet İşleri
Köyün zorunlu işlerini yapmak.	Köyün aşısını sağlamak.
İhtiyar meclisinin görüşüyle köylüyü işe çağırmak.	Köyde doğan, ölen, evlenen ve boşananların kaydını aylık olarak nüfus memuruna vermek.
İhtiyar meclisi ile ortak kararlar para toplamak.	Salgın ve bulaşıcı hastalıkları her gün hükümete bildirmek.
Harcanan paranın hesabını ihtiyar meclisine vermek.	Askerleri toplamak ve kaçakları ihbar etmek.
Toplanan parayı harcamak.	Köyün dirlik ve düzenini sağlamak.
Yargı organlarında köyü temsil etmek veya	Vergi memurlarına yardım etmek.

Kaynak: 442 Köy Kanunu, Madde: 36-37 ve Tortop, 1986

Köy kanunu 1924 yılında yürürlüğe girmesinden dolayı zamanla konulan bazı maddelere ihtiyaç kalmamıştır. Köy muhtarı köy halkının içinden seçildiğinden vatandaşların devletin temsilcisine ulaşmaları daha kolay ayrıca muhtarda o bölgede yaşadığından halkla diyalogu daha düzgüdür. Devlet tarafından atanan memur ile bu kadar verimlilik sağlanamayacaktır.

Köy İhtiyar Meclisi: Köyün yürütme, denetleme ve karar organıdır. Seçimle gelen ve zorunlu üyeleri bulunmaktadır. Seçimle gelen üyelerin sayısı köyün nüfusuna göre farklılıklar göstermektedir. Nüfusu bine kadar olan köylerde sekiz, bin- iki bin arası olan köylerde on, iki binden fazla olan köylerde ise on iki kişiden (bunların yarısı asil yarısı yedek) oluşmaktadır. İmam ve okul müdürü ise zorunlu üyeleri oluşturmaktadır (Eryılmaz, 2018: 231-232). Köy ihtiyar meclisinin görevleri 442 sayılı Köy Kanununun 44. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- İşlerin köy halkı tarafından mı yoksa işçiler tarafından mı yapılacağını kararlaştırır.
- Köylünün çalışma sürelerini belirler.
- Salma miktarını belirler.
- Kamulaştırma kararı alır.
- Köylünün arazi almasını sağlamak (442/44).

Köy ihtiyar meclisi köylülerin ve merkezi idare görevlisi olan imam ve öğretmenden oluşması merkezi idare ile yerel idarenin ortak paydada buluşmasına örnektir. Böylece hem yerelden hizmet sunulacak hem de merkezi idarenin denetim mekanizması işleyecektir.

Köy Derneği: Köy muhtarı ve ihtiyar heyetini seçmeye yetkili vatandaşlardan oluşmaktadır. Anlaşılacağı üzere köyde ikamet eden 18 yaşını doldurmuş kişiler köy derneğini oluşturmaktadır (İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü: 2020). Köy derneğinin görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- İsteğe bağlı işleri zorunlu hale getirmek.

- Köyde ikamet eden vatandaşlar arasından muhtar ve ihtiyar heyetini seçmek.
- Davacı veya davalı olunması durumunda köy tüzel kişiliğini temsil edecek kişiyi seçmek (İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü: 2020).

Köy derneğini köyde ikamet eden vatandaşlar oluşturduğundan alınan kararlar köyde yaşayan çoğunluğun kararı olacaktır. Böylece vatandaşların memnuniyetleri artacaktır.

Çalışmanın bu bölümünde, yönetimler arası iş birliği konusuna değinilmeden iş birliğini oluşturan yönetimler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bölümden de anlaşılacağı üzere merkezi yönetim ile yerinden yönetim birbirlerini tamamlayıcı özelliklere sahiptir. Etkin ve verimli hizmet sunmak için yönetimlerin birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Yönetimlerin birbirlerini desteklemeleri iş birliği modelinin hayata geçirilmesi ile sağlanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER ARASI İŞ BİRLİĞİ

Çalışmanın bu bölümünde yönetimler arası iş birliği kavramına, sebeplerine ve türlerine değinilmiş olup yönetimler arası iş birliği modelini oluşturan yerel yönetim birlikleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ayrıca bir diğer yönetimler arası iş birliği modeli olan geçici işbirliği ve birleşmelerden bahsedilmiş son iş birliği türü olan kardeş şehirler üçüncü bölüme bırakılmıştır.

2.1. Yönetimler Arası İş Birliği Kavramı

Dünya nüfusunun az olduğu dönemde insanların yine topluluklar halinde yaşamasına rağmen teknolojinin yeteri oranda gelişmemesi sebebiyle insanların birbirleri ile olan etkileşimleri daha düşüktü. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte dünya küçük bir köy haline gelmiş ve toplulukların birbirlerine gereksinimleri artmıştır. Böylelikle savaş yerine iş birliği zorunlu hale gelmiştir (Ünlü, 1993: 1). İş birliği kelimesi sözlük anlamında ise aynı amaçlar doğrultusunda oluşturulan ortaklıklar veya bir işin farklı kişilerce yapılması şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 2020).

Yönetimler arası iş birliği ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre farklılıklar göstermesine rağmen genel olarak yerel yönetimler arası iş birliğinin kapsamını hizmetlerde standardizasyon, yapılacak düzenlemelerde görüş bildirmek, yönetimleri ilgilendiren çalışmalara katılmak, uzmanlık gerektiren durumlarda yardım etmek, altyapı tesislerini beraber yapmak, bilgi alışverişi, yerel yönetimler üzerine eğitim vermek gibi unsurlar oluşturmaktadır (G. Zengin, 2011: 87).

Yerel yönetimlerin üzerlerindeki sorumlulukların artması yerel yönetimlerin iş birliğine gitmelerini zorunlu kılmıştır. Böylelikle yerel yönetimler birbirleriyle etkileşim halinde bulunarak hizmette verimliliğin artmasını ve teknolojik, kültürel, yönetsel iş birlikler ile de gelişimlerini sağlamıştır.

2.2. Yönetimler Arası İş Birliği Sebepleri

Yönetimler arası iş birliğinin sebepleri hukuki, ekonomik ve sosyal sebepler olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır.

2.2.1. Hukuki Sebepler

Yönetimler arası işbirliğinden söz edilebilmesi için en az iki tüzel kişiliğin bulunması gerekmektedir. Bu tüzel kişiliklerin belirli bir konuda kendileri yetkili veya yetkisiz görme durumunda ortaya çıkabilecek çatışmaların önüne geçilebilmesi, hızlı ve verimli karar alınabilmesi için hukuki sınırlar çok iyi bir şekilde belirlenmelidir (Yılmaz, 2016: 59-60). Hukuki sebepler iş birliklerinin temelini oluşturmaktadır. Kurallar ne kadar açıkça belirtilirse iş birliği o kadar sağlıklı kurulur ve ilerler.

2.2.2. Ekonomik Sebepler

Yerel yönetimlerin kendi tahsil ettikleri bazı vergiler haricinde, merkezi yönetimce aktarılan kısıt kaynaklarla hizmet sunmaya çalışmaktadır. Ancak halkın istek ve ihtiyaçları kısıt kaynaklarla karşılanamaması ve bazı yatırımların yapılması durumunda ise israfa yol açılacaktır. Bu durumların en aza indirgenmesi, etkin ve verimli hizmet sunulabilmesi yönetimlerin iş birliğine gitmesiyle sağlanacaktır (Yılmaz, 2014: 37-39). Yerel yönetimler dar alanda büyük yatırımları sebebiyle israf kaçınlmazdır. Ancak iş birliği ile alanın genişlemesi israfı azaltacaktır.

2.2.3. Sosyal Sebepler

Sosyal devlet anlayışının gelişmesiyle birlikte vatandaşların istek ve ihtiyaçlarının en iyi bir şekilde yerine getirilmesi amaçlanmıştır. Bu istek ve ihtiyaçlar vatandaşlara en yakın hizmet sunma birimi olarak yerel yönetimlerce daha hızlı farkedilebilmekte ve sonuçlandırılmaktadır. Ancak yerel yönetimlerde ekonomik kaynakların yetersizliği ve ihtiyaçların yerel yönetim sınırından daha geniş bir alanı kapsamaması yerel yönetimlerin iş birliğine gitmelerini zorunlu hale getirmiştir. Örneğin hava ve su kirliliği yerel yönetim sınırlarını aşmakta yönetimler arası iş birliğine gidilmesine neden olmaktadır (Yılmaz, 2014: 39-40). Sosyal ihtiyaçların karşılanması yerel yönetimleri zor duruma bırakabilmektedir. Yerel yönetimler iş birliklerine giderek birbirlerinin ihtiyaçları noktasında yardımlarda bulunabilmektedir.

2.3. Yönetimler Arası İş Birliği Türleri

Yönetimler arası iş birliğinin en yaygın yolu birlik kurmaktadır. Ancak

geçici iş birliği, birleşmeler ve kardeş şehir ilişkileriyle de iş birliğine gidilmektedir. Kardeş şehir ilişkilerin çalışmanın üçüncü bölümünde incelenecektir.

2.3.1. Yerel Yönetim Birlikleri

Birlik kelimesi bir olma, bir arada olma gibi anlamları taşımaktadır. Kültürümüzde bir elin nesi var, birlikten kuvvet doğar gibi kelimelerle birlik olmanın önemi anlatılmıştır (Arıkboğa, 2017: 77). Gelişen dünya ile birlikte insanların talep ve ihtiyaçların artmasından yerel yönetim kuruluşları da nasibini almıştır. Bu ihtiyaçların giderilebilmesinde yerel yönetim zorluklarla karşılaşmakta böylelikle birlik kurma yoluna gidebilmektedir (Köseoğlu, 2010: 86). Bu birlikler, yerel yönetimlerin tek başına üstesinden gelemedikleri (E. Zengin, 1995: 453) mecburi ve isteğe bağlı işlerinin görülmesini amaçlar (Yüksel, 1996: 40).

2016, 2017 ve 2018 yılları Mahalli İdareler Faaliyet Raporları incelendiğinde mahalli idare birlikleri 2016'da yedi yüz doksan bir, 2017'de yedi yüz doksan üç ve 2018'de yedi yüz yedi olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle son yılda mahalli idare birliklerinin sayılarının azaldığı sonucuna varılmaktadır (İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2017: 15; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2018: 65-66).

Günümüzde yedi yüz yedi adet birlik bulunmaktadır. Bunların; dört yüz elli birini köylere hizmet götürme birliği, yetmiş beşini içme suyu birliği, otuz dokuzunu belediye hizmet birliği, kırk ikisini turizm altyapı hizmet birliği, yetmiş dördünü çevre altyapı hizmet birliği, onunu özel idare-belediye hizmet birliği, ikisini ülke düzeyinde birlik, beşini kalkınma birliği ve dokuzunu diğer birlikler oluşturmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2018: 65-66). Bu bölümde birliklerin örgütsel yapılarına ve birlik türlerine değinilecektir.

2.3.1.1. Yerel Yönetim Birliklerinin Örgütsel Yapısı

Yerel yönetim birliklerinin örgütsel yapısını birlik tüzüğü, birlik sınırları ve alanı, birlik üyeliği, birlik organları, birlik personeli ve birlik denetiminden oluşmaktadır.

Birlik Tüzüğü

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 4. Maddesi'ne göre yerel yönetim birlikleri tüzüğü, birliği kuracak mahalli idarelerin meclislerinde üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla kabul edilerek valinin onayı ile kesinleşir. Ancak kurulacak olan mahalli idare birliği birden fazla ilin mahalli idaresini kapsıyor ise, üyeleri il özel idareleri ve köyleri kapsayan birlikler için İçişleri Bakanı'nın geri kalan birlikler için ise Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın onayı gerekmektedir (5355/4).

3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 8. maddesi uyarınca İİGM aynı Kanun'un 11. maddesinden yetki alarak yeni kurulacak birlikler ile tüzüğü 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu tarafından konulan kurallara uydurmak isteyen birlikler için 'Tip tüzük' hazırlanmıştır. Ancak bu tip tüzüğün kurulmuş veya kurulacak birlikler üzerinde bağlayıcı bir etkisi bulunmamaktadır (Yılmaz, 2016: 86-87).

Yerel yönetim birliklerinin tüzüğünün içeriği 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 4. maddesinde ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 135. maddesinde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (5355/4 ve 1580/135).

- *“Birliğin adı ve amacı.”*
- *“Üye mahalli idarelerin adları.”*
- *“Yönetim merkezi.”*
- *“Birliğin görev süresi, sona ermesi ve tasfiyesi.”*
- *“Tüzüğün değiştirilmesinin nasıl yapılacağı.”*
- *“Gelir, gider ve bütçeye ilişkin durumlar.”*
- *“Birliğin görev ve hizmetleri.”*
- *“Mahalli idarelerin birlik meclisine kaç üye vereceği ve verilen üyelerin ne kadar süre mahalli idareyi temsil edeceği.” (5355/4 ve 1580/135).*

Yerel yönetim birlikleri tüzüğü birliğin genel hatlarını çizmek üzere oluşturulmaktadır.

Birlik Sınırı ve Alanı

Yerel yönetim birlikleri en fazla fayda sağlayacağı alanı bulmak zorundadır.

Örneğin, bir ilçede kurulacak olan yönetim birliğinin küçük bir bölgeye hizmet etmesi durumunda etkinliğin azalmasına ve israfa yol açılacaktır. Ayrıca yönetim birlikleri, kapasitesinden daha fazla alana hizmet etmeye çalışması durumunda ise yetersiz kalacaktır (Gönül, 1977: 84-85; E. Zengin, 1999: 41). İstisna olarak belediyelerin kendi aralarında, belediyeler iller arasında ve illerin kendi aralarında oluşturacakları yönetim birliklerinde optimal bir alan büyüklüğü aranmamaktadır (Gönül, 1977: 85). Bu başlıkta mutlak faydanın sağlanabilmesi amaçlanmaktadır. Kurulan birlikler ne o bölgede ne yetersiz kalmalı ne de fazla gelmelidir.

Birlik Üyeliği

Yerel yönetim birlikleri yerel yönetimlerden oluşmaktadır. Ancak Özhan ve Yeter (1995: 40) yerel yönetim birliklerine merkezi idare kuruluşlarının da dahil edilmesini savunmuştur. Toros (2004: 95), Özhan ve Yeter'in (1995) görüşünü eleştirmekte merkezi idare kuruluşlarının yerel yönetim birliklerine katılması durumunda yerel yönetimin özerkliğine zarar vereceğini düşünmüştür. Toros'a (2004) kısmen katılmakla beraber yerel yönetimlerin denetlenmesi açısından merkezi idare kuruluşlarının birlikler içerisinde söz sahibi olmasını savunmaktayız. Yerel yönetim birlikleri üyeliği isteğe bağlı ve zorunlu olmak üzere iki şekilde sınıflanmaktadır.

İsteğe Bağlı Üyelik: Kurulmuş olan birliğe üye olmak isteyen yerel yönetim birimi meclisinin kararını alarak birliğe başvurur ve birlik meclisinin kabulü ile üyelik kesinleşmiş olur. Bu durumlarda bakanlar kurulunun izni aranmaz, ayrılmalarda da sadece yerel yönetim birimi kararı yeterli olacaktır (Atılğan, 2016: 118). 700 sayılı KHK 166'ncı maddesi ile 'Bakanlar Kurulu' ifadesi 'Cumhurbaşkanı' ifadesi ile değiştirilmiştir (700/166).

Zorunlu Üyelik: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 4'üncü maddesine göre "Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda Cumhurbaşkanı, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir. Bu kanunda belirtilen birliklerden ayrılma da Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır." (5355/4). Yerel yönetim birlikleri yerel yönetimler arasındaki ilişkileri güçlendireceği ve verimliliği sağlayacağı için önemli bir konumda yer

almaktadır. Böylece merkezi idare yerel yönetimlerin kendi isteklerinin doğrultusunun haricinde zorunlu olarak birlik kurmalarını amaçlamaktadır.

Birlik Organları

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu yürürlüğe girmeden önce 1580 sayılı Belediye Kanunu dahilinde yerel yönetim birlikleri kurulmaktaydı. Kanunlar arasında önemli çelişki ve farklılıklar bulunmamakla birlikte (Esmer, 2018: 68) 5355 sayılı Kanun'dan önce birliklerin yazışma, sekreterlik ve yönetim işleri il, ilçe ve belediyelerde çalışan personeller tarafından görülmekte olup (Dönmez, 2011: 61) 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'yla ülke düzeyinde kurulan birlikler ile üye sayısı yüzden fazla olan birliklerde teşkilat yapısı, yazı ve mali işler biriminin yanında genel sekreter ve birliğin faaliyet alanında olmak ve sayısı üçü geçmemek koşulu ile birlik meclisinin onayıyla diğer birimler oluşturulmaktadır (5355/17). Birlik organları birlik meclisi, birlik başkanı ve birlik encümeni olmak üzere üçe ayrılmıştır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çerçevesinde incelenecektir.

Birlik Meclisi: Birlik meclisi birliğin karar organıdır ve birlik meclisinin başı birlik başkanıdır. Birliğe üye olan mahalli idarelerin meclisleri tarafından meclis üyeleri arasında veya meclis üyesi olmayı gerektiren şartları sağlayan vatandaşlar arasından (dışarıdan seçilecek olan üyeler meclisin üçte birini geçemez) tüzüğün belirttiği sayı kadar gizli oyla birlik meclis üyesi ve yarısı kadar yedek üye seçilir. Ancak birlik meclisinin doğal üyeleri de mevcuttur. Bunlar görev süreleri bitinceye kadar il özel idaresi bulunan birliklerde vali, belediye bulunan birliklerde belediye başkanı ve köy bulunan birliklerde ise köy muhtarıdır. Valiler ve belediye başkanları birliklerde kendilerini temsil etmeleri için meclis üyelerinin birine yetki verebilirler (5355/8). Birlik meclisi birliğin kuruluşundan ve mahalli idare seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilanından itibaren otuz gün içinde birlik merkezinin bulunduğu ilin mülki idari amiri tarafından meclis üyeleri toplantıya çağrılır. Meclise en yaşlı iki üye başkanlık eder ve üç gün içerisinde başkan, bakan vekilleri ve katip üyelerin seçimini tamamlanır (5355/10). Yılın ilk toplantısı dönem başı toplantısı olmakla birlikte yılda ikiden az meclis toplantı yapamaz. Ayrıca birlik başkanı, üye meclislerden biri ve birlik meclisinin üçte bir çoğunluğu olağanüstü toplantı talep edebilir. Ancak olağanüstü durum hariç toplantıda başka konu görüşülemez (5355/11). Birlik meclisi toplantıları, çalışma saatleri, karar, fesih, bilgi edinme ve

denetim yolları gibi konularda belediye kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Birinci bölümde bu kanuna değinildiğinden bir kez daha tekrarlanmayacaktır. Birlik meclisinin görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- *“Yatırım plâni ve çalışma programını görüşmek ve kabul etmek.”*
- *“Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.”*
- *“Borçlanmaya karar vermek.”*
- *“Taşınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına karar vermek.”*
- *“Birlik tarafından yürütülecek hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.”*
- *“Şartlı bağışları kabul etmek.”*
- *“Dava konusu olan ve miktarı iki bin Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar birlik alacaklarının sulhen halline karar vermek.”*
- *“Birlik yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına karar vermek.”*
- *“Birlik başkanlık divanını, birlik encümen üyelerini ve meclis ihtisas komisyonu üyelerini seçmek.”*
- *“Birlik teşkilâtına ait birimlerin kurulmasına karar vermek. Birlik tüzüğünde öngörülmesi halinde tüzük değişikliğini kabul etmek.”*
- *“Birlik tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.”*
- *“Birlik başkanıyla birlik encümeni arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.” (5355/9).*

Zorunlu ve seçimlik üyelerden oluşan birlik meclisi aynı zamanda birliğin karar mekanizmasıdır.

Birlik Encümeni: Birlik encümeni birlik başkanı ile birlikte sayısı yediyi (ulusal birliklerde bu sayı iki katına çıkabilir) geçmemek üzere bir yılığna meclis üyeleri arasından gizli oyla seçilir. Ancak üye sayıları dört veya daha fazla olan mahalli idarelerin her birinden ayrı ayrı encümen seçilmesi gerekmektedir. Bir ayı geçmemek üzere tüzükte belirtilen koşullarda encümen üyeleri toplanır. Meclis üyeliği sona eren üyelerin encümen üyelikleri de sona erer (5355/12). Birlik

meclisinin feshi durumunda yeni meclis kuruluncaya kadar meclis ve encümenlerin görevlerini ulusal düzeyde kurulan birlikler için İçişleri Bakanlığınca diğer birlikler için ise buldukları ilin mülki idari amiri tarafınca biri başkan olmak üzere kurulacak beş kişilik komisyonla yerine getirilir (5355/12).

Birlik encümenin görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır.

- “Yatırım plâni ve çalışma programı ile bütçe ve kesin hesabı inceleyip birlik meclisine görüş bildirmek.”
- “Kamulaştırma işlemlerinin gerektirdiği kamu yararı kararını almak.”
- “Öngörülmeleyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.”
- “Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.”
- “Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.”
- “İki bin Yeni Türk Lirasına kadar olan davaların sulhen halline karar vermek.”
- “Taşınmaz mal alımına, satımına, kiralanmasına ve takasına ilişkin meclis kararlarını uygulamak.” (5355/13).

Birlik encümeni birliğin yürütme organı olup birlik ile alakalı konuları görüşmek amacıyla ayda en az bir kere toplanması zorunludur.

Birlik Başkanı: Birlik idaresinin başı ve tüzel kişiliğin temsilcisi olan birlik başkanı aynı zamanda harcama yetkisini (başkan isterse birlik genel sekreteri veya birlik müdürüne bu yetkiyi devredebilir) elinde bulunduran tek organdır (5355/14). Belediye başkanlığını sona erdiren hallerin vuku bulması halinde (devamsızlık hariç) birlik başkanlığı sona erer (5355/12). Birlik başkanının görev ve yetkileri; birliği yönetmek, menfaat ve haklarını korumak, temsil etmek veya ettirmek, gelir ve alacaklarını tahsil etmek, meclis ile encümene başkanlık etmek, kararlarını uygulamak, meclis ve encümenin yetkisi haricinde olan ödenek aktarımlarını yapmak, kanunda verilen durumlarda re’sen icra yetkisini kullanmak, personeli atamak ve denetlemek, şartsız bağışları kabul etmek, taşınır ve taşınmaz malları idare etmek, belirli şartları sağlayarak sözleşme imzalamak şeklinde sıralanmıştır (5355/12). Birlik yönetimin başı olan başkan birliği sevk ve idare etmekten sorumludur. Kanunda belirtilen görevleri yerine getirerek birliği temsil etmektedir.

Birlik Personeli

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunun'da mahalli idare birliğinin personel yapısına değinilmiştir. Kanun gereğince norm kadroya uygun olarak birlik teşkilatı, yazı işleri ve mali işler birimleri haricinde birliğin faaliyet alanı dahilinde diğer teknik birimler kurulabilir (5355/17). Ülke düzeyinde kurulan birliklerle, üye sayısı yüzü geçen birliklerde yukarıda sayılan birimler haricinde birlik meclisinin kararıyla en fazla üç tane daha diğer birim oluşturulabilir (5355/12). Birlik personeli istihdamı konusunda 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nda bir hüküm bulunmaması durumunda Belediye Kanuna aykırı olmamak kaydıyla birlik tüzüğü uygulanır. Birlik personelleri aynı zamanda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabii olup memur, sözleşmeli personel ve işçi olmak üzere üç şekilde sınıflandırılmaktadır. Ancak Köy yönetimleri ile bunların aralarındaki kurdukları birlikler bu kanun kapsamında değildir (Gönül, 1977: 97). 2018 yılında mahalli idare birliklerinde iki yüz yetmiş beş memur, üç yüz kırk bir sözleşmeli personel, üç yüz doksan altı sürekli işçi, beş yüz on altı geçici işçi olmak üzere bin beş yüz yirmi sekiz personel bulunmaktadır. (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2018: 58). Birlik personeli birliğin faaliyetlerini yürütmek amacıyla 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabii olan memurlar, sözleşmeli personeller ve işçilerdir.

Birliklerde Denetim

Birlikler amaçlarının kanuna uygun olarak (E. Zengin 1993: 76) gerçekleşmesini veya eksiklik ve yanlışlık var ise giderilmesini sağlamak amacıyla denetime tabii tutulmalıdır (Parlak, 1994: 38). Genel itibariyle birliklerin denetim mekanizmaları aynıdır. Bunlar kamuoyu denetimi, iç denetim, ve dış denetim olmak üzere düzenlenmiştir (Gönül, 1977: 100).

Kamuoyu Denetimi (Halk Denetimi): Birlikleri oluşturan meclisleri ve başkanları halk doğrudan seçmese bile onları seçen organlar halk tarafından seçilir. Böylece halk birliklerin amaçlara uygun etkin ve verimli hizmet sunumunu denetlemekte uygun gördüğü takdirde seçimlerde değişikliğe gidebilmektedir (Özhan ve Yeter, 1995: 47). Ancak halkın birçok kesimi birlikleri bilmediklerinden denetim diğer denetimlere oranla daha pasif kalmaktadır (Köseoğlu, 2010: 93). Sonuç olarak

dolaylı yoldan bile olsa halk birlikleri denetlemekte ve beğenmedikleri durumda onları seçen temsilcileri değiştirebilmektedir.

İç Denetim (Siyasi Denetim): Birliklerin denetimi ile ilgili 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununun'da “Birlik meclisinin toplantıları, kararları, çalışma esas ve usulleri, bilgi edinme ve denetim yolları, feshi, meclis üyeliğinin sona ermesi, ihtisas komisyonu üyelerinin seçimi ile meclis üyelerinin yükümlülükleri hakkında bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda, Belediye Kanunu'nun belediye meclislerine ilişkin hükümleri uygulanır.” ifadesinden hareketle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen faaliyet raporunun değerlendirilmesi, denetim komisyonu, soru, gensoru ve genel görüşme yollarıyla denetim gerçekleştirilir (5355/11 ve 5393/26).

Faaliyet Raporunun Değerlendirilmesi: Faaliyet raporu stratejik plan ve performanslara dayalı faaliyetlerin belirli ölçütlere tabii tutularak istenilen seviyenin ne kadarının sağlandığı veya sapmalar meydana gelip gelmediğinin incelenmesidir (Türkyılmaz, 2014: 29).

Denetim Komisyonu: 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre nüfusu on bini geçen il ilçe belediyelerinde, belediye meclisi tarafından her ocak ayı bir önceki yılın gelir ve giderlerini hesaplamak üzere meclisteki siyasi partilerin ve bağımsız üyelerin temsilileri oranı doğrultusunda en az üç en fazla beş üyeden ve gerek duyulması durumunda uzman kişilerden oluşur (5393/25).

Gensoru: 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre gensoru “Meclis üye tam sayısının en az üçte biri oranındaki üyenin imzasıyla belediye başkanı hakkında gensoru önergesi verilebilir. Gensoru önergesi, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile gündeme alınır ve üç tam gün geçmedikçe görüşülemez. Gensoru önergesinin karara bağlanmasında dördüncü fıkraya (faaliyet raporunun değerlendirilmesindeki süreç) göre işlem yapılır.” şeklinde düzenlenmiştir (5393/26).

Soru: 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre soru “Meclis üyeleri, meclis başkanlığına önerge vererek belediye işleriyle ilgili konularda sözlü veya yazılı soru sorabilir. Soru, belediye başkanı veya görevlendireceği kişi tarafından sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir (5393/26).

Genel Görüşme: 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre "Meclis üyelerinin en az üçte biri, meclis başkanlığına istekte bulunarak, belediyenin işleriyle ilgili bir konuda genel görüşme açılmasını isteyebilir. Bu istek meclis tarafından kabul edildiği takdirde gündeme alınır." şeklinde düzenlenmiştir (5393/26).

Birliklerin iç denetiminde 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu denetim yetkisini 5393 sayılı Belediye Kanunu'na devretmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanuna'na göre ise iç denetim faaliyet raporunun değerlendirilmesi, denetim komisyonu, gensoru, soru ve genel görüşme ile yapılmaktadır.

Dış Denetim: Birliklerin dış denetimleri 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda ifade edildiği üzere genel itibariyle İçişleri Bakanlığı'nca yapılır. Ancak ülke düzeyinde kurulan birlikler haricinde valiler ve kaymakamlar gerek duymaları takdirde denetimde bulunabilirler. Ayrıca birlikler mülkiye müfettişleri ve kontrolörler tarafından da denetlenmektedir (Yılmaz, 2016: 138).

Köseoğlu (2010: 91) birliklerin merkezi idare tarafından denetlenmesini birliklere zarar vereceğini, yöneticilerin korkacağını ve hizmet sunumundan aksaklıkların meydana geleceğini savunmuştur. Ancak Köseoğlu'nun haklı tarafı olmakla birlikte kanunlara uygun hareket eden birliklerin çekineceği bir hususun bulunmayacağı kanısındayız fakat kanunların dışına çıkma durumu söz konusu olması durumunda da merkezi idarenin denetimi yaşanabilecek sorunları giderecektir.

2.3.1.2. Yerel Yönetim Birlik Türleri

Yerel yönetim birlikleri; katılan yerel yönetimlere göre, amaçlarına ve konularına göre, amaç sayılarına göre, sürelerine göre, görev alanlarına göre ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre olmak üzere altı türe ayrılmıştır.

Katılan Yerel Yönetimlere Göre Birlikler

Katılan yerel yönetim birlikleri; iller arası birlikler, belediyeler arası birlikler, köyler arası birlikler ve karma birlikler olarak sınıflanmıştır.

İller Arası Birlikler: İl özel idarelerinin kendi aralarında oluşturdukları, görev alanlarına giren yerel hizmetlerin görülmesini amaçlayan birliklerdir. Ayrıca il özel

idare personelinin gelişmesi, iş birliğin teşvik edilmesi gibi hususlarda birliklerin önemi ortaya çıkmaktadır (Esmer, 2008: 33). 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre il özel idare birliklerinin kurulabilmesi için İçişleri Bakanı'nın onayına ihtiyaç vardır ve valiler birlik meclisin doğal üyesi konumundadır. Yine aynı kanunda bir tane ülke genelini kapsayan il özel idare birliğinin (Vilayetler Hizmet Birliği (TBB, Mahalli İdare Birlikleri: 2020)) kurulabileceği hususuna değinilirken birkaç ilin bir araya gelerek kurabilecekleri birlik sayısına değinilmemiştir (5355/5-8). 1999 verilerine göre ülkemizde altı adet iller arası birlik bulunmaktadır. Bu Birlikler şunlardır: Vilayetler Hizmet Birliği, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Eğitim Birliği, Güneydoğu Anadolu Eğitim Birliği, Van Gölü ve Çevresi Vilayetler Eğitim Birliği, Artvin-Rize İlleri Hizmet Birliği ve Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş Vilayetler Eğitim Birliği'dir (E. Zengin, 1999: 58). 2018 yılına geldiğinde ise iller arası birliklerin sayısı ona çıkmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2018: 28). Ülke genelinde sadece bir tane kurulan iller arası birlikleri, birkaç ilin bir araya gelerek kaç tane kurabileceği hususunda bir yargı bulunmamaktadır. Böylece birkaç il istedikleri kadar birlik kurabilmektedir. Bu birlikler il özel idarelerinin gelişimi için önem arz etmektedir.

Belediyeler Arası Birlikler: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu gereğince kurulacak olan belediye birlikleri aynı il sınırları içerisindeki belediyelerden oluşuyor ise valinin, birden fazla il sınırları içerisindeki belediyelerden oluşuyor ise Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın onayına ihtiyaç duyulmaktadır (5355/5). Ülke düzeyinde sadece bir tane belediye birliği (TBB, Mahalli İdare Birlikleri: 2020) kurulmaktadır. Kurulan belediye birlik meclisi büyükşehir, il merkezi ve nüfusu yüz bin ve üzerinde olan belediyelerin başkanları ile her ilden belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri arasından ilin milletvekili sayısı kadar üyeden oluşur. Ayrıca birkaç belediyenin bir araya gelerek birlik oluşturulmasında belirli bir sayı öngörülmemiştir (5355/20). Türkiye'de altmış tane belediye birliği bulunmaktadır (TBB, Mahalli İdare Birlikleri 2020). Bu birlikleri; İç Anadolu Belediyeler Birliği, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği, Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği, Güneydoğu Belediyeler Birliği, Ege Belediyeler Birliği, Van Gölü Belediyeler Birliği, Akdeniz Belediyeler Birliği, Çukurova Belediyeler Birliği, Malatya Belediyeler Birliği, Kıyı Ege Belediyeler Birliği, Konya Belediyeler Birliği, Anadolu Belediyeler Birliği, Trakyakent Belediyeler Birliği,

Tarihi Kentler Birliği örnek gösterilebilir (Esmer, 2008:36). Ülke genelinde sadece bir tane belediye birliği kurulabilirken, birkaç belediyenin birleşerek kurabileceği birlik sayısına değinilmemiştir. Böylece birkaç belediye bir araya gelerek istedikleri kadar birlik kurabilir.

Köyler Arası Birlikler: Ülkemizde en fazla köy olduğundan köyler arasındaki birliklerinde diğer birliklerden fazla olduğu sonucuna varılmaktadır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre köy birliğinin kurulabilmesi için Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın onayı gerekmektedir ve köy muhtarları görev süreleri bitinceye kadar birlik meclisinin tek doğal üyesidir (5355/5-8). Köy birliğine Ekonomik, Sosyal ve Tarımsal Kalkınma Birliği, Damızlık Hayvan Birliği, Göllerde Ulaştırma Birliği, Örnek Fidanlıklar Birliği, Tavuk Islah İstasyon Birliği, Köylerde Dokumacılık Kursları Birliği, Köy Ortak Masraflar Birliği, Arıcılık ve Balcılık Birliği, Köy Okullarını Yapma Onarma ve Kamulaştırma Birliği örnek verilebilir (E. Zengin, 1999:68).

Karma Birlikler: İl, belediye ve köy birliklerinin hepsinin bir arada bulunması veya il-belediye, köy-belediye veya köy-il şeklinde örgütlenmesidir (Gönül, 1977: 52). Buradaki amaç zayıf köy birliklerinin hizmet götürmesinde il ve belediye birliklerinin yardımcı olmasıdır (Özhan ve Yeter, 1995: 32). Karma birliklere örnekleri aşağıda sıralanmıştır.

Belediye-Köy Arasında Kurulanlar: Adana Karataş ve Yumurtalık İlçeleri Turizmi Geliştirme ve Altyapı Hizmet Birliği (ATGAB), Erkenek Grup İçme Suyu Birliği, Salihler Grubu İçme Suyu Birliği, Mahalli İdareler Birliği.

İl Özel İdaresi - Köy Arasında Kurulanlar: Bolu İli Mudurnu İlçesi Sarot Kaplıca Birliği, Davraz Dağı Karlıyayla Kış Sporları ve Turizm Merkezi İşletme ve Altyapı Hizmet Birliği, Güzelyayla Turizm Merkezi Altyapı Hizmet Birliği (GÜTAB), Kastamonu-İlgaz Dağı Turizm Altyapı Hizmet Birliği.

Belediye – İl Özel İdaresi Arasında Kurulanlar: Ömer-Gecek Termal Turizm Merkezi Hizmet Birliği (ÖGEHGB), Aksaray İli Mahalli İdareler Hizmet Birliği, Şuhut İlçesi Çevre Hizmetleri Birliği, Denizli Mahalli İdarelere Hizmet ve Turizm Altyapı Birliği.

İl Özel İdaresi – Belediye – Köy Arasında Kurulanlar: Didim Turizm Altyapı Hizmet Birliği, Bigadiç Hisarköy Termal Turizm ve Alternatif Turizm Alanları Geliştirme ve Altyapı Hizmet Birliği (Bigadiç Turizm Birliği), Batı Karadeniz Kalkınma Birliği, Kapadokya Turizm Bölgesi Alt Yapı Hizmet Birliği (Köseoğlu, 2010:68 ve Can, 2018:70).

Karma birlikler yerel yönetimlerin birbirlerini desteklemeleri eksik taraflarını gidermeleri açısından önem arz etmektedir. Zayıf köy tüzel kişiliğinin diğer tüzel kişiliklerce desteklenmesidir.

Amaçlarına ve Konularına Göre Birlikler

Amaçlarına ve konularına göre birlikler; ekonomik ve ticari amaçlı birlikler, sosyal ve kültürel amaçlı birlikler, altyapı hizmetlerini gerçekleştirmeye yönelik birlikler ve diğer hizmetlere yönelik birlikler olmak üzere 4 farklı şekilde sınıflanmıştır.

Ekonomik ve Ticari Amaçlı Birlikler: İnsanlara ekonomik katkıda bulunmayı amaçlayan birliklerdir (Toros, 2004: 61). Ancak günümüzde kar amacında gütmeye başlamışlardır (Köseoğlu, 2010: 68). Bu birlikler tarım, hayvancılık, sanayi ve turizmi geliştirmek, sergi ve fuar düzenlemek, soğuk hava deposu, ulaştırma ve gazino gibi tesisler yapıp, işletmek gibi faaliyetlerde bulunmaktadır (Esmer, 2008: 39).

Sosyal ve Kültürel Amaçlı Birlikler: Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak kurulan birliklerdir. Bu birliklerdeki amaç sosyal, kültürel ihtiyaçların giderilmesini sağlamaktır (Köseoğlu, 2010: 69). Bu birliklere düşkünler yurdu, kimsesiz çocuklar yurdu, aşevi, öğrenci yurdu, lojman, misafirhane gibi tesisler ve sinema, tiyatro, konser gibi faaliyetler örnek gösterilebilir (Toros, 2004:61). Niğe'de merkezi bulunan Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği bu birliklere örnek gösterilebilir (Esmer, 2008: 39).

Altyapı Hizmetlerini Gerçekleştirmeye Yönelik Birlikler: Altyapı hizmetlerini daha kolay bir şekilde yerine getirmek amacıyla yerel yönetimlerin birlik oluşturmalarıdır. Bu birlikler teknolojik gelişmelere göre farklılıklar göstermektedir (Köseoğlu, 2010: 69). Bu birliklerin kuruluş amaçlarına aşağıdaki faaliyetler örnek

verilebilir (Yeter, Özhan, 1995: 31-32).

- İçme ve sulama suyu.
- Taş, kum, çakıl vs. üretimi.
- Yol yapım ve asfalt çalışmaları.
- İletişim ağının döşenmesi.
- Elektrik üretim ve dağıtım faaliyetleri.
- Kanalizasyon ve arıtma tesisleri.

Diğer Hizmetlere Yönelik Birlikler: Aşağıda sayılan örnek hizmetlerinin birini veya birkaçı gerçekleştirmek için birlik kurulabilir.

- Eğitim faaliyetleri (personellerin eğitimi amaçlanmakta).
- Yerel yönetim alanının güçlendirmeye yönelik faaliyetler.
- Üyelere sigorta hizmetleri.
- İş makinesi temini.
- Bilgi ve yayın faaliyetleri.

İnsanların refah seviyesinin yükselmesini amaçlayan birlikler, sosyal devlet anlayışının bir sonucunda, farklı altyapı faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla ve bunların haricinde bazı hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla birlik kurmaktadır.

Amaç Sayılarına Göre Birlikler

Amaç sayılarına göre birlikler; tek amaçlı ve çok amaçlı olmak üzere iki farklı şekilde sınıflanmıştır.

Tek Amaçlı Birlikler: Bir tek amaç doğrultusunda kurulan ve amaçları genellikle isimlerinde belli olan birliklerdir (Esmer, 2008: 40). Genel itibariyle sulama ve içme suyu birlikleri bu tür birlikler kapsamındadır. Muğla-Dalaman Sulama Birliği, Ankara İli Şereflikoçhisar Ovası Sulama Birliği, Bursa İli Hayvancılığı Geliştirme Birliği ve Aydın İli Söke İlçesi Sarıkemer İle Özbaşı-Gölbent ve Serçin Köyleri Grup İçme Suyu Birliği örnek gösterilebilir (Köseoğlu 2010: 70).

Çok Amaçlı Birlikler: Birden fazla amacın gerçekleştirilmesi doğrultusunda kurulan birliklerdir. Örneğin, Muğla İli Milas İlçesi Köylere Hizmet Götürme,

Çevreyi Koruma ve Turizmi Geliştirme Birliği, Niğde Mahalli İdareler Halıcılık El Sanatlarını Geliştirme ve Yayma Birliği (Köseoğlu 2010: 71, TBB. 2020). Gönül (1977: 60) otuz yedi vali, otuz dokuz kaymakam, kırk altı dernek üzerinde birliklerin tek veya çok amaçlı olması üzerine araştırma yapmıştır. Bu araştırmaya göre otuz yedi validen yirmisi tek amaçlı, on altısı çok amaçlı birliği savunurken otuz dokuz kaymakamdan yirmi biri çok amaçlı on beşi tek amaçlı birliği savunmuş ve son olarak kırk altı dernekten yirmi ikisi çok amaçlı, on dokuzu tek amaçlı birlik olması gerektiğini savunmuştur. Böylelikle çoğunlukla çok amaçlı birliklerin daha fazla fayda sağlayacağı görüşüne varılmıştır.

Sürelerine Göre Birlikler

Sürelerine göre birlikler; süreli ve sürekli birlikler olmaz üzere iki farklı şekilde sınıflanmıştır.

Süreli Birlikler: Bir amaç doğrultusunda kurulan ve o amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesine gerek kalmaması gibi durumlarda sona eren birliklerdir (Gönül, 1977: 60). Örneğin bir arıtma tesisi kurmak amacıyla oluşturulan birliklerdir. Bu birlikler tesis kurulduktan veya kurulmasına gerek kalmaması durumunda birlik kendini fesih edecektir.

Sürekli Birlikler: Birliklerin ne zaman sona ereceğine dair herhangi bir bilgi bulunmayan birliklerdir. Bu tür birlikler yaygın olup temel amacı hizmetlerin gelişerek devam etmesidir (Farsakoğlu, 1995: 22). Örneğin bir hidro-elektrik santralının kurulmasının yanı sıra işletilmesi de birliğin görevleri arasında sayılması durumunda süreklilik kazanacağından birlik sürekli birlikler sınıfında sayılacaktır. Gönül'ün (1977: 61) yaptığı araştırmaya göre otuz yedi validen yirmi dokuzu süresiz altısı süreli yanıtını verirken, otuz dokuz kaymakamdan yirmi dokuzu süresiz onu süreli ve kırk altı dernekten yirmi altısı süresiz on beş süreli yanıtını vermiştir. Verilere göre süresiz birlikler genel kabul görmüştür.

Görev Alanlarına Göre Birlikler

Görev alanlarına göre birlikler; ilçe düzeyinde kurulan, il düzeyinde kurulan, bölge- havza, ülke genelinde kurulan ve uluslararası birlikler olmak üzere beş farklı şekilde sınıflanmıştır.

İlçe Düzeyinde Kurulan Birlikler: İlçenin hepsini veya bir bölümünü kapsayan birliklerdir. Genel itibariyle köylerin oluşturdukları birlikler örnek verilebilir. Ancak sadece köyler değil kasaba, ilçe belediyesi ve il özel idaresi de üye olabilmektedir (Özhan ve Yeter, 1995: 34). Sincik Kaymakamlığı Merkez ve Köylerine Hizmet Götürme Birliği bu tür birliklere örnek gösterilebilir (TBB.: 2020).

İl Düzeyinde Kurulan Birlikler: İle bağlı tüm veya bir kısım ilçe mahalli idarelerini çevreleyen birliklerdir. İlçe mahalli idareleri ise köy ve belediyeyi kapsamaktadır (Özcan, 1996: 26). Afyonkarahisar İli Atıksu Arıtma Tesisi Kurma ve İşletme Birliği, Aksaray İli Mahalli İdareler Hizmet Birliği bu birlik türüne örnek gösterilebilir (TBB.: 2020).

Bölge – Havza Birlikleri: Bölge –havza birlikleri terimini ilk defa Mustafa Gönül kullanmıştır. Gönül'e göre (1977: 52) belirli bir bölgede bulunan yerel yönetimlerin ortak amaçlarını yerine getirmek amacıyla kurdukları birliklerdir. Aynı havza içerisinde fakat farklı illere bağlı belediye ve köylerin coğrafi faktörler nedeniyle oluşturdukları birliklere havza birlikleri denir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Belediyeler Birliği, İç Anadolu Belediyeler Birliği, Akdeniz Belediyeler Birliği, Kıyı Ege Belediyeler Birliği bu tür birliklere örnek gösterilebilir (TBB.:2020).

Ülke Genelinde Kurulan Birlikler: Ülke genelindeki mahalli idareleri kapsayan birliklerdir (Özhan ve Yeter, 1995: 35). 5355 sayılı Kanun'a göre ülkemizde il özel idareleri ve belediyeleri temsil eden en fazla birer birlik kurulabilir. Bunlar il özel idareleri için Vilayetler Hizmet Birliği, belediyeler için ise Türkiye Belediyeler Birliğidir (TBB.: 2020). Bu birlikler 5355 sayılı Kanun'a göre birliklerinin de içine dahil edilmektedir. Bu başlık altında değinildiğinden tekrardan 5355 sayılı Kanun'a göre kurulan birliklerin içerisinde değinilmemiştir (TBB.: 2020).

Uluslararası Birlikler: Türkiye'de bulunan mahalli idarelerle ülke dışında bulunan yönetimler arasında birlik kurulmasıdır (Toros, 2004: 73). 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre uluslararası birliğin kurulabilmesi veya kurulu olan bir birliğe üye olunabilmesi için İçişleri Bakanlığı'nın izni aranmaktadır. Türk Dünyası Belediyeler Birliği örnek gösterilebilir.

Ülkemizde yerel yönetim birlikleri görev alanlarına göre ilçe düzeyinde, il düzeyinde, bölge-havza, ulusal ve uluslararası birlikler olmak üzere sınıflanmıştır. Böylelikle birlikler arasındaki ayırım daha kolay gözler önüne serilmiştir.

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na Göre Birlikler

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre birlikler; zorunlu birlikler, köylere hizmet götürme birlikleri, turizm altyapı hizmet birlikleri ve ülke düzeyinde kurulan birlikler (üst bölümde ülke düzeyinde kurulan birliklere değinildiğinden tekrar değinilmeyecektir.) olmak üzere dört farklı şekilde sınıflanmıştır. Sulama birlikleri de 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu kapsamında olmasına rağmen 08.03.2011 tarihinde 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunundan çıkartılmış, 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanununa devredilmiştir. Son olarak sulama birliğine değinilecektir.

Zorunlu Birlikler: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanununa göre su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına gibi durumlarda mahalli idarelerin, birliklere üye olması Cumhurbaşkanı'nın inisiyatifinde olup ve izni olmadan mahalli idarelerin, birliklerden ayrılması yasaklamıştır (5355/4). 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun zorunlu kıldığı birlik örnekleri aşağıda sıralanmıştır.

Çevre Altyapı Hizmet Birliği: 2007'de kurulan Dinar ve Çevresi Sürdürülebilir Çevre Hizmetleri Belediyeler Birliği, 2011'de kurulan Korkuteli Elmalı İlçeleri İle Belde Belediyeler ve İl Özel İdaresi Çevre Hizmetleri örnek gösterilebilir (TBB.: 2020).

İçme Suyu Birlikleri: 1998'de kurulan İvriz Grubu İçme Suyu Birliği, 2003'de kurulan Altunhisar İlçesi Karakapı-Akçaören-Uluören Grubu İçme Suyu Birliği örnek verilebilir (TBB.: 2020).

Katı Atık Birliği: 2005'de kurulan Amasya İli İlçeleri ve Belediyeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği, 2010'da kurulan Kumluca, Finike İlçe ve Mavikent, Beykonak, Hasyurt, Sahilkent, Turuncova, Yeşilyurt Belde Belediyeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği örnek gösterilebilir (TBB.: 2020).

Ülke genelinde yukarıda sayılan birliklere üyelikler merkezi idare tarafından zorunlu hale getirilmiştir. Böylelikle verimliliğin artması ve israfın önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre köylere hizmet götürme birlikleri yol, su, kanalizasyon ve diğer altyapı tesislerini yapmak veya yaptırmak, diğer hizmetlerin giderilmesini ve kalkınmayı sağlamak amacıyla merkez ilçelerde vali veya atayacağı vali yardımcısı diğer ilçelerde kaymakam başkanlığında Cumhurbaşkanı'nın izni ile kurulur (5355/18). Birlik meclisini birlik başkanı birliğe üye köylerin muhtarları ve o ilçenin il genel meclis üyeleri oluşturmaktadır. Birlik encümeni ise birlik başkanı, iki tane il genel meclis üyesi (birlik meclisinde gizli oyla seçilirler) ve köy muhtarından oluşturmaktadır (5355/18). Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları köylere yapacakları yol, su, kanalizasyon gibi işlemlere ayırdıkları bütçeleri yine bu amaç doğrultusunda kullanılmak üzere bakanlıklarda bakanın, il özel idarelerinde ise valinin onayını alarak köylere hizmet götürme birliklerine devredebilmektedir (5355/18). 2011 verilerine göre 909 köylere hizmet götürme birliği bulunmasına rağmen (TBB.: 2020) 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Daie Kanun ile köyler kaldırılmış ve 2018 verilerine göre köylere hizmet götürme birliklerinin sayısı 451'e gerilemiştir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2018: 65-66).

Tablo 7: Köylere Hizmet Götürme Birliklerine Örnekler

1977'de kurulan İskilip İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği (Çorum).
1992'de kurulan Hopa İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği (Artvin)
1994'de kurulan Karaman İli Merkez İlçe Köylere Hizmet Götürme Birliği.
1994'de kurulan Bor İlçesi Köylere Hizmet Götürme Birliği (Niğde).
1995'de kurulan Aksaray İli Köylere Hizmet Götürme Birliği.

Kaynak: TBB., 2020: 4-7-16-28-40.

En küçük yerel yönetim birimi olan köylerin hizmetlerini yerine getirmek amacıyla kurulan bu birlikler bölgenin ihtiyacının anlaşılması ve giderilmesi bağlamında önemli bir yer tuttuğu varsayılmaktadır. Ayrıca merkezi idare

kuruluşlarının bütçelerini bu birliklere aktarmaları merkezi idarelerinin işlerini kolaylaştırırken, bu birliklerin hizmetleri gerçekleştirmelerine kaynak temin etmiş olacaktıdır.

Turizm Altyapı Hizmet Birlikleri: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinin bütüncül yapısının tanıtılmasını sağlamak, geliştirmek ve işletmek amacıyla bütün mahalli idareleri kapsayan birliklerdir (5355/ Ek Madde 1). Birlik meclisinin üçte bir çoğunluğu Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan turizm belgeli, konaklama ve deniz turizmi tesislerinin arasından birliğin bulunduğu yerin il özel idaresi encümeni önünde, tüzükte belirtilen sayıda üye seçilir. Ancak bu üyelerin seçiminde, seçilecek olan üyelerin belediye meclis üyeliği seçilme yeterliliği taşıyor olması gerekmektedir (5355/Ek Madde 1).

Tablo 8: Turizm ve Altyapı Hizmet Birliklerine Örnekler

2002'de kurulan Aliğa Çevre, Kültür ve Turizm Birliği (İzmir)
2004'de kurulan Serik Çevre, Kültür ve Turizm Altyapı Birliği (Antalya).
2007'de kurulan Antalya Gazipaşa Turizm Merkezi Turizm Altyapı Hizmet Birliği.
2008'de kurulan Kaz Dağları Turizm Altyapı Hizmet Birliği (Çanakkale).
2009'da kurulan Bitlis Kültür ve Turizm Altyapı Hizmet Birliği

Kaynak: TBB., 2020: 6-7-12-15-26.

Turizm altyapı hizmet birlikleri turizmin gelişmesi sağlamakta, böylelikle ülkenin ekonomik olarak kalkınmasında önemli rol oynamaktadır.

Sulama Birlikleri: Sulama birlikleri su kaynaklarının rasyonel bir şekilde kullanımı sağlamak amacıyla DSİ tarafından yapılmış, yapılmakta veya yapılması öngörülen tesisleri kullanma, işletmek (DSİ'nin onayı aranmaktadır.) ve bu tesislerin bakım, onarım gibi faaliyetlerini uygulamak amacıyla kurulurlar (6172/1). Birlik başkanı DSİ'nin önerisi üzerine ilgili bakan tarafından kamu personellerinden en fazla dört yıllığına atanır. Görev süresi dolan başkan tekrardan atanabilmektedir (6172/9).

Tablo 9: Sulama Birliklerine Örnekler

1994'de kurulan Karaman Ovası Sulama Birliği.
1994 de kurulan Kadırlı Kesikkuyu Sulama Birliği (Osmaniye).
1995'de kurulan İvriz Sol Sahil ve Yıldızlı Sulama Birliği (Konya).
2003'de kurulan Germeçtepe-Kırccalar Sulama Birliği (Kastamonu).
2008'de kurulan Gebere Sulama Birliği (Niğde).

Kaynak: TBB., 2020: 28-29-33-40-41.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'ndan çıkarılarak 6172 sayılı Sulama Birlikleri Kanunu'na devredilen sulama birlikleri DSİ'nin işlerini kolaylaştırması bağlamında önemli yer tutmaktadır.

2.3.1.3. Yerel Yönetim Birliklerine Örnekler

Türkiye'de yedi yüz yedi yerel yönetim birliği bulunmaktadır. Bu yerel yönetim birlikleri arasından Türkiye geneli belediyeler arasında sadece bir tane kurulabilen Türkiye Belediyeler Birliği ile Türk dünyası üzerinde büyük öneme sahip Türk Dünyası Belediyeler Birliği incelenmiştir.

Türkiye Belediyeler Birliği

II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da yerel yönetimlerin iş birliğini sağlamak amacıyla Avrupa Belediyeler Konseyi (CEM) kurulmuş ve ardından 1951 yılında bu konsey Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'ne (CERM) dönüştürülmüştür (Akman, 2019:75). Bu gelişmeler yerel yönetim iş birliklerinin göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye Belediyeler Birliği, 1945 yılında Türkiye Belediyeler Derneği adıyla kurulmuştur (TBB. 2020). İçişleri Bakanlığının 81-175/778 sayılı ve 17/11/1948 tarihli yazısı ve Genel Kurulun 48-241/288 sayılı ve 20/12/1948 tarihli kararı üzerine, 3512 sayılı kanunun 37'nci maddesine göre 1949 yılında genel menfaatlere yararlı dernek olarak sınıflanmıştır (7133/8713).

Türkiye Belediyeler Derneği 21 Ağustos 2002 yılında 2002/4559 sayılı Bakanlar Kurul kararı ile birlik statüsüne kavuşarak Türkiye Belediyeler Birliği adını almıştır (2002/4559). 2005 yılında yürürlüğe giren 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 20. maddesindeki mahalli idarelerin menfaatlerinin korunması, geliştirilmesi, personellerinin eğitilmesi ve mahalli idarelerle ilgili

kanunların hazırlanmasında yardımcı olmak amacıyla Türkiye'deki bütün il özel idareleri ve belediyeleri temsil etmek için birer birlik kurulumu ifadesinden hareketle (5355/20) Türkiye Belediyeler Birliği, Türkiye'deki bütün belediyeleri temsil eden ulusal düzeydeki tek birlik olmuştur. Türkiye Belediyeler Birliği amacı belediyelerin, çağdaş belediyeçilik alanında karmaşıklaşan görev ve sorumluluklarını etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmeleri için onlara eğitim ve danışmanlık vermek, teknik bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmak, belediyeleri uluslararası platformlarda temsil etmek ve çıkarlarını korumaktır şeklinde tanımlanmıştır (TBBT./1).

Türkiye'deki bütün belediyeleri içerisine alan Türkiye Belediyeler Birliği ülkedeki birlik ve beraberliğin sağlanmasında ayrıca belediyeler arasındaki yardımlaşma ile iş birliğinin artmasında önemli rol oynayan oluşumlardandır.

Tarihi Kentler Birliği

7-8 Ekim 1999 yılında Strasbourg kentinde kuruluş toplantısı düzenlenen Avrupa Tarihi Kentler Birliği'ne Türkiye'de davet edilir ve temsilen Bursa Büyükşehir Belediyesi gözlemci üye olarak katılmıştır. Böylelikle Bursa Büyükşehir Belediyesi Tarihi Kentler Birliği'nin kuruluşunda öncü rol oynamıştır (TKB.).

Bursa Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde İçişleri Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, ÇEKÜL Vakfı ve Mimarlar Odasının destekleriyle kuruluş aşaması tamamlanmış, ayrıca Dışişleri, Orman ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği ve Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği de Türkiye Belediyeler Birliğinin yanında yer almıştır. 22 Temmuz 2000'de 52 tarihi kent belediyesi tarafından kabul edilen birlik tüzüğü ve yayınlanan kuruluş bildirgesi ile kurulmuş ve 2001 yılında Avrupa Kentler Birliğine üye olmuştur (TKB.).

Tarihi Kentler Birliği'nin amacı Türkiye'nin Avrupa Kentler Birliği'nde temsilini etkin bir şekilde sağlamak amacıyla tarihi kentlerin bir araya getirilerek şehirler arasında kentsel, kültürel ve doğal bir miras anlayışıyla korunması ve yaşatılmasıdır şeklinde tanımlanmıştır (TKBT/5).

Konumu dolayısıyla farklı kültürlerle ve doğal güzelliklere ev sahipliği yapan

Türkiye'nin kültürel ve doğal mirasının dünyaya tanıtılması ve korunması amacıyla Tarihi Kentler Birliği önem teşkil etmektedir. Böylece yerel iş birliği örneklerinin ülkelerin farklı özelliklerinin tanınmasında fayda sağladığı gözükmekte, iş birliğinin gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

2.3.1.4. Konya Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Birliklere Örnekler

Çalışmanın bu bölümde KBŞB'nin üye olduğu Vilayetler Birliği, Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Anadolu Medeniyetleri Belediyeler Birliği ve Konya Belediyeler Birliğine değinilecektir.

Ulusal Düzeyde İşbirliğine Örnek: Vilayetler Birliği

Vilayetler Hizmet Birliği 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 133. Maddesinde yer alan "*Belde ve köyler, vilayet idarei hususiyeleri kendilerine kanunlarla verilen mecburi ve ihtiyari vazifelerin bir veya bir kaçını müşterek tesisat ve idare ile ifa için birlik tesis edebilir.*" ifadesinden ve ayrıca 148. maddeye kadar diğer maddelerden hareketle 1985 yılında kurulmuştur (1580/133-148). 2005 yılında yürürlüğe giren 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 20. Maddesinden hareketle Türkiye Belediyeler Birliği ile birlikte ülke genelinde kurulan iki birlikten biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine aynı kanundan hareketle birliğin doğal üyelerini il özel idareleri ve yatırım izleme koordinasyon başkanlıkları oluşturmaktadır (5355/20). Vilayetler Hizmet Birliği'nin 2017 yılında yapılan 45. Olağan Birlik Meclisi toplantısında birliğin adının Vilayetler Birliği olması İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile gerçekleşmiştir (Vilayetler Birliği).

Vilayetler Birliği'nin il özel idaresi, yatırım izleme koordinasyon başkanlığı ve yerel yönetimler ile ilgili amaçları aşağıda sıralanmıştır,

- İl özel idaresi ve yatırım izleme koordinasyon başkanlıkları ile ilgili olanlar; başkanlıklara rehberlik etmek, başkanlıkların menfaatlerini korumak, gelişmelerinde yardımcı olmak, faaliyet alanlarında yardımlaşma ve iş birliğini sağlamak, personeller için eğitimler düzenlemek, bilişim ve teknolojik faaliyetlerin gelişiminde destek sağlamak. Ayrıca başkanlıkları ilgilendiren konularda araştırma-geliştirme, konferans, seminer, panel, yuvarlak masa toplantısı, teknik ve mesleki gezi gibi faaliyetlerde bulmaları

sıralanmıştır (Vilayetler Birliği Tüzüğü/5).

- Yerel Yönetimler ve yatırım izleme koordinasyon başkanlıkları ile ilgili olanlar; haklarında hazırlanan kanunlara görüş bildirmek, faaliyet alanlarıyla ilgili kitap, dergi bülten gibi basılı materyal yayımlamak veya yayımlatmak, aynı alanda faaliyette bulunan uluslararası kuruluşlara ve yabancı ülke yerel yönetim birlikleri gibi kuruluşlara üye olmak, iş birliği yapmak, ortak projeler yürütmek, mahalli idarelerin menfaatlerini savunmak, birlik üyeleri ile yabancı ülke yerel yönetimleri arasında aracılık etmek şeklinde sıralanmıştır. (Vilayetler Birliği Tüzüğü/5).

Vilayetler Birliği'nin başkanlığını İçişleri Bakanlığı Bakan Yardımcısı yürütürken, meclisini ise valiler ve il özel idareleri bulunan illerde il genel meclisinin seçtiği bir asil ve bir yedek üyeler oluşturur. Böylece Vilayetler Birliği Meclisi, Birlik Başkanı, 81 ilin valisi ve 51 ilin genel meclisinden seçilen birer üye toplamında 133 üyeden oluşur. Valiler meclisin doğal üyesi olarak sınıflandırılırken il genel meclisin içerisinde seçilen üyeler görev süreleri doluncaya kadar birlik meclisinin üyesidir (Vilayetler Birliği Tüzüğü/7). Birliğin encümeni, birlik meclisi üyeleri arasından 1 yıllığına seçilen 3 vali ve 3 genel meclis üyesinden toplamda 7 üyeden oluşur (Vilayetler Birliği Tüzüğü/14). Konya'nında üye olduğu Vilayetler Birliği valilerden ve il genel meclis üyelerinden oluşması ayrıca başkanlığını bakan yardımcısının yapması, merkezi idarenin yerel idare üzerindeki etkisinin açıkça göstergesidir.

Uluslararası İşbirliğine Örnek: Türk Dünyası Belediyeler Birliği

1990 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ve 1991 yılında Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarına kavuşması ile 1996 yılında Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan ülkelerinin Cumhurbaşkanlarının katıldığı "Türkçe Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları IV. Zirve Toplantısı" ile Türk topluluklar arası iş birliğinin temeli atılmıştır (Bıçakçıoğlu, 2010: 54-55). 2000 tarihinde Azerbaycan'da yapılan "Türkçe Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları VI. Zirve Toplantısı" ile ise iş birliklerin güçlendirilmesi noktasında karar alınmıştır (Bağırzade, 2008: 15). Türk Dünyası Belediyeler Birliği bu bağlamda merkezi İstanbul'da olmak ve uluslararası faaliyette bulunmak üzere Dışişleri Bakanlığı'nın görüşü İçişleri Bakanlığı'nın 4/11/2003 tarihi ve 61770 sayılı

yazısı üzerine 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Korunması Hakkında Kanun'un 1'inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 12/11/2003 tarihinde İstanbul'un Pendik, Zeytinburnu, Adalar, Bayrampaşa, Kartal Belediyeleri ile Çavuşbaşı Belde Belediyesi, Düzce Belediyesi, Sakarya'nın Hendek Belediyesi, Trabzon'un Hayrat Belediyesi ve Bursa'nın İznik Belediyesi tarafından kurulmuştur (2003/6464; TDBBT./5). Günümüzde 1185 üyesi bulunan birlik, 30 ülkeye hitap etmekte ve birlik yönetiminde 11 ülke bulunmaktadır. (TDBB). Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Türk Dünyası arasında mevcut olan kardeşlik bağı ve ortak kültür mirasını dikkate alarak, kardeşlik dayanışma ve yardımlaşma yaklaşımı ile bilgi, görgü ve karşılıklı deneyimlerden yararlanmak amacıyla; tarihi ve kültürel mirası korumak, ekonomik, teknik, sosyal ve kültürel alanlar başta olmak üzere iş birliğini geliştirmek, kent ve kent yönetimlerinin sorunlarını ve çözüm yollarını belirlemek, ortak çözümler aramak ve uygulama çalışmaları yapmak, kent yönetimi ve kent kültürü konusunda yeni modeller araştırmak ve geliştirmek amacıyla çalışmalar yapmak, yaptırmak ve yapılan çalışmaları desteklemek amacıyla kurulmuştur (TDBBT/3). Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Türk Dünyası'nın birlik ve beraberliği açısından önem arz etmektedir. Ayrıca KBŞB Başkanı Uğur İbrahim Altay'ın Türk Dünyası Belediyeler Birliği Başkanı olması KBŞB'nin uluslararası iş birliğine verdiği önemin göstergesidir.

Konya Belediyeler Birliği

Konya ili sınırları dahilindeki belediyelerin dayanışmalarını amaçlayarak 1978 yılında kurulan birlik günümüzde Konya ili sınırları dahilindeki bütün belediyelerin yanı sıra Karaman, Ayrancı, Akçay, Akşehir, Sudurağı, Kazımkarabekir, Sarıveliler, Yalvaç, Sandıklı ve Tuzla Belediyelerini kapsamaktadır (KBB. 2020). Konya Belediyeler Birliği (KBB. 2020) üyelerine proje mevzuat ve teknik destekler sağlamak, belediyeleri bilgilendirmek, menfaatlerini korumak ve gelişmesinde yardımcı olmak, yerel yönetimlerin, demokratik, katılımcı, saydam, hesap verebilir, insan hakları ve özgürlükleri benimseyen bir anlayışa sahip olmalarını sağlamak, daha etkin ve verimli bir hizmet sunumu için yerel yönetimler arasında dayanışma ve iş birliğini geliştirmek amacıyla kurulmuştur (KBBT/5). Konya Belediyeler Birliği, sadece Konya'nın kendi bünyesinde bulunan ilçelerle değil komşularıyla da iş birliğine gitmesi, KBB'nin yerel iş birliğine verdiği önemi gözler önüne sermektedir.

Anadolu Medeniyetleri Birliği

Anadolu Medeniyetleri Birliği, Anadolu medeniyetlerini canlandırmak, üyelerinin bölgelere uygun iktisadi ve sosyal projeler oluşturmak ve koordineli bir şekilde bu amaçları gerçekleştirmek maksadıyla kurulmuştur. Birlik, Belediyeler Teknik Hizmet Organizasyonu Derneği adı altında beleyecilik alanında birtakım hizmetler vermiştir. 29 belediyenin kurucu üyeliği ve Bakanlar Kurulu'nun 12.02.1996 tarih ve 96/7863 sayılı kararı ile birlik statüsüne kavuşmuş ve adı Anadolu Belediyeler Birliği olarak değişmiştir. 2005 yılına kadar eğitim, seminer, yurtiçi ve yurtdışı belediyeler arasında iş birliği ve faaliyetlerine devam birlik, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 11.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmesi ile birlik kendisine Anadolu Medeniyetleri Birliği adını almıştır (Anadolu Medeniyetleri Birliği, 2020). Günümüzde 54 belediyenin katılımı ile varlığını sürdürmektedir. Ayrım gözetmeksizin bütün mahalli idare birliklerine birlik olarak destek verilmektedir. Ayrıca üye belediyelere bazı öncelikleri bulunmaktadır. Bu öncelikler, bölgede yaşayan insanların yaşam kalitelerini yükseltmek, yenilikçi yaklaşımlara açık olmak, insanların sosyal, ekonomik, kültürel ve dini görüşlerine bakılmaksızın onlara eşit hizmet sunmak, teknolojik gelişmeleri ve yenilikleri takip ederek etkin ve verimli hizmet sunmalarını sağlamak, sivil toplum, kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla birlikte iş birliğinin ve katılımcılığı tesis etmek, ulusal ve yerel düzeydeki tarihi ve kültürel mirası korumak ve geleceğe taşımak (Anadolu Medeniyetleri Belediyeler Birliği/5), şeklinde sıralanmıştır. Anadolu Medeniyetler Birliği'nin 54 üyesinin 26'sını KBŞB ve ilçe belediyeleri oluşturmaktadır. Ayrıca KBŞB Başkanı Anadolu Medeniyetleri Birliği Başkanlığı'nı yürütmektedir. Bu olaylardan yola çıkarak KBŞB'nin yerel iş birliğine verdiği önem bir kez daha gözler önüne serilmektedir.

2.3.2. Birleşme

Farklı sebeplerle güçsüzleşen yerel yönetim birimlerinde, nüfusun ve sorumluluk alanının artması, daha etkin ve verimli hizmet sunumunun sağlanması amacıyla birleşmeler gerçekleşmektedir (G. Zengin, 2011: 88). Ancak birleşme uygulamalarında halkın fikri alınmadığından subsidiarite ilkesi çiğnenmekte ve halk tarafından olumlu karşılanmamaktadır (Topal, 2001: 56). Keleş (2016: 430) ise birleşmelerin büyük kentlere zorunlu ve faydalı olacağı önerisini savunmaktadır.

Birleşme üç farklı biçimde meydana gelmektedir. Bunlar katma, kaynaşma ve sınırların yeniden çizilmesi şeklindedir.

Katma: Bir yerel yönetim birimi komşusu olan başka bir yerel yönetim biriminin toprağını kısmen veya tamamen sınırları içerisine almasıdır. Bu durumda komşu yerel yönetim birimi tüzel kişiliğini kaybeder (Keleş, 2016: 430).

Kaynaşma: İki veya daha fazla yerel yönetim birimlerinin bir araya gelerek hepsinden bağımsız yeni bir yerel yönetim birimi kurmasıdır (Keleş, 2016: 430).

Sınırların Yeniden Çizilmesi: Yerel yönetim birimlerinin sınırları kaldırılarak yeni sınırlar çizilmesidir. Yugoslavya’da 1952 yılından sonra yerel yönetim sınırlarının yeniden çizilmesi örnek verilebilir (Keleş, 2016: 430).

Bazı Avrupa Ülkelerinde ve ülkemizde birleşme, 1950-1992-2005 dönemleri aşağıdaki Tablo 5’te incelenmiştir.

Tablo 10: Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Belediye Sayılarının Değişimi

Ülkeler	1950	1992	1950-1992 Değişim (%)	2005	1992-2005 Değişim (%)
Bulgaristan	2.182	255	(-) 88,3	264	(+) 3,5
İsveç	2.281	286	(-) 87,5	290	(+) 1,4
Belçika	2.669	589	(-) 77,9	600	(+) 1,9
İngiltere	2.028	448	(-) 76,1	467	(-) 3,5
Avusturya	3.999	2.301	(-) 42,5	2.400	(+) 4,3
Norveç	744	439	(-) 41,0	440	(+) 0,2
Hollanda	1.015	647	(-) 36,2	647	0
Fransa	38.814	36.763	(-) 5,3	37.000	(+) 0,6
İspanya	9.214	8.082	(-) 12,3	8.109	(+) 0,3
Yunanistan	5.959	5.922	(-) 0,6	1.031	(-) 82,6
İtalya	7.781	8.100	(+) 4,1	8.000	(-) 1,2
Türkiye	628	2.270	(+) 261,5	3.225	(+) 42,1

Kaynak: Arıkboğa, 2007:4

Ayrıca 5747 kanun ile 3.225 olan belediye sayısı 2.101’e indirilerek 862 belediyenin tüzel kişiliğine son verilmesi ve büyükşehir belediyelerine özgü bir tür

olan ilk kademe belediyelerinin ortadan kaldırılması hükme bağlanmaya çalışılmıştır. Fakat 31.10.2008 gün ve 2008/153 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile sözü edilen kanunun bazı maddeleri iptal edilmiştir (Geçici 1. Madde ve Ekli 44 sayılı liste). Yüksek (Anayasa ve Danıştay) Mahkemelerce alınan kararlara göre bu reform tam anlamıyla uygulanmamıştır. Sadece ilk kademe belediyeler kaldırılabilmiştir. Bu kanundan önce 3225 olan belediye sayısı ancak 2951'e düşmüştür (G. Zengin 2011: 89-90). 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte belediyeler son şeklini alarak 1389'a düşmüştür.

Birleşme yerel yönetimlerin belirli sebepler doğrultusunda bir tüzel kişiliğin içerisinde toplanması veya farklı bir tüzel kişilik oluşturulması yoluyla meydana gelmektedir. Halk hizmette gecikmeler yaşanacağını düşündüğünden bu durumu olumlu karşılamamaktadır. Ülkemizde 6360 sayılı Belediye Kanunu büyük orada azalan belediye sayısı bu duruma örnektir.

2.3.3 Geçici İşbirliği

Geçici iş birliği yerel yönetimlerin tüzel kişiliklerini koruyarak sadece hukuki bir oluşumda bulunmalarıdır. Şirket ve vakıf kurmak, protokoller imzalamak geçici iş birliklerine örnek oluşturmaktadır (Yeter ve Özhan, 1995: 8-10).Geçici iş birliği için hazırlanan ortak komite veya kurullar antlaşmalar imzalayarak hayata geçirirler. Çöpleri bir alana dökmek, ortak makine ve teçhizat alınması bunlara örnek verilebilir. Ancak bu antlaşmalar genellikle siyasi uzantılara sahip olduğundan siyasi iradenin değişme durumu sebebiyle kısa ömürlüdür(G. Zengin, 2011: 90).Bu tür iş birliklere Türkiye'de pek rastlanılmamakla birlikte, Finladiya'daki belediyeler arası hastane işletmeleri en uygun örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yönetimlerin etkin ve verimli hizmet sunmaları için iş birliklerine ihtiyaç vardır. Yönetimlerin arası iş birliğinin en yaygın yolunu yerel yönetim birlikleri oluşturmasına karşın geçici iş birliği, birleşmeler ve kardeş şehir oluşumları ile de iş birlikleri sağlanmaktadır. Bu bölümde yönetimler arası iş birlikleri dahilinde yerel yönetim birliklerine değinilerek, yerel yönetim birliklerini türlerine ve örneklerine yer verilmiş yerel yönetim birliklerinin önemi vurgulanmıştır. Son kısımda birleşme ve geçici iş birliklerine değinilmiştir. Böylece kardeş şehir ortaklıklarına

değnilmeden kardeş şehirlerinde içerisinde yer aldığı yönetimler arası işbirliğinin diğer unsurları bu bölümde anlatılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KARDEŞ ŞEHİRLER: GENEL ÇERÇEVE VE DÜNYA ÖRNEKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde kardeş şehirlerin tarihsel gelişimine, kavramsal çerçevesine, Türkiye’de ve Dünya’da kardeş şehir literatür taramasına, kardeş şehir oluşumunda izlenilecek adımlara ve son olarak Dünya’da kardeş şehir örneklerine değinilmiştir.

3.1. Kardeş Şehir: Kavramsal Çerçeve

Kardeş şehirler birbirlerinden coğrafi bakımdan uzak olan şehirlerin ortak faaliyet yürütmeleri veya etkileşimde bulunmaları amacıyla kurdukları iş birlikleridir. Türkiye’de kardeş şehir olarak adlandırılan bu tür iş birlikler ABD’de sister city, AB’de ise town twinnig şeklinde ifade edilmektedir (Oktay, 2014: 13).

Ogawa (2012: 11) yukarıda verilen tanıma katılmakla birlikte şehirlerin kendilerini uluslararası arenada kabul ettirme ve var olma cabası adına atılmış ilk adımları olduğunu da eklemektedir. Ayrıca kardeş şehirle ilgili connected (bağlı) , double (çift), trans-border (sınır ötesi), bi-national (iki uluslu), neighboured (komşu olan), coupled (eşleşmiş – bağlanmış), partner (ortak), friendship (dost), municipal partnership (belediye ortaklıkları) gibi kavramlarda karşımıza çıkmaktadır (Gezici ve Kocaoğlu, 2018: 115).

Kardeş şehir ilişkisi sadece bir amaç doğrultusunda değil farklı amaçlar ve etkileşimleri de içerisinde bulunduran bir araçtır. Belediyeleri ele alırsak personellerin gelişmesi, farklı yönetim yapılarından sonuçlar çıkarma, kurumsal yapının güçlenmesi, uluslararası fon kaynaklarından yararlanarak ekonomik güçlenme gibi örnekler sırlanmaktadır (TBB, 2012: 6).

Tablo 11: Kardeş Şehir Tanımları

Yazar/Yazarlar	Tanım
TDBB (2016)	Kardeş şehirler, çatışmaların önlenmesi-barışçıl yollarla çözümü, kalkınma, iş birliğinin artırılması, iyi uygulama transferleri, sosyal hizmetler, çevre politikaları ve kültürel mirasın korunmasında etkin rol oynadığı şeklinde tanımlanmıştır.
Eşki (2018)	Kentler, ilçeler veya eyaletler arasında toplumlara karşılıklı yarar

	için sağlamak için kurulan uzun vadeli ortaklıklardır.
Ogawa (2012)	Yerel yönetimlerin çıkarlarını uluslararası mecralara taşımak, ve yerel yönetimleri uluslararası eylemlere dahil etmek amacıyla kurulan iş birliğidir.
TBB (2012)	İki belediyenin sorunlarının birlikte çözmesi ve zamanla dostluklarını pekiştirmek amacıyla bir araya gelerek kurdukları ortaklıklardır.
Oktay (2014)	Kardeş şehirler birbirlerinden coğrafi bakımdan uzak olan şehirlerin ortak faaliyet yürütmeleri veya etkileşimde bulunmaları amacıyla kurdukları iş birlikleridir.
TDK (2020)	Aralarındaki ilişkiyi geliştirmeyi ve birbirlerine yaklaşmayı kabul eden ülkemizdeki bir şehirle yabancı bir ülkedeki bir şehre verilen genel ad.
Sister Cities International (2020)	İki ülkedeki iki topluluk arasında geniş tabanlı uzun vadeli ortaklıklardır.

Bu tanımlardan hareketle kardeş şehirler, birbirlerinden uzak olan şehirlerin belirli amaçlar doğrultusunda iş birliklerinde bulunmaları şeklinde tanımlamaktayız. Bu amaçlara kültürel, sosyal ve ekonomik çıkarımlar örnek gösterilirken şehirlerin tanınırlığının artması ve uluslararası arenada kendilerine yer edinmeleri-ittifak bulmaları da söylenebilir.

3.2. Kardeş Şehirler: Tarihsel Gelişim ve Arka plan

Kardeş şehir ilişkisi ilk defa 836 yılında Almanya'nın Paderborn ile Fransa'nın Le Mans şehirleri arasında kültürel iş birliği şeklinde kurulmuştur (Ogawa, 2012: 11). İlk modern eşleşme ise I. Dünya Savaşı sonrasında, 1920 yılında Fransa'nın Nord kentindeki Keinghley ile Poix-du-Nord şehirleri arasında gerçekleşmiştir. Kuzey Amerika'da ise ilk defa 1931 yılında İspanya'daki kendi adını taşıyan Toledo ile kardeş şehir ilişkisi sağlanmıştır (Citiestoday, 2014: 29).

II. Dünya Savaşı sonrasında kardeş şehir antlaşmaları hız kazanmıştır. Bunun başlıca sebebi savaşın açtığı yaraların sarılması ve ülkeler arasında dostluğu pekiştirerek ileride doğabilecek savaşların önüne geçilmesidir (Özmen, 2018: 56). Örneğin 1950-1960 yılları arasında Almanya ile Fransa şehirlerinde yapılan kardeş şehir protokollerinde eski düşman yeni dost anlayışı dile getirilmiştir (Öktem, vd. 2016: 53).

1951 yılında Avrupa'da CERM (Council of European Municipalities and Regions = Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi) eşleştirme adı altında kardeş şehir oluşumlarına destek vermiştir. CERM uzun vadeli planlar yaparak Avrupa'daki kentlerin kalkınmalarını amaçlamıştır (Aktulun, 2015: 69).

1960-1970'li yıllar ülkelerin etkileşimlerinin daha az olduğu dönemlere denk gelmektedir. Kardeş şehir ilişkileri sayesinde ülkeler azda olsa etkileşimde bulunmuşlardır. Örneğin soğuk savaş döneminde batı ve doğu bloku ülkeleri arasında kardeş şehir ilişkileri sayesinde kısmen de olsa ilişkiler meydana gelmiştir (TBB, 2012: 7, Aktulun, 2015: 70).

1980-2000'li dönemlerin başlarında Doğu Bloku ve Üçüncü Dünya ülkelerinde ilişkilerin arttığı ön plana çıkmaktadır (Clarke, 2011: 115). 1984 yılına gelindiğinde Avrupa Konseyi kardeş şehir oluşumlarının vatandaşların etkileşimlerini arttırdığı görüşüne dayanarak bu tür iş birliklerinin geliştirilmesi için mali destek vereceğini açıklamıştır (Clarke, 2010: 186). Böylece Avrupa'da (İrlanda, İspanya, İsveç, Yunanistan, Portekiz, İsviçre, Avusturya, Finlandiya), Yeni Zellanda'da ve Avustralya'da kardeş şehir ilişkileri hızlı bir şekilde artarken, Çin, Güney Kore, Tayvan, Filipinler gibi ülkelerde bu artış daha yavaş seyrettiği gözlemlenmiştir (Zelinsky, 1991: 11). 1990 ile 2000 arasında ise Bulgaristan, Azerbaycan, Romanya, Gürcistan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde kardeş şehir ilişkilerinin arttığı sonucuna varılmıştır (TBB, 2012: 7).

2000'li yıllardan sonra Avrupa Birliği, kardeş şehir ilişkilerinin vatandaşların birbirleri ile yakınlaştığını ve böylece ön yargılarını kırarak birbirlerini daha iyi tanımlarını sağladığını dile getirmiştir (TBB, 2012: 7).

Günümüze doğru gelindiğinde ise teknolojik gelişmeler sayesinde din, dil, ırk ayrımı yapılmaksızın farklı kültürdeki insanların kardeş şehir ilişkileriyle birlikte kaynaştıkları ortaya çıkmaktadır. Örneğin internet sayesinde ülkelerin birbirleriyle ilişki kurmaları kolaylaşmıştır (Oktay, 2014: 14).

İlk defa 836 yılında başlayan kardeş şehir ilişkileri I. ve II. Dünya Savaşları savaşlarının yaralarının sarılmasında önemli yer tutmuştur. Günümüzde ise teknolojik gelişmeler iş birliği kurulumu kolaylaştırmış ve kardeş şehir sayılarında gözle görülür artışlara neden olmuştur.

3.3. Kardeş Şehir Uygulamaları: Literatür Taraması

Dünyada ve Türkiye’de kardeş şehir ortaklarının önemi gün geçtikçe artmıştır. Akademik alanda da kardeş şehirler hakkında yapılan çalışmalar bu artıştan nasibini almıştır. Bu bölümde Türkiye’de ve Dünya’da kardeş şehir literatürlerine değinilecektir.

3.3.1. Türkiye’de Kardeş Şehir Literatür Taraması

1960 yıllardan günümüze kadar gelişerek devam eden kardeş şehir ilişkilerinin akademik alanda da artmıştır. Türkiye’de kardeş şehirler hakkında Akman ve Akman 2017’ye kadar literatür taraması yapmıştır. Bu bölümde Akman ve Akman’ın çalışmasına devam edilmiş ve 2020 yılına kadar olan literatürler taranmıştır.

Tablo 12: Türkiye’de Kardeş Şehir Literatür Taraması

Sıra	Yılı	Yazarlar	Türü	Çalışmanın Başlığı	Yayımlandığı Yer	İlişki Türü
1.	1971	Doğan Özgökçeler	Makale	Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri	İller ve Belediyeler Dergisi	Doğrudan
2.	1998	Yusuf Erbay-Zerrin Yener	Makale	Sınırötesi İşbirliği: Türk Yerel Yönetimleri İçin Yeni Bir Açılım	Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi	Dolaylı
3.	2003	Zerrin Toprak	Makale	Belediyelerarası Yurtiçi ve Sınırötesi İşbirliği	Türk İdare Dergisi	Doğrudan
4.	2004	Zerrin Toprak	Makale	“Türkiye’de Belediyelerde Sınırötesi İşbirliği ve Kardeş Kentler”; İsveç ve Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Avrupa Birliği	Türkiye Belediyeler Birliği Yayını	Doğrudan
5.	2006	Ümit Özcan	El Kitabı	Yerel Yönetimler Arası Ortaklıklar ve Kardeş Şehir İlişkileri El Kitabı	www.dapaturk.com	Doğrudan
6.	2007	Ayşegül Sabuktay (Editör)	Kitap	Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım (Yerel Yönetimler Reformunu Destekleme Programı Kitap	TODAİE Yayınları	Dolaylı

				Dizisi 3)		
7.	2008	Mahmut Güngör, vd.	Bildiri	Kardeş Şehir İlişkileri ve AB ile Uyumlu Kent Yönetimine Etkileri	Kent Yönetimi, İnsan ve evre Sorunları'08 Sempozyumu	Doğrudan
8.	2009	Tzin Baycan Levent-Aliye Ahu Gülümser Akgün- Seda Kundak	Makale	Success Conditions for Urban Networks: Eurocities and Sister Cities	European Planning Studies	Doğrudan
9.	2009	Mehmet zel	Makale	Bölgelerarası (Sınırötesi) İşbirliği ve Avrupa'da Gelişim	Niğe Üniversitesi İİBF Dergisi	Dolaylı
10.	2011	Gökhan Zengin	Makale	Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Modelleri: Türkiye ve Avrupa Birliği lkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri zerine Bir İnceleme	Yalova Sosyal Bilimler Dergisi	Dolaylı
11.	2012	Türkiye Belediyeler Birliği	Dergi zel Sayısı	Kardeş Şehirler: Uluslararası Belediye İşbirlikleri ve Birliğimizin Rolü	İller ve Belediyeler Dergisi	Doğrudan
12.	2012	Pınar . Meriç	Makale	Kentler Arası İşbirliklerinde nemli Bir Araç: Kardeş Kent İlişkisi	İller ve Belediyeler Dergisi	Doğrudan
13.	2012	mit Aslan	Yüksek Lisans Tezi	Internationalization of Local Governments and Their Contribution in Making Foreign Policy	İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı YÖK Ulusal Tez Merkezi	Dolaylı
14.	2013	Murat Daoudov	Tezden Tretilmi Ő Kitap	Yerel Dış Politikanın Temelleri	Marmara Belediyeler Birliği Yayınları	Dolaylı
15.	2013	Kasım Karaman	Bildiri	Bridges Of Heart: Town Twinning Protocols Between Turkey And Bosnia Herzegovina	International Conference On Education, Culture And Identity	Doğrudan
16.	2014	zcan Sezer-Tuğçe Bayram	Bildiri	Yerel Yönetimler Arası İşbirliğini Geliştirmede Yerel Ağların nemi: Balkan	1. Karadeniz ve Balkan Ekonomik ve Politik Araştırmalar	Doğrudan

				Ülkeleri Yerel Yönetimleri ile İşbirliğini Geliştirme Potansiyeli	Sempozyumu Bildiri Kitabı	
17.	2014	Tarkan Oktay	Bildiri	Türkiye'deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri ile Kardeş Şehir İlişkileri	Uluslararası Türk Dünyası Yerel Sempozyumu Türk Dünyasında Yerel Yönetimlerin Sorunları Bildiri Kitabı	Doğrudan
18.	2015	Ece Aktulun	Yüksek Lisans Tezi	Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar ve Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği	Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı YÖK Ulusal Tez Merkezi	Doğrudan
19.	2016	M. Kemal Öktem Volkan Göçoğlu Şebnem Tunç	Makale	Kardeş Şehir Uygulamalarının Yerel Politika Transferine Etkisi: AlanyaGladbeck Araştırması	Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi	Doğrudan
20.	2016	Nazlı Yücel Batmaz	Makale	Yerel Yönetimlerin Üye Oldukları Uluslararası Kuruluşlar Üzerine Bir Değerlendirme "Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği"	Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi	Doğrudan
21.	2016	Birgül Demirtaş	Makale	Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek	Uluslararası İlişkiler Dergisi	Dolaylı
22.	2016	Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği	El Kitabı	Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği Kardeş Şehirler El Kitabı	Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği	Doğrudan
23.	2016	Çiğdem Akman	Makale	Evaluating the Current Situation via Town Twinning Practices in Turkey	Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi CİEP Özel Sayısı	Doğrudan
24.	2016	Onur Durakal-	Makale	Yerel Yönetimlerin	TURAN-SAM Uluslararası	Dolaylı

		Neval Genç		Uluslararası Yerel Yönetim Birlikleri İle İlişkileri	Bilimsel Hakemli Dergisi	
25.	2017	Kasım Karaman	Bildiri	Birlikte Yeni Arayışlar: Türkiye-Türk Dünyası Kardeş Şehir İlişkileri	1th International Congress On Vacational and Technical Sciences (Özet)	Doğrudan
26.	2017	M. Sinan Özden-Sultan Gündüz	El Kitabı	Belediyeler İçin Uluslararası İşbirlikler ve Kardeş Şehir Rehberi	Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları	Doğrudan
27.	2017	Çiğdem Akman-Elvettin Akman	Makale	Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerine Nitel Bir Analiz	Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	Doğrudan
28.	2017	Çiğdem Akman	Makale	Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Uluslararası Kuruluşlara Üyelikleri Üzerinden Bir Değerlendirme	Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi	Dolaylı
29.	2017	Saliha Tuğba Ekşi	Yüksek Lisans Tezi	Yerel ve Ulusal Politikalar Bağlamında Kentlerin “Diplomatik” Faaliyetleri: Türkiye’deki Belediyelerin “Kardeş Şehir” İlişkileri	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doğrudan
30.	2017	Yasin Can Gönültaş	Yüksek Lisans Tezi	Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Uluslararasılaşma Politikaları: Avrupa Birliği Mali Destekleri	Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Dolaylı
31.	2018	Bahadır Aydoğdu	Bildiri	Türkiye’de Belediyeler Arası İşbirlikleri ve Kardeş Şehir Uygulamaları	2. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Öğrenci Kongresi	Doğrudan
32.	2018	Halim Emre Zeren- Ece Aktulun	Makale	Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar ve Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği	ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi	Doğrudan
33	2018	Hikmet Salahaddin Gezici-Mustafa	Makale	Dünya’da Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamaları	Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi	Doğrudan

		Kocaoğlu				
34.	2018	Malik Özmen	Yüksek Lisans Tezi	Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkileri ve Bir İşbirliği Modeli Olarak Kardeş Kentler: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doğrudan
35.	2018	Sefa Usta-Yiğit Anıl Güzelipek-İpek Sürmeli	Bildiri	Kültürel Diplomasi Aracı Olarak Kardeş Şehir Uygulamaları: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği	Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları Bildiri Kitabı	Doğrudan
36.	2018	Hüseyin Can	Yüksek Lisans Tezi	Yerel Yönetim Birliklerinin Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkilerine Katkıları: Türk Dünyası Belediyeler Birliği Örneği	Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doğrudan
37.	2018	Burak Koçak-Hüseyin Can	Makale	The Role Of Union Of Municipalities For Protection Of Cultural Heritage: The Case Of Restoration Of Koca Yusuf House	Balkan Sosyal Bilimler Dergisi	Dolaylı
38.	2018	Hasan Yaylı- Yasin Can Gönültaş	Makale	Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika (Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi	Dolaylı
39.	2019	Çiğdem Akman	Makale	Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatına (UCLG-MEWA) Üyelikler Üzerinden Bir Araştırma	Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi	Dolaylı
40.	2019	Salih Batal-Volkan Topçu	Makale	Yerel Yönetimlerde Uluslararası İlişkiler Faaliyetleri: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Üzerine Bir	Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi	Dolaylı

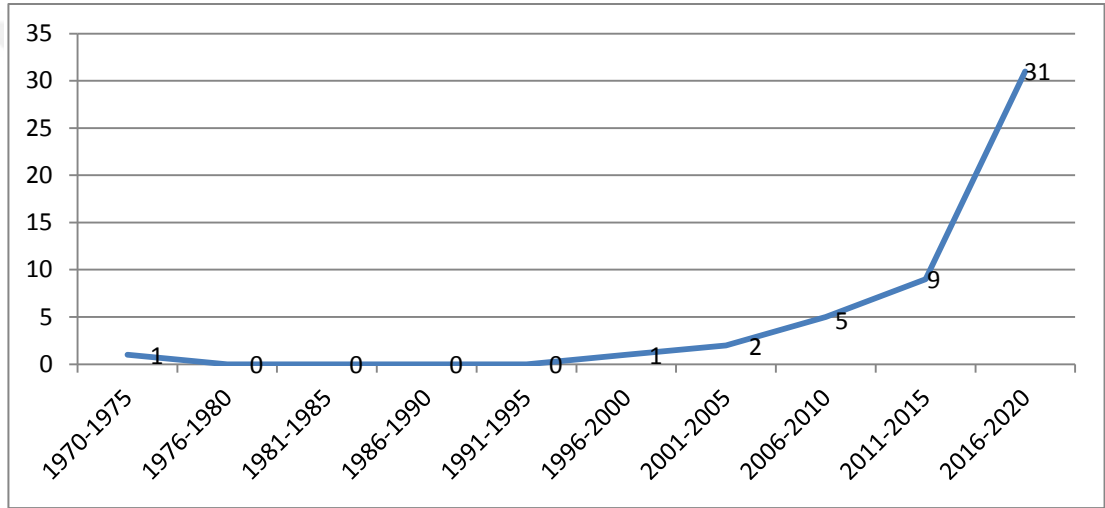
				İnceleme		
41.	2019	Koray Kurutçu	Yüksek Lisans Tezi	Kardeş Şehir İlişkileri ve Öğrenen Kentler: Trabzon Büyükşehir Belediyesi Örneği	Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doğrudan
42.	2019	Suna Ersavaş Kavanoz-Nisa Erdem	Makale	Kü-Yerel Süreçte Kent Girişimciliği Bağlamında Kardeş Kent: Trabzon Zigevar Örneği	Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi	Doğrudan
43.	2019	Özlem Koçman	Makale	Balkan Göçünün Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkilerine Etkisi: Bağcılar Belediyesi Örneği	TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi	Doğrudan
44.	2019	Bülent Koçak	Makale	Yerel Hizmetlerin Sunumunda Alternatif Bir Kurum: Yerel Yönetim Birlikleri ve Hukuki Dayanakları	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	Dolaylı
45.	2019	Uğur Saylan	Kitap Bölümü	Sister Cities and Tourism: The Case of Turkey	Studies on Interdisciplinary Economics and Business Volume II.	Doğrudan
46.	2019	Arda Bay-Vedat Çalışkan	Bildiri	Türkiye ve Balkan Ülkeleri Arasında Kardeş Şehir İlişkileri	II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı	Doğrudan
47.	2019	Arda Bay-Vedat Çalışkan	Bildiri	İstanbul'un Ulusal ve Uluslararası Kardeş Şehir İlişkileri: Tercih Belirleyici Faktör ve Mekansal Dağılım Özellikleri	I. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi Bildiri Kitabı	Doğrudan
48.	2020	Koray Kurutçu-Levent Memiş	Makale	Kıyaslamının (Benchmarking) ve Öğrenmenin Aracı Bir Unsuru Olarak Kardeş Kent Uygulaması	Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi	Doğrudan
49.	2020	Arda Bay-Vedat Çalışkan	Makale	Türkiye'nin Uluslararası Kardeş Şehir İlişkilerinde Mekansal Dağılım Özellikleri: Politik ve Coğrafi Etkiler	Doğu Coğrafya Dergisi	Doğrudan

2017'ye kadar yapılan çalışmalarda Akman ve Akman (2017) teorik çerçevede devam ettiğini saha çalışması üzerinde durulması gerektiğini savunmuştur.

2017 sonrası çalışmalar da Akman ve Akman'ın önerdiği şekilde şehir örnekleri ve belediye birlikleri üzerinden yapılmaya başlanmıştır. Çalışmada Akman ve Akman'ın görüşlerinden hareketle saha çalışması yapılmıştır.

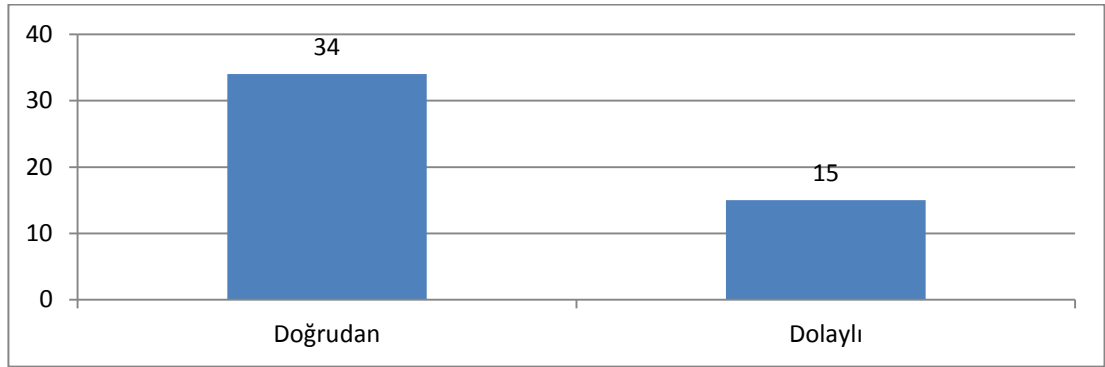
Türkiye'de yapılan çalışmalardan onun da şehir örnekleri üzerinde durulurken, on dört tanesinde ise Türkiye ve farklı ülkelerin ilişkileri durumları üzerinde araştırma yapılmıştır. Ayrıca üç çalışmada idare birliklerinin kardeş şehirlerle olan ilişkilerine değinilmiştir. Bu çalışmada şehir örneği üzerinden kardeş şehir ortaklığı incelenmiştir.

Tablo 13: Yıllara Göre Kardeş Şehir Akademik Kaynakları

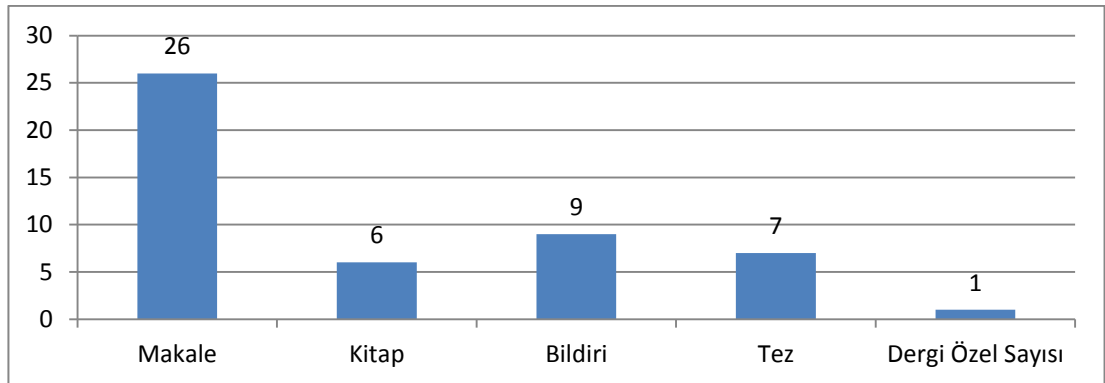
Türkiye'de kardeş şehir ilişkileri 1960'lardan sonra gelişmeye başlamasına rağmen akademik anlamda gelişim 2000'li yılların başına denk gelmektedir. 2016-2020 yılları arasında kardeş şehirler hakkında en fazla yazım çalışması yapılmıştır. Bu literatürlerden hareketle Türkiye'de kardeş şehir ortaklıklarının kurulmasında belediyelere yol gösterici kaynaklar artmasına böylece kardeş şehir ortaklıklarının artmasına fayda sağlayabileceği anlaşılmıştır.

Tablo 14: Kardeş Şehir Literatürlerinin Dolaylı ve Doğrudan Olma Durumları

Türkiye’de kardeş şehirler hakkında doğrudan yapılan akademik çalışmalar, dolaylı olarak yapılan çalışmalardan daha fazladır. Böylece araştırmacıların kardeş şehirlere önem verdiği sonucu doğmuştur.

Tablo 15: Kardeş Şehir Literatürlerinin Türleri

Türkiye’de kardeş şehirler hakkında yirmi altı çalışma ile en çok makale yazılmıştır. Ayrıca yurtiçi kardeş şehirler hakkında Akman ve Akman (2017) ile Bay ve Çalışkan (2020) haricinde bir karşılaştırma yapılmamıştır. Doktora tezi olarak Türkiye’deki şehirlerin kardeş şehir ortaklıkları ayrıntılı analiz edilebilir.

3.3.2. Dünya’da Kardeş Şehir Literatür Taraması

Kardeş şehir ortaklıkları Dünyada Türkiye’den daha önce ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Dünya’da kardeş şehirlerin gelişmesinde Türkiye nezdinde de olduğu üzere akademik çalışmaların önemi büyüktür. Bu bölümde Dünyada doğrudan kardeş şehirler hakkında yazılmış literatür çalışmalarına yer verilmiştir.

Tablo 16: Dünyada Kardeş Şehir Literatür Taraması

Sıra	Yılı	Yazar(lar)	Türü	Çalışmanın Başlığı	İlişki Türü
1	1991	Wilbur Zelinsky	Makale	The Twinning of the World: Sister Cities in Geographic and Historical Perspective	Doğrudan
2	1992	Michel Bourq	Kitap	A Europe of Twons and Cities: A Practical Guide to Town-Twinning	Doğrudan
3	2001	Kevin O'Toole	Makale	Kokusaika and Internationalisation: Australian and Japanese Sister City Type Relationships	Doğrudan
4	2002	Antoine Vion	Makale	Europe From The Bottom Up: Town Twinning in France During The Cold War	Doğrudan
5	2003	Martina Weyreter	Makale	Germany and the Town Twinning Movement	Doğrudan
6	2005	Europe For Citizens Programme	Kitap	Sharing For Tomorrow 's Europe: Thematic Networking of Twinned Towns	Doğrudan
7	2005	Marek Furmankiewicz	Makale	Town Twinning as a Factor Generating International Flows of Goods and People- The Example of Poland	Doğrudan
8	2006	Daniel Carruthers	Makale	New Zealand and Chinese Sister Cities and Their Implications for Tourism	Doğrudan
9	2006	Eleni Papagaroufali	Makale	Town Twinning in Greece: Reconstructing Local Histories Through Translocal Sensory- Affective Performances	Doğrudan
10	2007	CCRE CEMR	El Kitabı	Twinning For Tomorrow's World	Doğrudan
11	2009	Nick Clarce	Makale	In What Sense 'Spaces of Neoliberalism, the new politics of scale, and town twinning	Doğrudan
12	2009	Julia Grosspietsch	Makale	More Than Food and Folk Music? Geographical Perspectives on European Town Twinning	Doğrudan
13	2010	Nick Clarke	Makale	Town Twinning in Cold-War Britain: (Dis)continuities in Twentieth-Century Municipal Internationalism	Doğrudan

14	2010	Barbara Teresa Lloyd	Doktora Tezi	Safe Sisters: Limitations of Sister City Relationships for International Peace Building	Doğrudan
15	2010	Brian Cross	Makale	Sister Cities and Economic Development: A New Zealand Perspective	Doğrudan
16	2011	Pertti Joenniemi-Alexander Sergunin	Makale	Another Face of Integration: City Twinning in Europe	Doğrudan
17	2011	Alexander Sergunin- Pertti Joenniemi	Makale	When Two Aspire to Become One: City-Twinning in Northern Europe	Doğrudan
18	2011	Association of Local Democracy Agencies (ALDA)	Proje Metni	Creativity and Innovation in Town Twinning Activities in Europe and Southeastern Europe Project Results	Doğrudan
19	2011	Nick Clarke	Makale	Globalising care? Town twinning in Britain since 1945	Doğrudan
20	2012	Asuka Ogawa	Yüksek Lisans Tezi	Sister City As a Preservation Strategy	Doğrudan
21	2014	Steven Brakman-Harry Garretsen- Abdella Oumer	Çalışma Raporu	Town Twinning and German City Growth	Doğrudan
22	2015	Patrick Henry Buckley- Akio Takahashi- Amy Anderson	Makale	The Role of Sister Cities' Staff Exchanges in Developing "Learning Cities": Exploring Necessary and Sufficient Conditions in Social Capital Development Utilizing Proportional Odds Modeling	Doğrudan
23	2015	Tanja Herrmann-Michael Kibener-Pia Nordblom	Makale	Town Twinning in Europe: Concepts and Praxis of Rapprochement during the 20th Century	Doğrudan
24	2015	Renske Graafland-Boersma	Yüksek Lisans Tezi	The Success of Sister-City Partnerships Between Dutch Municipalities and a Municipality in a CEEC, Formalized Between 1989-2000.	Doğrudan
25	2016	Calvin D. Shanks	Doktora Tezi	Beyond Sister City Agreements: Exploring The Challenges Of Full International Interoperability	Doğrudan

26	2017	Jaroslav Janczak	Makale	Town Twinning in Europe. Understanding Manifestations and Strategies	Doğrudan
27	2017	Virpi Kaisto	Makale	City Twinning From a Grassroots Perspective: Introducing a Spatial Framework to the Study of Twin Cities	Doğrudan
28	2017	Andreas Kaltenbrunner	Makale	Not All Paths Lead to Rome: Analysing the Network of Sister Cities	Doğrudan
29	2018	Margit Bussmann-Sebastian Nickel	Makale	Transnational Cooperation: A Network Analysis of Town Twinning in the Baltic Sea Region	Doğrudan
30	2018	Christina Antenhofer	Makale	Cities as Multiple Landscapes: Investigating the Sister Cities Innsbruck and New Orleans	Doğrudan
31	2018	Markus Tausendpfund-Lisa Schafer	Makale	Town Twinning and Political Support	Doğrudan
32	2018	Xingjian Liu-Xiaohui Hu	Makale	Are 'Sister Cities' from 'Sister Provinces'? An Exploratory Study of Sister City Relations (SCRs) in China	Doğrudan
33	2019	Gina Puspitasari Rochman	Makale	Pengelolaan Kota Melalui Jejaring Sister City: Kasus Studi dari Indonesia	Doğrudan
34	2020	M. Najeri Al Syahrin- Mahyuni-Andi Tenri Sompapriansyah	Makale	Bottom-Up Model Analysis of Community Involvement in the Sister City Cooperation For Flood Mitigation in East Kalimantan	Doğrudan

Uluslararası literatür incelendiğinde genellikle bölge, ülke ve şehir örnekleri üzerinden çalışmalar yapıldığı ortaya çıkmıştır. Kardeş şehir ortaklıklarının ekonomik, kültürel, coğrafi, tarihi ve turizm alanlarındaki iş birliklerine örnekler verilmiştir. Ayrıca Türkiye'deki akademik çalışmalarda saha araştırması 2017 yılından sonra etkin olmaya başlamasına rağmen uluslararası kaynaklarda daha eski dönemlerde şehir analizleri şeklinde saha çalışması yapılmıştır. 2001 yılında Nick Clarke tarafından yapılan "Kokusaika and Internationalisation: Australian and Japanes Sister City Type Relationship" adlı makale örnek verilebilir.

3.3. Kardeş Şehir İlişkisi Oluşturulmasında İzlenecek Adımlar

Kardeş şehir ilişkisinin oluşturulmasında amacın belirlenmesi, ortağın bulunması, kardeş şehir sözleşmesinin hazırlanması ve resmi sürecin tamamlanması, iletişim ve katılım kararlarının oluşturulması, uygulanması ve uygulamanın denetimi aşamalarından geçilmektedir.

Amacın Belirlenmesi (Durum ve İhtiyaçların İncelenmesi): Kardeş şehir ilişkisi birçok amaçla kurulabilmektedir. Burada önemli olan ortaklıkların hangi amaç doğrultusunda kurulduğunu ortaya koymaktır (TBB, 2012: 9). Ortaklıklar göstermelik amaçlarla kurulabilmektedir. Örneğin, Avrupa'nın en uzun isimli belediyesi olan İngiliz Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlilllantysiliogogoch belediyesi ile en kısa isimli Hollanda'nın Ee belediyesi arasında tanınmışlıklarını artırmak amacıyla kardeş şehir ilişkisi kurulmuştur. Ancak belediyeler zayıf ve güçlü yönlerini belirleyerek, zayıf yönlerini geliştirmek amacıyla kurdukları ortaklıklar daha verimli olacak ve bu oluşumlarının işlevselliğini artırmaktadır (TBB, 2012: 9) Kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasındaki amaç ne kadar büyük bir çevre ile belirlenirse o kadar faydalı olacaktır (TBB, 2012: 9-10). Örneğin STK'lar bu oluşum içinde ne kadar fazla etkin rol oynar ise tabanı oluşturan halkın görüşleri de o denli önemini arttırmaktadır. Kardeş şehir ortaklıklarında amacın belirlenmesi önemli rol oynamaktadır. Kardeş şehirler amaçlarını birlerinin gelişimini sağlamak için belirlediklerinde verimlilikte artmış olacaktır.

Ortağın Bulunması (Ortakların Saptanması): Belirlenen amaçları doğru bir şekilde yerine getirmek için doğru ortağın bulunması gerekmektedir. Özcan (2006: 10) ortaklık kurulması için seçilecek şehirlerin yaşanan sorunların üzerinden gelip gelemeyeceği ve ne ölçüde fayda sağlayacağını üzerinde durulması gerektiğini savunmuştur. Ortaklıkların belirlenmesi için birtakım sorulara da cevap aramak gerekmektedir. Bunlar ortaklık kurulacak olan belediyenin kırsal mı kentsel mi bölge içerisinde yer aldığı, nüfusunun ne kadar olduğu, sosyal, kültürel, ekonomik yapıları gibi sorular olarak karşımıza çıkmaktadır (TBB, 2012: 10) Kardeş şehir ortaklığı kuracak şehirlerin ortak bir paydada buluşması ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde oluşması ve ileride devamlılığın sağlanması için önem arz etmektedir.

Kardeş Şehir Sözleşmesinin Hazırlanması ve Resmi Sürecin Tamamlanması:

Bu aşamada ortakların rolleri ve vazifeleri tam olarak ortaya konacak şekilde sözleşme hazırlanır ve imzalanır (Özcan, 2006: 38). Bu sözleşme belediye meclislerinde veya ilgili yerlerde onaylandıktan sonra gerekli mercilerin sunularak resmi süreç tamamlanmış olur (Zeren ve Aktulun, 2018: 10). Kurumsallaşma sadece protokollerin imzalanması sağlanmamaktadır. İş bölümü, teçhizat, mekan gibi unsurlarında yerine getirilmesi gerekmektedir (Özcan, 2006: 38).

İletişim ve Katılım Kararlarının Oluşturulması: Kardeş şehir ortaklığının devamlılığının sağlanması için iletişim kanallarının süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Öncelikle iletişim kurulacak personeli ve iletişim araçları belirlenmesi gerekmektedir. Çünkü geniş ölçekli belirlenen iletişim araçları halkın büyük bir kesimini bilgilendirerek daha meşru bir kardeş şehir ortaklığının kurulmasında fayda sağlayacaktır (Özcan, 2006: 8). Kardeş şehir ortaklıklarında halkın desteği önemli görülmektedir. Böylece geniş ölçekli iletişim kanallarıyla halkın görüşleri öğrenilebilmekte ve bu görüşler doğrultusunda yol haritası hazırlanmaktadır.

Kardeş Şehir ilişkisinin Uygulanması: Amaçlar belirlendi, ortak bulundu, sözleşme hazırlanarak resmi süreç tamamlandı, iletişim kanalları oluşturuldu, böylelikle kardeş şehir ortaklığı kurulmuş oldu ve artık uygulama kısmına geçtik. Artık personeller, ekipmanlar, makinalar gibi araçların harekete geçmiştir ve şu amaçlar doğrultusunda şu ülkelerle, şu sektörlerde, şu konularda, şu faydalar, şu zararlar sağlandı gibi sorulara cevap verilerek bir profil oluşturulmuştur (Aktulun, 2015: 81-82).

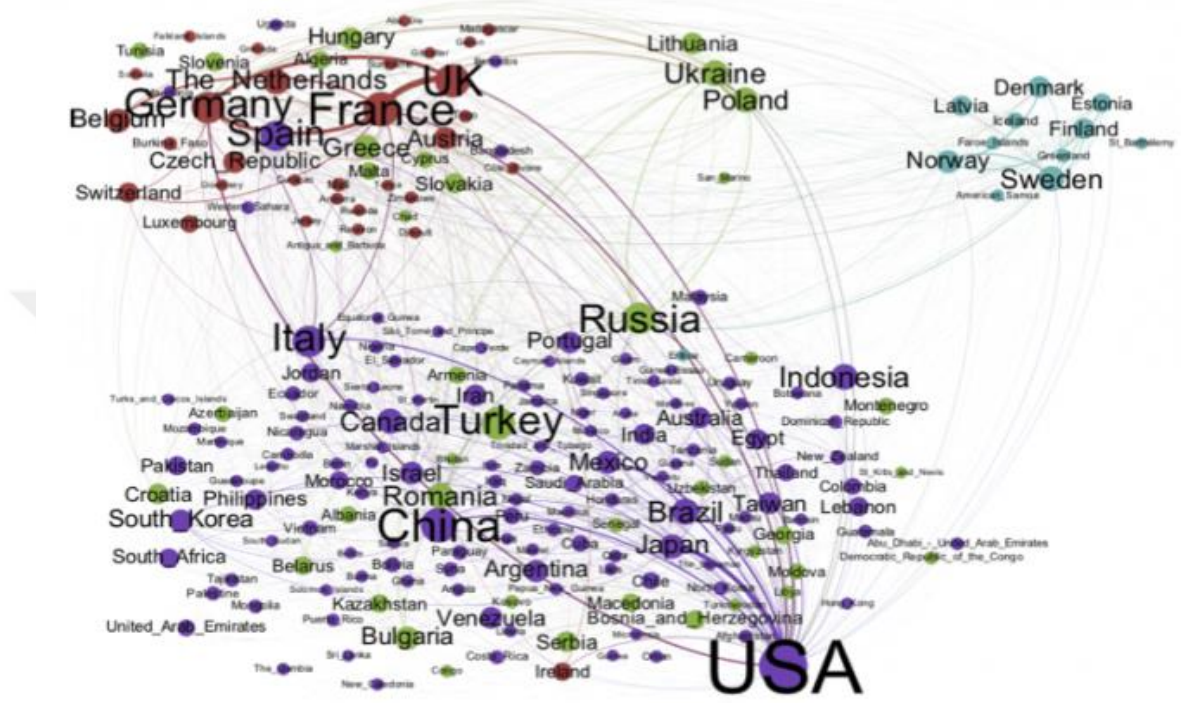
Kardeş Şehir Uygulamasının Denetimi: Ortaklık ilişkileri tam anlamıyla kurulduktan sonra şehirler üzerilerine düşen görevleri yerlerine getirdiler mi, protokollere bağlı kaldılar mı gibi sorulara cevap aranarak uygulamayı sağlam bir zemin üzerine oturtmak amaçlanmıştır. Bu sebeplere dayanarak ortaklık kuran şehirler denetleme komisyonları kurmaları ve gerekli durumlarda müdahale etme yetkilerine sahip olmaları gerekmektedir (Aktulun, 2015: 82). Kardeş şehir ortaklığının kurulmasının sonuna gelindiğinde bu ortaklığın geri dönüşünün alınması için uygulamanın denetlenmesi gerekmektedir. Böylece yanlışlar düzeltilecek ve eksik olan yerler tamamlanacaktır.

3.4. Dünyada Kardeş Şehir Örnekleri

Türkiye’de olduğu gibi dünyada önem arz etmekte ve gelişerek devam etmektedir. Aşağıda dünyadaki kardeş şehir ağı verilmiştir.

Şekil 1: Dünya Kardeş Şehir Ağı

Kaynak: Wired, 2013

En büyüğü (menekşe rengi) ABD, İspanya ve çoğu Güney Amerika, Asya ve Afrika ülkesidir. İkinci en büyük (yeşil renkte) Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerinden oluşur: Türkiye, Rusya ve Portekiz aralarında en bağlantılı olanlardır. Üçüncü grup (kırmızı) Orta ve Batı Avrupa ülkelerinden ve onların eski kolonilerin bazılarında oluşmaktadır: Almanya, İngiltere, Fransa ve Hollanda’da hakim konumdadır. Son olarak, en küçük küme (camgöbeği) çoğunlukla İskandinav ülkelerinden oluşur (Wired, 2013).

Dünyadaki kardeş şehir sayısı Barcelona Media’da yapılan bir araştırmaya göre on beş binden fazladır (Wired, 2013). Bu bölümde Dünyadaki üç farklı kıtadan ve gelişmiş ülkelere örnekler incelenecektir. Kuzey Amerika Kıtasından ABD, Asya Kıtasından Çin ve Avrupa Kıtasından Almanya ülkelerinin kardeş şehir ilişkileri seçilmiştir.

3.4.1. ABD Kardeş Şehir İlişkisi

II. Dünya Savaşı sonrasında kardeş şehir ilişkileri ABD’de ve diğer ülkelerde hızlı bir şekilde yayılmaya başlamıştır. ABD, Kardeş Şehir Hareketi (Sister City Movemnet) adı altında, kamu diplomasisini geliştirmek, toplumsal bağları güçlendirmek ve barışçıl bir ortam oluşturmak amacıyla uygulamaya başlamışlardır (Zelinsky, 1991: 8). Ayrıca II. Dünya Savaşının yaralarını sarmak amacıyla etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin Japonya ile ilişkilerin düzeltilmesinde kardeş şehir ortaklığının etkisi önemli derecede karşımıza çıkmıştır (Llyod, 2010: 27).

ABD’nin 2.000 den fazla kardeş şehri olduğu bilinmektedir (Sister Cities International). Bu bölümde nüfus sayısı beş yüz binin altında olan Vallejo ve Buffalo şehirleri ile iki milyon nüfusun üstünde olan ve ABD’nin en çok nüfusa sahip şehirlerinden Chicago şehrinin kardeş şehirleri incelenecektir. Böylece ABD’nin kardeş şehir oluşumun şehrin nüfusunun kardeş şehir sayılarını nasıl etkilediği ortaya çıkmıştır.

3.4.1.1. Vallejo’nun Kardeş Şehir İlişkileri

Vallejo, ABD’ye bağlı California eyaletinin Solano ilçesine bağlı bir şehirdir. 1960 yılında yurtdışındaki şehirlerle ilişkilerini güçlendirmek adına belediye meclisi kardeş şehirler komitesi kurdu ve aynı yıl Norveç’in Trondheim şehri ilk kardeş şehir protokolünü imzalamıştır. İkinci kardeş şehir ilişkisini komitenin tavsiyesi ve belediye meclisinin onayı ile yılında Japonya’nın Akashi şehir ile imzalanmıştır. 1971 yılında ise komite tam komisyon ünvanı almış ve kardeş şehir ilişkilerinin geliştirilmesi için Vallejo Kardeş Şehir Birliği kurulmuştur. Üçüncü ve dördüncü kardeş şehir ilişkisi 1993 yılında kurulmuş olup ilk olarak Filipinler (Phllippine) topluluğunun desteği ile Filipinler’in Cordillera Bölgesi’ndeki Baguio şehri ile ikinci olarak Tanzania’nın Bagamayo şehri ile kurulmuştur. Son kardeş şehir ilişkisi ise Güney Kore’nin Chungcheongbukdo eyaletinde bir ilçe olan Jincheon-gun şehri ile kurulmuştur (Visit Vallejo California). ABD’nin az nüfuslu şehirlerinden biri olan Vallejo şehrinin beş kardeş şehri bulunmaktadır. Böylece kardeş şehir ilişkilerinde şehir nüfusunun etkin rol oynadığı görülmektedir.

3.4.1.2. Buffalo'nun Kardeş Şehir İlişkisi

Buffalo, ABD'ye bağlı New York eyaletine bağlı bir şehirdir. İlk kardeş şehir ilişkisini Alman akademisyen Hebert Morgenroth'un değişim programıyla Buffalo şehrine gelmesi ve bu şehri geldiği Dortmund şehrine benzeterek 1974 yılında bu iki şehir arasında kardeş şehir ilişkisinin oluşmasını sağlamıştır. İkinci kardeş şehir ilişkisi Japonya'nın Kanazawa şehri ile kurulmuştur. Günümüz Buffalo Belediye Başkanı'nın resmi Kanazawa Belediye binasında kardeş şehir ilişkisi sebebiyle sergilenmektedir. Üçüncü kardeş şehir ilişkisi Fransa'nın Lille şehri ile oluşmuştur. Bu kardeş şehir ilişkisiyle birlikte iş bağlantıları kültürel ilişkiler kurulmuştur. Örneğin Buffalo'da beşten fazla işletme Lille işletmeleriyle iletişim halindedir. Ayrıca Buffalo'nun Polonya'nın Rzeszow, İtalya'nın Siena ve Torremaggiore, Rusya'nın Tver, Türkiye'nin Bursa, Gana'nın Cape Coast, Çin'in Changzhou, Ukranya'nın Drohobych ve Horlivka, İsrail'in Kiryat Gat, Jamaika'nın Ann Parish şehirleri ve Gana'nın Aboadze eyaleti arsasında da kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır (City Of Buffalo). Buffalo şehri nüfus ve kardeş şehir sayısı bakımından Vallejo şehrinden daha fazladır.

3.4.1.3. Chicago'nun Kardeş Şehir İlişkisi

Chicago, ABD'nin Illinois eyaletine bağlı nüfus bakımından en büyük üçüncü şehirdir. 1960 yılında kurulan ve ABD'nin en büyük kardeş örgütü olan Chicago Sister Cities International'ı (CSCI) bünyesinde barındıran şehir ekonomik kalkınma, turizm, göç ve eğitim gibi konularda ortaklıklar kurarak şehrin uluslararası arenada tanınırlığını arttırmıştır (World Business Chicago). Günümüzde Chicago'nun yirmi sekiz kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1960'da Polonya'nın Warsaw, 1973'de İtalya'nın Milan ve Japonya'nın Osaka, 1982'de Fas'ın Casablanca, 1985'de Çin'in Shanghai ve Shenyang, 1987'de İsveç'in Gothenburg, 1990'da Çekya'nın Prague 1989'da Gana'nın Accra, 1991'de Ukrayna'nın Kyiv, Meksika'nın Mexico City ve Kanada'nın Toronto, 1993'de İngiltere'nin Birmingham ve Litvanya'nın Vilnius, 1994'de Almanya'nın Hamburg ve İsrail'in Petach Tikva, 1996'da Fransa'nın Paris, 1997'de Güney Afrika'nın Durban, Yunanistan'ın Athens, İrlanda'nın Galway ve Rusya'nın Moscow, 1998'de İsviçre'nin Lucerne, 2001'de Hindistan'ın Delhi, 2004'de Ürdün'ün Amman, 2005'de Sırbistan Belgrade, 2007'de Güney Kore'nin Busan ve Pakistan'ın Lahore

ve 2009'da Kolombiya'nın Bogota şehirleridir (Sister Cities International). ABD'nin nüfus bakımından en büyük üçüncü şehri olan Chicago şehir ABD'nin en büyük kardeş şehir örgütüne sahip olup yirmi sekiz kardeş şehir ortaklığı bulunmaktadır. Böylece kardeş şehir oluşumlarında nüfusun etkinliği bir kez daha gözler önüne serilmiştir.

3.4.2. Çin Kardeş Şehir İlişkileri

Çin'de 1973 yılında kardeş şehir ilişkileri başlamıştır. China International Sister Cities Federation'nun 1992'de kurulması ile birlikte kardeş şehirlerde gelişmeler meydana gelmiştir. Bu kuruluş Dünya barışını korumak amacıyla şehirler arasındaki dostluğa teşvik eder, ekonomik, teknolojik ve kültürel iş birliğini geliştirir ve sosyal refah ile ilerlemenin gelişmesini amaçlamaktadır (Çin Hükümeti Web Sitesi).

Çin'in günümüzde bin yedi yüz yetmiş kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır. Bu bölümde kardeş şehir ortaklığına en çok önem veren Foshan ve Tianjin şehirleri ile ekonomik iş birliği bağlamında iyi uygulamaya örnek gösterilebilecek Guangzhou şehrinin kardeş şehirleri incelenecektir.

3.4.2.1. Foshan'ın Kardeş Şehir İlişkisi

Foshan Çin gelelinde kardeş şehir ilişkilerine en çok önem veren şehirlerin arasında gelmektedir. 2018 Çin Uluslararası Kardeş Şehir Konferansı'nda Uluslararası Kardeş Şehirler Değişimi ve İşbirliği Ödülünü almıştır. Günümüzde on üç tane kardeş şehir ilişkisi bulunan Foshan kültürel, ekonomik, ticari etkileşim, teknolojik yenilik ve iş gücü değişimi konularında kardeş şehirleriyle sağlam temeller atmıştır. Foshan Çin'in il düzeyinde şehirlerinden biridir. Foshan'ın on üç tane kardeş şehri bulunmasına rağmen bunun dokuzuyla doğrudan ilişki kurarken dördüyle semtleri vasıtasıyla dolaylı yoldan ilişki kurmuştur. 1985'de Japonya'nın Itami, 1994'de ABD'nin Stokton, 2006'da Avustralya'nın Townsville, 2010'da Grenada'nın Saint George's, 2014'de Almaya'nın Ingolstadt ve Polonya'nın Starogard Gdanski, 2017'de Beyaz Rusya'nın Minsk Voblastı ve Vanuatu'nun Port Vila şehirleri ile doğrudan ilişki kurulurken, 1994'de Nanhai semti - ABD'nin Reno şehri, 2010'da Chancheng semti - İngiltere'nin Medway şehri, 2012'de Chancheng semti - ABD'nin Teksas, 2016'da Nanhai semti - Almaya'nın Wolfsburg şehri

ilişkileri sayesinde Foshan'da dolaylı ilişki kurmuştur (Foshan Haber Ağı, 2018). Foshan şehir Çin genelinde kardeş şehirlere en çok önem veren şehirdir. On üç ortaklığı bulunan şehir 2018 yılında Uluslararası Kardeş Şehirler Değişimi ve İşbirliği Ödülünü almıştır.

3.4.2.2. Tianjin'in Kardeş Şehir İlişkisi

Tianjin, Çin'in en büyük ve bu günden yaklaşık 650 yıl önce kurulan en eski şehirlerinden de biridir. Tianjin genel olarak ekonomi, teknoloji, turizm, eğitim, liman, sağlık ve kültür alanlarında kardeş şehir ilişkisi kurmuş ve başarılı olmuştur. 2018'de ilki düzenlenen Tianjin Uluslararası Kardeş Şehirler Yuvarlak Masası toplantısıyla kardeş şehirlerini bir araya getirerek fikir alışverişinde bulunması, Tianjin'in kardeş şehirlere verdiği önemin ve başarının bir göstergesidir (Xiqing Devlet İşleri Ağı, 2018). Tianjin'in ilk kardeş şehir ilişkisini 1973 yılında Japonya'nın Kobe kentiyile kurulmuştur. Bu kardeş şehir Çin'in de ilk kurduğu kardeş şehir ilişkisi olması bakımından önem arz etmektedir (Cankaoxiaoxi, 2019). Tianjin'in yirmi üç kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1973'de Japonya'nın Kobe, 1980'de ABD'nin Philadelphia, Avustralya'nın Melbourne ve Japonya'nın Yokkaichi, 1981'de Bosna Hersek'in Saraybosna, 1984'de Fransa'nın Calais, 1985'de İtalya'nın Lombardiya, 1985'de Hollanda'nın Groningen, 1986'da Japonya'nın Chiba, 1989'da Bulgaristan'ın Filibe, 1991'de Türkiye'nin İzmir, 1992'de Fildişi Sahili'nin Abidjan ve Moğolistan'ın Ulanbator, 1993'de Ukrayna'nın Harkov, İsveç'in Jönköping ve Güney Kore'nin İncheon, 1994'de Almanya'nın Saarland ve Polonya'nın Lodz, 1995'de Brezilya'nın Rio de Janerio, 1997'de ABD'nin Orange ve Brezilya'nın Amazonlar, 1999'da Vietnam'ın Hai Phong, 2011'de Yeni Zelanda'nın Wellington ve 2012'de Endonezya'nın Doğu Java şehirleridir (Baidu, 2019). Çin'in en eski şehirlerinden olan Tianjin şehri kardeş şehir ortaklığına çok önem vermektedir. Tianjin şehrinin yirmi üç ortaklığının yanı sıra Uluslararası Kardeş Şehirler Yuvarlak Masası oluşumu kardeş şehir ortaklıklara verdiği önemin göstergesidir.

3.4.2.3. Guangzhou'nun Kardeş Şehir İlişkisi

Guangzhou, Çin'in Guangdong eyaletinin en büyük ve merkez şehirdir. İlk kardeş şehir ilişkisinin Japonya'nın Fukuoka şehri ile kurmuş olsa da, Güney

Kore'nin Gwangju şehri ile daha fazla etkileşimde olduğu gözlemlenmektedir. Guangzhou ile Gwangju şehirleri arasındaki etkileşimlere Guangzhou'da film festivali düzenlenmesi, LG Display ile Guangzhou Development Zone hatları ortaklıklarının gelişmesi ve çevre dostu üretim için ittifak kurulması ayrıca LG'nin ilerleyen zamanlarında Guangzhou'daki hat sayısını arttırması böylece Guangzhou'yu dünyanın ekran başkenti haline gelmesi ayrıca Gwangju'da oynanan bir tiyatrunun Guangzhou'nun ilgilsini çekmesi ve orada da sergilenmesi örnekleri sıralanabilmektedir (Guangzhou International, 2019). Guangzhou'nun yirmi iki kardeş şehir bulunamaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1979'da Japonya'nın Fukuoka, 1981'de ABD'nin Los Angeles, 1982'de Filipinler'in Manila, 1985'de Kanada'nın Vancouver, 1986'da Avustralya'nın Sidney ve İtalya'nın Barry, 1988'de Fransa'nın Lyon ve Almanya'nın Frankfurt, 1989'da Yeni Zelanda'nın Auckland, 1996'da Güney Kore'nin Gwangju, 1997'de İsveç'in Linköping, 2000'de Güney Afrika'nın Durban, 2001'de İngiltere'nin Bristol, 2002'de Rusya'nın Yekaterinburg, 2004'de Peru'nun Arequipa, 2005'de Endonezya'nın Surabaya, 2006'da Litvanya'nın Vilnius ve İngiltere'nin Birmingham, 2007'de Sri Lanka'nın Hambantota ve Brezilya'nın Recife, 2008'de Finlandiya'nın Tampere, 2009'da Tayland'ın Bangkok şehirleridir (Baidu, 2019). Kardeş şehir ilişkilerinde ekonomik ortaklıklarına en güzel örneklerden biri yirmi iki tane kardeş şehri bulunan Guangzhou ile Gwangju ortaklığıdır. LG ile Development Zone üzerinden yapılan bu ekonomik ortaklık iki şehirde gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

3.4.3. Almanya Kardeş Şehir İlişkileri

Bir Alman şehrini içeren ilk kardeş şehir ortalığı 1925 yılında Kiel ve Sonderborg (Danimarka) arasında kurulmuştur. Sonrasında ise 1930 yılında Wiesbaden ile Klagenfurt (Avusturya) arasında gerçekleşmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında ise Avrupa halkları arasındaki uzlaşma ve birliğin artması amacıyla Avrupa şehirleri ile ortaklıklar önem vermiştir (Heinrich Böll Vakfı).

Almanya yaklaşık iki bin dört yüz kardeş şehri bulunmaktadır. Bu bölümde kültürel bağlamda kardeş şehir örneklerini Berlin, Frankfurt ve Hamburg şehirleri üzerinden incelenecektir.

3.4.3.1. Berlin'in Kardeş Şehir İlişkisi

Berlin, Almanya'nın başkenti ve en büyük şehridir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ikiye ayrılan şehir 1989 yılında aradaki duvarın yıkılmasıyla tekrar birleşmiştir. Berlin'in on yedi kardeş şehri bulunmakta olup bu kardeş şehirler dünya çapında yayılmıştır (Berliner Morgenpost, 2014). Berlin ilk kardeş şehir ortaklığını Berlin'den ABD'ye göç ederek sinema sektöründe çalışan eski Berlinliler sayesinde ABD'nin Los Angeles şehri ile kurmuştur. Bu iki şehir arasında kültür, sanat gibi alanlarda etkileşimler olmuştur (Berlin.de). Ayrıca Berlin'deki bir meydana Los Angeles, Los Angeles'deki bir ormana ise Berlin isminin verilmiş olması bu iki şehir arasındaki dostluğun en büyük göstergesidir (Checkpoint Charlie Stiftung, 2017). İkinci kardeş şehir ilişkisi ise yıllardır süre gelen Almaya- Fransa tarihsel bağlarını güçlendirmek ve Avrupa ruhunu aşılama amacıyla Fransa'nın Paris şehri ile kurmuştur. Çevrenin korunması, kentsel gelişim ve iç güvenlik gibi konuların yanı sıra gençler için Fransa- Almanya Gençlik Ofisi, çocuklar için Franco- Alman tiyatrosu gibi projeler düzenlenerek kardeş şehir bağlarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Berlin.de). Daha önceden de belirttiğimiz üzere Berlin'in on yedi kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1967'de ABD'nin Los Angeles, 1987'de Fransa'nın Paris, 1988'de İspanya'nın Madrid, 1989'da Türkiye'nin İstanbul, 1991'de Polonya'nın Warsaw, Rusya'nın Moscow ve Macaristan'ın Budapest, 1992'de Belçika'nın Brussels, 1993'de Endonezya'nın Jakarta, Özbekistan'ın Tashkent ve Meksika'nın Mexico- city, 1994' de Çin'in Beijing, Japonya'nın Tokyo ve Arjantin'in Buenos Aires, 1995'de Çekya'nın Prague, 2000'de Namibya'nın Windhoek ve İngiltere'nin London şehirleridir (Berlin.de). Berlin kardeş şehir ilişkilerinde kültürel ilişkilerden yanı sıra çevresel, kentsel ve gençlere yönelik ilişkilerde de ön plana çıkmaktadır. Los Angeles'daki bir ormana Berlin ismi verilmesi ve Fransa- Almanya Gençlik Ofisi oluşturulması bu duruma örnek teşkil etmektedir.

3.4.3.2. Frankfurt'un Kardeş Şehir İlişkisi

Frankfurt, Almanya'nın en büyük beşinci şehridir. Frankfurt'un on yedi tane kardeş şehri bulunmakta olup bu şehirler dört kıtaya yayılmıştır (Frankfurt.de). Frankfurt, ilk kardeş şehir ilişkisini 1960 yılında Fransa'nın Lyon kentiyile kurmuştur. Bu ortaklıkta sportif, ekonomik ve kültürel faaliyetler ön plana

çıkılmaktadır. 2009 yılında başlayan 12-16 yaş aralığındaki gençleri, Genç Amatör Sporcu Değişimi başlığı altında Frankfurt ve Lyon'daki spor kulüplerine dağıtılması, 2010 yılında Frankfurt ve Lyon'un binaların enerji verimliliği ve iyileştirilmesi adına yaptıkları çalışmalar bu ortaklığın en güzel örneğidir (Grandlyon La Metropole, 2018). Daha önceden de belirttiğimiz üzere Frankfurt'un on yedi kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1960'da Fransa'nın Lyon, 1966'da İngiltere'nin Birmingham, 1967'de Fransa'nın Deuil-La Barre, 1970'de İtalya'nın Milano, 1979'da Mısır'ın Kahire, 1980'de İsrail'in Tel Aviv- Yafa, 1988'de Çin'in Guangzhou, 1989'da Kanada'nın Toronto, 1990'da Çekya'nın Prag, Almaya'nın Leipzig ve Macaristan'ın Budapeşte, 1991'de Polonya'nın Krakow ve Nikaragua'nın Granada, 2005'de Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai, 2011'de Japonya'nın Yokohama, 2012'de Türkiye'nin Eskişehir ve 2015'de ABD'nin Philadelphia şehirleridir (Frankfurt.de). Frankfurt kardeş şehirlerinde kültürel faaliyetlerin yanı sıra sportif faaliyetlere ve çevresel etkenlere önem vermiştir. Genç Amatör Sporcu Değişimi programı ve enerji verimliliği alanında yapılan çalışmalar örnek verilebilir.

3.4.3.3. Hamburg'un Kardeş Şehir İlişkisi

Hamburg, Almanya'nın en büyük ikinci şehridir. Hamburg'un dokuz tane kardeş şehri bulunmaktadır (Hamburg.de). İlk kardeş şehir ilişkisini 1957 yılında Rusya'nın Petersburg şehri ile kurmuştur. Bu ortaklık eski dost paslanmaz şeklinde de ifade edilmektedir. Bu şehirler birbirlerine ekonomik yardımlar sağlamış (1990'ların başlarında ekonomisi kötüleşen ortağı için Hamburg Senatosu 4.5 Milyon Mark yardım yapmıştır.) ayrıca okullar, şirketler ve kiliseler de aralarında etkileşimlerde bulunmuşlardır. Harbug, limanı sayesinde Berlin Rusya'ya önemli katkılarda sağlamıştır (Welt, 2014). İkinci kardeş şehir ilişkisini ise 1958 yılında Fransa'nın Marsilya şehri ile kurmuştur. Bu ortaklıktaki II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa ve Almanya'nın uzlaşma siyasetinin bir sonucudur. Son zamanlarda ortaklıklar politik konumundan uzaklaşarak, festivaller ve etkinlikler sayesinde kültürel ortaklığa evrilmektedir (Geheimtipphamburg.de, 2018). Daha önceden de belirttiğimiz üzere Hamburg'un dokuz tane kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1597'de Rusya'nın Petersburg, 1598'de Fransa'nın Marsilya, 1986'da Çin'in Şangay, 1987'de Almanya'nın Dresden, 1989'da Nikaragua'nın Leon ve Japonya'nın Osaka, 1990'da Çekya'nın Prag, 1994'de ABD'nin Şikago ve

2010'da Tanzania'nın Darüsselam şehirleridir (Hamburg.de). Hamburg ekonomik ortaklıklardan uzaklaşarak son zamanlarda kültürel ortaklıklara önem vermeye başlamıştır.

Kardeş şehirlerin genel çerçevesinin çizildiği ve dünyadan şehir örneklerinin verildiği bu bölümde kardeş şehir ortaklığının kavramsal çerçevesi, tarihsel gelişimi ve arka planı anlatılmış, Türkiye'de ve Dünya'da yapılan akademik çalışmalar taranmış ve gün geçtikçe literatürün arttığı sonucuna varılmış, kardeş şehir oluşturulmasında izlenilecek adımlara yer verilerek kardeş şehir ortaklığı kurmak isteyen belediyelere hangi aşamadan geçmeleri gerektiği anlatılmış ve son olarak Dünya'dan kardeş şehir örnekleri incelenmiştir. Böylece Türkiye ve Konya'daki kardeş şehirler incelenmeden kardeş şehir ortaklıklarının genel hatları çizilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI: KONYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Bu bölümde Türkiye'de kardeş şehirlerin tarihçesine, yasal dayanaklarına, istatistik verilerine, bazı illerin kardeş şehirlerine ve Konya Büyükşehir Belediyesi'nin (KBŞB) kardeş şehir ilişkilerine değinilmektedir.

4.1. Çalışmanın Metodolojisi

Çalışmada KBŞB, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Müdürü, Şefi ve bir Personeli ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşme gerçekleştirilmiştir. İlk görüşme 14.04.2020 tarihinde Dış İlişkiler Dairesi Personeli ile gerçekleştirilmiş olup, sonrasında 20.08.2020 tarihinde Dış İlişkiler Daire Başkanı ve Şefi ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

KBŞB'nin kardeş şehirleri hakkında;

- Kardeş şehirleri ile ilişkilerinin etkinliği,
- Kardeş şehir seçiminde dikkat ettiği kriterleri,
- Kardeş şehir oluşumunda etkili olan faktörleri,
- Kardeş şehir ortaklıklarının fayda ve zararları,
- Kardeş şehir ortaklıklarının özellikleri,
- Kardeş şehirler hakkında diğer belediyelere önerileri,
- Kardeş şehir oluşumunun yasal prosedürü,

Konularına cevap aramak için aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- Kaç adet kardeş şehriniz var?
- İlk kardeş şehir oluşum süreci nasıl gerçekleşti? Ne tür sıkıntılar yaşandı?
- Türkiye'deki kardeş şehir durumu nasıl?
- Kardeş şehirlerinizi seçerken ne tür kriterler izliyorsunuz?
- Kardeş şehirleriniz ne kadarıyla etkin iş birliği içerisindeyiz?
- Sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik bağlamda yürüttüğünüz iş birlikleri nelerdir?

- Kardeş şehirlerinize ne tür faydalar sağladınız? Kardeş şehirlerinizin size ne tür faydaları oldu?
- Yaptığınız an faydalı antlaşma hangisidir? Nedeniyle?
- Yapılan antlaşmalardan olumsuz sonuç alınabilir mi? Daha önce hiç sorun yaşandı mı?
- AB'nin şehir eşleştirme programlarından faydalandınız mı? Sizce bu programlar nasıl kullanılmalı?
- Konya'da yaşayan yabancı vatandaşların veya yurt dışında yaşayan Konyalı'ların kardeş şehir ortaklıklarında katkısı oldu mu veya olabilir mi?
- STK'ların kardeş şehir oluşumlarında yardım ve destekleri oluyor mu?
- Kardeş şehir oluşumlarını halk nasıl karşılıyor? Ne tür tepkiler alıyorsunuz?
- Kardeş şehir ilişkileri için ayırdığınız belirli bir bütçe var mı? Var ise nasıl kullanılıyor?
- TBB veya TDBB kardeş şehirler konusunda yol göstericiler mi? Size katkıları oldu mu?
- Kardeş şehir protokolü hazırlanırken nelere dikkat edilmeli?
- Kardeş şehir anlaşmalarını yürütmek için diğer belediyelere ne tür öneriler verilebilir?

Bu soruların cevapları ileriki bölümler içerisinde verilerek KBŞB'nin kardeş şehirleri hakkında genel tutumu gözler önüne serilmiştir.

4.2. Türkiye'de Kardeş Şehirlerin Tarihçesi

Ülkemizde kardeş şehir ilişkileri 1960 yılında başlamış olup 1980-1990 yılları arasında ekonomik iş birlikleri üzerine gelişim sağlanmıştır (Akman, 2016: 1062). Bu durumun en iyi örneği Karadeniz Ekonomi İşbirliği'dir ve ilk toplantısı Türkiye'de gerçekleşmiştir. 1992 yılına gelindiğinde ise on bir ülkenin katılımıyla Karadeniz Ekonomi İşbirliği Örgütü kurulmuş ve bölge güvenliğinin sağlanması, ekonomik ve politik alanlarda iş birliğinin artırılması amaçlanmıştır (Aktulun, 2015: 71).

1980 yılında imzaya açılan Madrid sözleşmesi diğer bir ifade ile Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arası Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi 1981 tarihinde yürürlüğe girmiş ve 1988 yılında Türkiye bildirimde bulunulacağı

kaydıyla imzalmıştır. 2000 yılında ise 4517 sayılı Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile sözleşme Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerle sadece il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahalli idare birliklerinin ilişki kuracağı kaydıyla onaylanmıştır (Toprak, 2004: 2)

1990'lı yıllardan sonra kardeş şehir ilişkileri kültürel iş birliklerin devam ettirilmesini sağlayan bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Romanya, Bulgarsitan, Azerbaycan, Gürcistan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'yle kurulan ortaklıklar bu duruma örnek gösterilebilir (Sezer ve Bayram, 2014: 90). Ayrıca Yunanistan ile Türkiye arasındaki Kardak Kayalıkları krizi nedeniyle oluşan gerginlikleri bir nebze azaltmak amacıyla 1995 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında ilk kardeş şehir anlaşması Karadeniz Ereğli Belediyesi ile Hydra Belediyesi arasında oluşturulmuştur (Karadeniz Ereğli Belediyesi).

2000'li yıllara gelindiğinde ise kardeş şehirler üzerine belediyelerin ilgisinin ve kardeş şehir sayılarının arttığı görülmektedir. Bu durumun başlıca sebebi kardeş şehir ilişkilerinin Avrupa Birliği ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından desteklenmesidir (Akman, 2006: 1062). Ayrıca Demirtaş (2016: 160) Akman'ın görüşlerine katılmakla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kendi dış politikası gereğince yerele imkan tanınması ve artan gayri safi milli hasılayla yerel yönetimlerinde bütçelerinin artması sebepleri de eklemiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ile kardeş şehir ilişkisinin daha da artırılması hedeflenmiştir (Can, 2018: 121).

2003'de yapılan 9 Eylül Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre sosyokültürel nedenler, çevre duyarlılığı ve temel belediyeçilik konuları üzerinde ülkemiz yabancı şehirlerle kardeş şehir ilişkisi kurmaktadır. Araştırmaya katılan mülki idare amirleri ve yerel yöneticiler kardeş şehir ilişkisi kurulmasına destek verme sebepleri önem sırasına göre aşağıda sıralanmıştır.

- Sosyal ve kültürel iş birliği.
- Bilgi ve teknoloji transferi ve karşılıklı destek.
- Farklı kesimlere yönelik ortak faaliyetler.
- Belediye hizmetleri ile ilgili gelişmeler.

- Çevre sorunları (Toprak, 2004:2).

Ülkemizde kardeş şehir ortakları 1960 yılında başlamış olmasına rağmen 2000'li yıllarda artış yaşanmıştır. Bu durumun başlıca sebebinin Adalet ve Kalkınma Partisi'nin yerel yönetim anlayışı ve teknolojik gelişmelerin etkili olduğu ifade edilmektedir.

4.3. Türkiye'de Kardeş Şehirlerin Yasal Dayanağı

Türkiye'de kardeş şehir ilişkileriyle ilgili 5393 Belediye Kanunu, 1173 Milletler Arası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 3335 Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ve 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005/36 ve 2005/62 sayılı Genelgeler'de ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı'nda hükümlere rastlanılmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanun'a göre: Belediyeler, belediye meclisinin kararı, dış politika ile uluslararası antlaşmalara uygun olmak kaydı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın onayı ile kardeş şehir ilişkisi kurabilmektedir (5393/74).

1173 sayılı Milletler Arası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun'a göre: Mahalli idare kuruluşarı, yabancı devletlerin büyükelçilik, elçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahri başkonsolosluk, fahri konsolosluk ve sair misyonları gibi yabancı devlet organları veya onlara bağlı kuruluşlarla temas kurmaları durumunda Dışişleri Bakanlığına bilgi vermek zorundadırlar. Böylece kardeş şehir ilişkisi kurulmadan önce Dışişleri Bakanlığı'nın haberi olmaktadır (1173/1).

3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun'a göre: Türkiye'de bulunan gerçek veya tüzel kişilerinin uluslararası alanda iş birliği yapmasında fayda görülen durumlarda, kanunca yasaklanmamış olmak kaydıyla ekonomik ve teknik alanda iş birliğini geliştirmek, bilgi, görgü ve karşılıklı teknolojik araçlardan yararlanmak maksadıyla iş birliği kurmaları Cumhurbaşkanının iznine tabidir. Bu kanundan hareketle kardeş şehir ilişkilerinin kurulmasında Cumhurbaşkanının izni aranmaktadır (3335/1).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda doğrudan kardeş şehir ilişkisi hakkında bir hüküm

olmamasına rağmen belediye kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır (5216/28) hükmüne istinaden 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilen hüküm uygulanmaktadır.

2005/36 sayılı Genelge'ye göre: Belediyeler, belediye meclisinin kararına bağlı olarak kardeş şehir ilişkisi kuracaklar ise, belediye meclis kararını, kardeş şehir ilişkisi kurulacak belediye hakkında bilgi ve hedeflenen faydaların neler olduğuna dair belgeyi ve kardeş şehir protokolü imzalanacak ise protokol metnini İçişleri Bakanlığı'na sunarak izin almaları gerekmektedir (2005/36).

2005/62 sayılı Genelge'ye göre: Belediye başkanı veya belediyeyi temsilen yurt dışına giden heyetler ilişkilerini dış politika ve uluslararası antlaşmalara uygun olarak yürütmek zorundadırlar. Ayrıca yurt dışına giden görevliler İçişleri Bakanlığı'nca Dışişleri Bakanlığı'na bildirilmeleri gerekmektedir (2005/62).

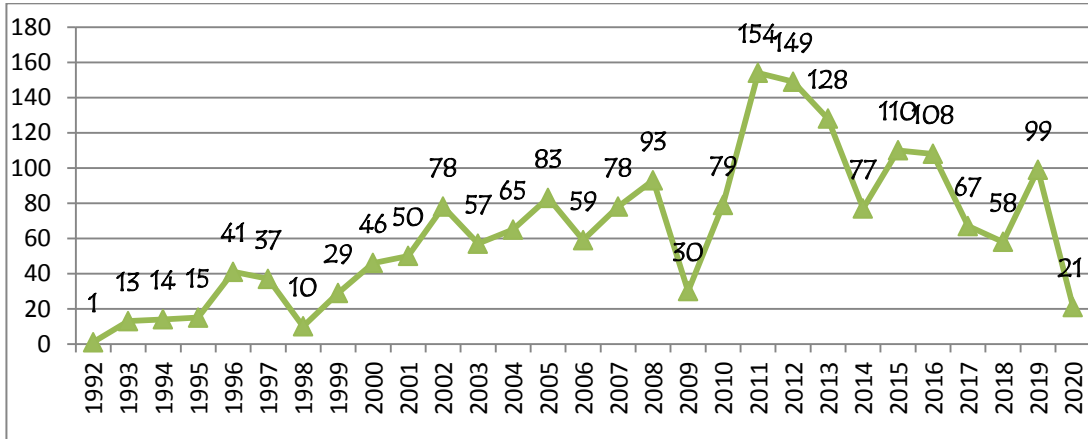
Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı'na göre: Yerel yönetimler ortak amaçları doğrultusunda kanunun öngördüğü şekilde, iş birliği yoluna gidebilecekler ve birlik kurabileceklerdir. Ancak Türkiye yerel yönetimlerin uluslararası birliklere üye olmaları ve birliklerine katılmalarında yetkinin yerel yönetimlerde olması gerektiğini savunan maddeye çekince koymuştur (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı).

Ülkemizde kardeş şehir ilişkileri kanunlarla, genelgelerle ve uluslararası antlaşma ile koruma altına alınmıştır. Böylece ortaklıklar belirli bir kurallar silsilesinde oluşturulmakta ülkenin çıkarına ters düşen durular engellenmektedir.

4.4. Türkiye'de Kardeş Şehirlerin İstatiksel Durumu.

Ülkemizde 1831 adet kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır (ÇŞB Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, 2020). İl bazında ele alındığında en çok dört kardeş şehir ilişkisi sırasıyla İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'da sağlanırken, Artvin, Bingöl, Hakkari, Muş, Siirt, Tunceli, Aksaray, Bayburt ve Batman illerinde kardeş şehir ilişkisine rastlanılmamıştır.

Tablo 17: Türkiye’de Kardeş Şehir Verileri

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü (YYGM), 2020

Yukarıdaki tabloya göre ülkemizde kardeş şehir ilişkilerinin arttığı yıllar 2011-2013 aralığı olarak arşımıza çıkarken, en yavaş seyrettiği dönem ise 1992-1995 yılları arasındır.

Tablo 18: Yıllara Göre Kardeş Şehir Sayılarının Artış Oranları

Yıllar	İlgili Yıldaki Kardeş Şehir Sayısı	Yıllara Göre Toplam Kardeş Şehir Sayısı	Yıllara Göre Kardeş Şehir Sayısının Artış Oranı
1992	1	1	—
1993	13	14	1300
1994	14	28	100
1995	15	43	53,6
1996	41	84	95,3
1997	38	122	45,2
1998	10	132	8,2
1999	27	159	20,4
2000	45	204	28,3
2001	49	253	24
2002	76	329	30
2003	56	385	17,
2004	64	449	16,6
2005	81	530	18
2006	59	589	11,1
2007	75	664	12,7

2008	92	756	13,9
2009	31	787	4.1
2010	80	867	10.2
2011	151	1018	17,4
2012	144	1162	14,1
2013	128	1290	11
2014	79	1369	6.1
2015	108	1477	7,9
2016	108	1585	7,3
2017	67	1652	4.2
2018	58	1710	3.6
2019	99	1809	5.8
09.06.20 20	21	1830	1.1

Kaynak: ÇŞB YYGM, 2020

Ülkemizdeki kardeş şehir sayılarında 1992’den 2020’ye kadar her yıl artış izlenmiştir. En çok artış 2011 yılında gözlenirken, en az artış 1998 yılında gözlenmiştir. Ayrıca istisnalar olmakla birlikte her geçen yıl daha önceki yıllara oranda daha fazla kardeş şehir ilişkisi kurulmaktadır.

Tablo 19: 1992-2016 Yılları Arasında İl Bazlı Kardeş Kent Sayıları

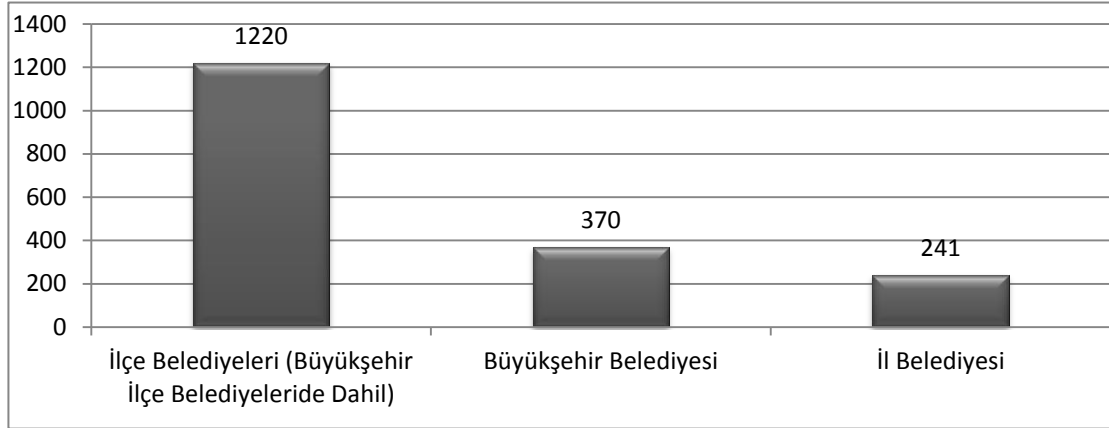
1	Adana	26	41	Kocaeli	50
2	Adıyaman	3	42	Konya	66
3	Afyonkarahisar	16	43	Kütahya	19
4	Ağrı	2	44	Malatya	6
5	Amasya	8	45	Manisa	26
6	Ankara	155	46	Kahramanmaraş	6
7	Antalya	91	47	Mardin	8
8	Artvin	—	48	Muğla	39
9	Aydın	28	49	Muş	—
10	Balıkesir	30	50	Nevşehir	16
11	Bilecik	11	51	Niğde	6
12	Bingöl	—	52	Ordu	4
13	Bitlis	1	53	Rize	7
14	Bolu	11	54	Sakarya	18
15	Burdur	10	55	Samsun	26

16	Bursa	132	56	Siirt	—
17	Çanakkale	29	57	Sinop	8
18	Çankırı	1	58	Sivas	10
19	Çorum	5	59	Tekirdağ	42
20	Denizli	20	60	Tokat	8
21	Diyarbakır	2	61	Trabzon	20
22	Edirne	29	62	Tunceli	—
23	Elazığ	3	63	Şanlıurfa	12
24	Erzincan	1	64	Uşak	5
25	Erzurum	11	65	Van	2
26	Eskişehir	40	66	Yozgat	6
27	Gaziantep	40	67	Zonguldak	24
28	Giresun	10	68	Aksaray	—
29	Gümüşhane	2	69	Bayburt	—
30	Hakkari	—	70	Karaman	1
31	Hatay	7	71	Kırıkkale	4
32	Isparta	10	72	Batman	—
33	Mersin	45	73	Şırnak	1
34	İstanbul	321	74	Bartın	3
35	İzmir	155	75	Ardahan	5
36	Kars	5	76	Iğdır	2
37	Kastamonu	4	77	Yalova	41
38	Kayseri	15	78	Karabük	7
39	Kırklareli	26	79	Kilis	4
40	Kırşehir	12	80	Osmaniye	5
			81	Düzce	7
TOPLAM					1831

Kaynak: ÇŞB YYGM, 2020

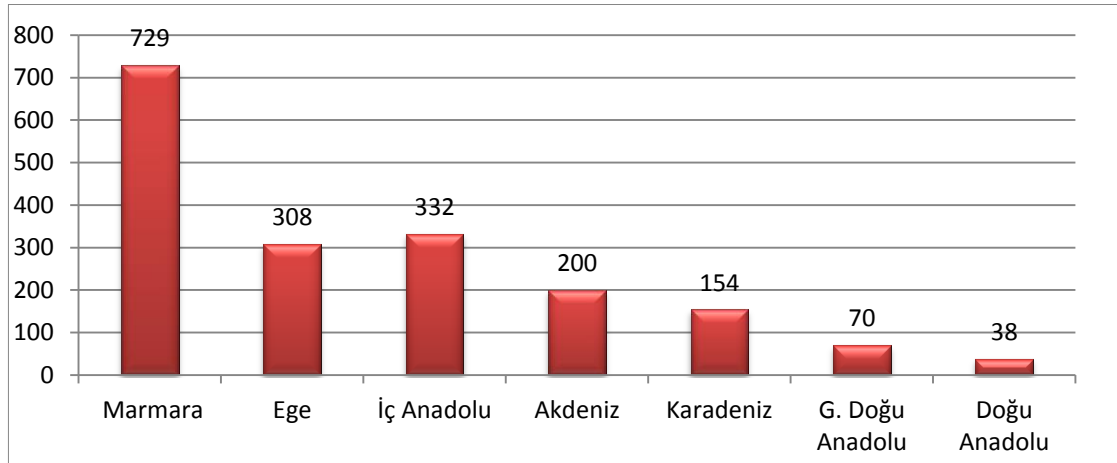
Tablo 20: Türkiye’de İlçe Belediyeleri, Büyükşehir Belediyeleri ve İl Belediyelerinin Kardeş Şehir Sayıları

Kaynak: ÇŞB YYGM, 2020

Ülkemizde en çok kardeş şehir ilişkisi 1220 ortaklık ile en çok ilçe belediyelerindedir. Ancak ilçe belediyelerinin sayısının çok olduğunu da unutmamak gerekmektedir. İlçe belediyelerinin ardından en çok kardeş şehir ilişkisi 370 ortaklık ile büyükşehir belediyelerini aittir. En az kardeş şehir ilişkisi ise 241 ortaklık ile il belediyelerindedir.

Tablo 21: Türkiye’de Kardeş Şehir İlişkilerinin Bölgelere Göre Dağılımı

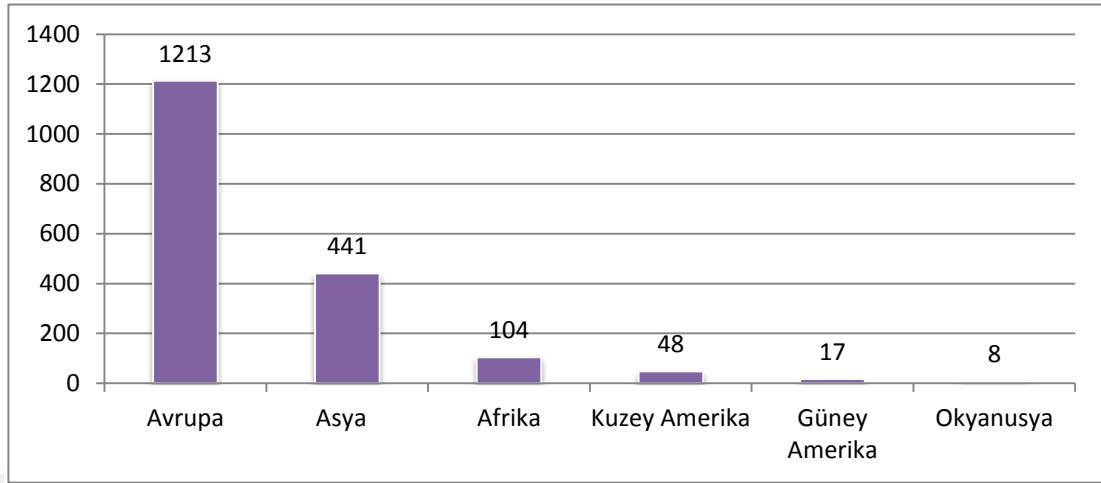

Kaynak: ÇŞB YYGM, 2020

Bölgelerimize bakıldığında en çok kardeş şehir ilişkisini 729 ortaklık ile Marmara Bölgesi sağlarken, en az kardeş şehir ilişkisini 38 ortaklık ile Doğu Anadolu Bölgesi sağlamıştır. Marmara Bölgesinde sanayinin ve ekonominin güçlü

olması ile nüfusun fazla olması kardeş şehir ilişkisini etkileyen en önemli etkidir.

Tablo 22: Türkiye’de Kardeş Şehir İlişkilerinin Küresel Dağılımı

Kaynak: ÇŞB YYGM, 2020

Dünya Bölgelerine bakıldığında ülkemiz en çok kardeş şehir ilişkisini 1213 ortaklık ile Avrupa Bölgesiyle sağlarken en az kardeş şehir ilişkisini 8 ortaklık ile Okyanusya Bölgesi ile sağlamıştır. Avrupa’nın komşu ve gelişmiş olması bu kardeş şehir ilişkisinin oluşmasında en büyük etkidir.

4.5. Türkiye’de Kardeş Şehir Örnekleri

Türkiye ekseninde nüfusun fazla olduğu şehirlerden İzmir, Bursa ve Antalya Büyükşehir Belediye’lerinin kardeş şehir ilişkileri incelenecektir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir İlişkileri

İzmir’in İlçeleriyle birlikte toplamda 155 kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBŞB) ise yirmi dört kardeş şehir ilişkisine sahiptir. Ayrıca dört şehir ile iş birliği protokolü ve iki şehir ile de iyi niyet mektubu imzalamıştır (İBŞB).

İBŞB son kardeş şehir ilişkisini 2019 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin Lefkoşa şehri ile sağlamıştır. Bu ortaklık ise Lefkoşa’nın dokuzuncu kardeş şehirdir (Halkın Sesi Kıbrıs, 2019). Protokole göre ticaret, sanayi, kültür, şehircilik, spor, bilim, turizm, teknik, sanat, iletişim, çevre ve sağlık alanlarında ortaklıklar yapılacaktır (Lefkoşa Türk Belediyesi, 2019).

Daha önceden de belirttiğimiz üzere İBŞB'nin yirmi dört tane kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1984'de KKTC'nin Gazimagusa, 1985'de Azerbaycan'ın Bakü, 1987'de Çek'in Plezen, 1991'de Kırgızistan'ın Bişkek, Çin'in Tianjin ve Danimarka'nın Odense, 1992'de Özbekistan'ın Buhara ve ABD'nin Tampa, 1994'de Türkmenistan'ın Türkmenabad, 1995'de Romanya'nın Köstence, 1996'da Almanya'nın Bremen, Bosna Hersek'in Mostar, Küba'nın Havana ve İsrail'in Yafa, 1997'de Moldova'nın Baltı, 1998'de Hırvatistan'ın Split ve Hindistan'ı Mumbai, 2005'de ABD'nin Long Beach, 2006'da Tunus'un Sousse, 2009'da Bulgarsitan'ın Kırcaali, 2011'de Rusya'nın Volgograd, 2012'de Çin'in Xiamen, 2013'de Çin'in Wuhan ve 2019'da KKTC'nin Lefkoşa şehirleridir (İBŞB).

İBŞB'nin yirmi dört kardeş şehir ortaklığı bulunmakta olup, sanayi, ticaret, kültürel ve çevre gibi alanlarda iş birliklerine önem verdiği gözlemlenmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir İlişkileri

Bursa'nın İlçeleriyle birlikte toplamda 132 kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi (BBŞB) ise yirmi beş kardeş şehir ilişkisine sahiptir (BBŞB).

BBŞB ilk kardeş şehir ilişkisini 1971 yılında Almanya'nın Darmstadt şehir ile kurmuştur (Mimdap, 2010). Genel olarak kültürel ve sosyal yönlerden ortaklıklar ön plana çıkmaktadır. Kardeş şehir ilişkilerinin 45. yılında Darmstadt şehrinde düzenlenen Avrupa Haftasonu Etkinlikleri'nde Bursa'nın da stant açması (Milliyet, 2016) veya Bursa'dan halk dansları ve müzik gurplarının Darmstadt'da sahne alması (Darmstadt.de) kültürel ve sosyal ortaklıklara örnek verilebilir.

Son kardeş şehir ilişkisini ise 2018 yılında Somali'nin Galkayo şehir ile kurmuştur. Bursa insani yardım noktasında destekler vermekte olup Galkayo'daki dört farklı yetimhaneye Kurban Bayram'ı öncesi kıyafetler göndermesi (Haberler.com, 2018) örnek gösterilebilir.

Daha önceden de belirtildiği üzere BBŞB'nin yirmi beş tane kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1971'de Almanya'nın Darmstadt, 1972'de Bosna Hersek'in Saraybosna, 1979'da Finlandiya'nın Oulu, 1983'de ABD'nin Tiffin, 1987'de Tunus'un Kairouan, 1990'da KKTC'nin Lefkoşa, 1991'de

Çin'in Anshan, 1996'da Makedonya'nın Manastır, 1997'de Moldova'nın Çadır Lunga ve Kazakistan'ın Kızılorda, 1998'de Cezair'in Mascara, Almanya'nın Kulmbach, Bulgaristan'ın Filibe ve Arnavutluk'un Tiran, 2000'de Slovakya'nın Kosice, 2001'de Güney Kore'nin Gyeongsangbuk-Do, 2004'de Ukrayna'nın Vinnitsa, 2010'da Kırım'ın Bahçesaray, Kosova'nın Priştina ve Bulgaristan'ın Mestanlı, 2013'de Belarus'un Mogilev, 2014'de Filistin'in El-Halil, 2017'de Bulgaristan'ın Veliko Tarnovo ve 2018'de Somali'nin Galkavo şehirleridir (BBŞB).

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin yimi beş kardeş şehir ilişkisi bulunmakta olup sosyal ve kültürel bağlamda iş birlikleri örnekleri ile karşılaşılmaktadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir İlişkisi

Antalya'nın ilçeleriyle birlikte doksan bir kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır Antalya Büyükşehir Belediyesi (ABŞB) ise on dört kardeş şehir ilişkisine sahiptir. Ayrıca altı iş birliği protokolü, ve bir dostane değişim sözleşmesi bulunmaktadır (ABŞB).

Şekil 2: ABŞB'nin Kardeş Şehir Olma Süreci

Perfonamsans Kriteri	Verimlik/Etkinlik	Perfonmans Göstergesi	Kardeş Şehir İşbirliği	Perfonmans Modeli	%90	Ölçüm Periyodu	Her Kardeş Şehir Protokolü
Resmi Yazı Kardeş Şehir	1	F.N.	Faaliyetler	Referans Dökümü	Kayıt	Sorumlular	Zaman
		1	Yurtdışından gelen yazılar	Resmi Yazışma Kuralları	Otomasyon	Müdür Kalemi	1-3 gün
Dökümanların Hazırlanması	2	2	Kardeş Şehir İlişkilerinin kurulacağı Ülke ve Şehir hakkında bilgilerin hazırlanması	Bilgi Edinme Hakkında Kanun	İnternet	Müdürlük Kalemi	1-2 gün
Meclise Sunum	3	3	İlgili yerlerden gelen kardeş şehir talep yazılarıve önceden hazırlanan dökümanlar Başkanlık Makamına hitaben meclise sunulmak üzere bir üst yazı yazılarak Genel Sekreterin imzası ile otomasyondan kayda alınarak yazı işleri kararlar dairesi başkanlığına gönderilir	5216 ve 5393 sayılı bel. Kan. Meclis İçişleri Bakanlığının 2005/36 sayılı genelge	Otomasyon	Müdürlük Kalemi	1-2 gün
Karar	K	K	Antalya Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyelerinin Onay vermesi veya Ret'i	5216 ve5393 sayılı yasalar	Otomasyon	Meclis Üyeleri	1 Hafta
hayır Arşiv							

<p style="text-align: center;">Evet</p> <p style="text-align: center;">Meclis Kararının ve Diğer Dök. İletilmesi → 4</p> <p>hayır → arşiv</p> <p style="text-align: center;">Onay → 5</p> <p style="text-align: center;">Evet</p> <p style="text-align: center;">Protokol → 6</p>	4	Meclisin almış olduğu kararlar neticesinde; Kardeş şehir kurulmasına yönelik kararların ve dökümanların Valilik Makamına, İçişleri Bakanlığına, Dışişleri Bakanlığına Bir üst yazı ile resmi yazışma kuralına göre Genel Sekreter Yardımcısı/ Genel Sekreter7 onayı alınarak (imza) faks veya posta ile kayda alınarak gönderilir Karar olumsuz olursa evraklar dosyaya kaldırılır	Resmi Yazışma Kuralları	Otomasyon	Müdürlük Kalemi Başkanlık Makamı	1 hafta
	5	Dışişleri Bakanlığının kardeş şehir ilişkisi kurulacak olan Ülke/Şehir ile Antalya BŞB'nin kardeş şehir protokolünün kurulmasında sakıncanın olmadığına dair yazısı Eğer bakanlık kardeş şehir ilişkisinin kurulmasında bakanlıkça bir sakınca olduğunu belirtirse evraklar dosyaya kaldırılır.	Resmi yazışma kur		İlgili bakanlıklar	2-3 hafta
	6	Bakanlıktan gelen yazı doğrultusunda başkandan tekrardan sözlü onay alınarak ilgili belediyelerle yazışmalar veya telefon görüşmeleri yapılarak protokolün imzalanma aşamasına getirilir	Resmi yazışmalar kur	Otomasyon	Müdür Başkanlık makamı	2-3 ay

ABŞB ilk kardeş şehir ilişkisini 1995 yılında Rusya'nın Rostov-Na-Donu şehir ile kurmuştur (ABŞB). Bu kardeş şehir ilişkisi sistematik olarak devam etmekte ve olumlu sonuçlar vermektedir. Rostov-Na-Donu ithalatının %45'ini ve ihracatının %10'unu Türkiye'ye yapması ve Roston Devlet Ulaştırma Üniversitesi ile Akdeniz ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitelerinin iş birliği yapması ortalıklığın sonuçlarına örnek verilebilir (Rostov-on-Don, 2018).

Daha önceden de belirtildiği üzere ABŞB'nin on dört tane kardeş şehri bulunmaktadır. Bunlar kronolojik sıraya göre; 1995'de Rusya'nın Rostov-Na-Donu, 1997'de Almanya'nın Nürnberg ve İsrail'in Bat Yam, 2000'de KKTC'nin Gazimağusa, 2002'de Rusya'ya bağlı Tataristan Özerk Cumhuriyeti'nin Kazan, 2003'de Kazakistan'ın Taldıkorgan, 2008'de Ukrayna'nın Yalta, İsveç'in Malmö ve ABD'nin Austin, 2011'de Bosna Hersek'in Mostar ve Çin'in Haikou, 2012'de Çin'in Kunming, 2013'de Güney Kore'nin Jeonju ve 2017'de ABD'nin Miami şehirleridir (ABŞB).

ABŞB'nin on dört kardeş şehir ortaklığı bulunmakta olup turizm ticaret ve

eğitim alanında yapılan ortaklıklar ile karşılaşılmaktadır.

4.6. Konya Büyükşehir Belediyesi ve Kardeş Şehir Uygulamaları

Çalışmanın bu bölümünde Konya hakkında genel bilgilere yer verilerek, tariksel gelişimi ve örgütsel yapısı anlatılmıştır. Sonrasında KBŞB'nin kardeş Şehir ilişkilerinin istatistik verilerine yer verilmiş ve son olarak Kyoto ve Saraybosna ile kurulan ortaklık ayrıntılı olarak incelenerek bölüm tamamlanmıştır.

4.6.1. Konya Hakkında Genel Bilgiler: Tarihsel Gelişimi ve rgtsel Yapısı

Konya geçmişten günümüze dünyanın en önemli Şehirlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Konya'nın ilk yerleşimi M. 8000-5500 yıllarına kadar inmektedir. Çumra ilçesinde bulunan Çatalhöyük bu güne kadar keşfedilmiş en eski ve en gelişmiş yerleşim yerini oluşurken ayrıca Karahyk ve Ereğli'de yapılan çalışmalarda ise Hitit döneminde yerleşim kalıntılarına rastlanmıştır (Konya Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü; Bizim Konya). 1071 yılında Malazgirt zaferiyle birlikte Türklerin Anadolu'yu yurt edinmiş ve Konya'da fetih edilmiştir. 1074'de kurulan ve başkenti İznik olan Anadolu Selçuklu Devleti I. Haçlı Seferinde İznik'i kaybedince başkent Konya'ya taşınmıştır. Böylece kısa zamanda Şehir Anadolu'nun en gelişmiş Şehirlerinden biri haline gelmiştir (Konya Ticaret Odası). 1229 yılında Hz. Mevlana'nın gelmesi ile birlikte Konya'ya farklı manalar eklenmiştir. 1277 yılında Karamaoğlu Beyliği'nin yönetimine girmiş ve Fatih Sultan Mehmet'in Karamanoğlu Beyliği'ne son vermesiyle Osmanlı hakimiyetine girmiştir. 1440 yılında Fatih Sultan Mehmet Karaman Eyaletini kurmuş ve merkezini Konya yapmıştır (Konya'da Yatırım). 17. yüzyılda 11 sancaklı eyalet 80.000 km² ye yakın bir büyüklüğe ulaşmış, Tanzimant döneminde Karaman yerine Konya denmeye başlanmıştır. Ayrıca II. Abdülhamit döneminde tren yolu getirilmiştir. 1910 yılında 102.000 km² büyüklüğüne ulaşan Konya Eyaleti 11 ileli Konya Merkez, 7 ileli Niğde, 2 ileli Burdur, 5 ileli Teke (Antalya), 5 ileli Hamid (Isparta) sancaklarına ayrılmıştır (Konya İl Kültür ve Truzim Müdürlüğü, 2020; Konya'da Yatırım, 2020).

Günümüzde Konya yzlcm olarak Türkiye'nin en büyük Şehri ve kalabalık olarak 7. Şehridir. TÜİK'in 2018 verilerine göre 2.205.609 kişinin yaşadığı Konya'nın 31 ilçesi mevcuttur. 1830 yılında kurulan Konya Belediyesi 1987'de büyükşehir olmuş, 2014'de büyükşehir sınırı değiştirilerek il mülki sınırı olmuştur.

Ayrıca Konya'nın coğrafi konumundan dolayı, ticaret yollarının üzerinde bulunması Selçuklu ve Osmanlı döneminden bu güne kadar yoğun ticaretin yaşandığı bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır (KBŞB, 2020; Konya'da Yatırım, 2020).

1830 yılında kurulan Konya Belediyesi 1987'de çıkarılan 3399 sayılı Konya İli Merkezinde Karatay, Selçuklu ve Meram Adıyla İlçe Kurulması Hakkında Kanun ile büyükşehir olmuştur, 1989'dan beri hizmetler bu statüye göre yürütülmüştür. 2014'de 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile büyükşehir sınırı değiştirilerek il mülki sınırı olmuştur.

KBŞB kardeş şehir ilişkilerini, Kültür Turizm ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı'na bağlı Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

Dış İlişkiler Şube Müdürlüğünün kardeş şehir ilişkisi kurmak ve mevcut kardeş şehir ilişkilerini geliştirmek, gerekli durumlarda iş birliği ve iyi niyet protokollerini imzalamak, kardeş şehir ilişkileri sayesinde farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşimini sağlamak, halklar arasında kardeşlik bağlarını pekiştirmek, kardeş şehirlerden gelen yetkilileri ağırlamak ve programlar düzenlemek görev ve sorumluluklarıdır.

4.6.4. Konya Büyükşehir Belediyesi Kardeş Şehir İlişkileri İstatiksel Verileri

KBŞB kardeş şehirleri jeopolitik konumlarına göre, gelişmişlik düzeylerine göre, dini inanışlarına göre, hangi yıllarda yoğunluk yaşandığına göre ve nüfus yoğunluklarına göre sınıflandırılacaktır. KBŞB kardeş şehir listesine KBŞB Dış İlişkiler Müdürlüğü iyi yapılan mülakat sonucunda ulaşılmıştır.

Tablo 23: KBŞB'nin Uluslararası Kardeş Şehirleri

Sıra No	Ülke	Şehir	Sıra No	Ülke	Şehir
1	Mısır	Damanhur	29	Lübnan	Trablus
2	Vietnam	Tay-Hini	30	Kazakistan	Şimkent
3	Tunus	Kairouan	31	Çin	Kaşkar
4	Çin	Urumçi	32	İspanya	Cordoba
5	Suudi Arabistan	Mekke	33	Bangladeş	Sylhet

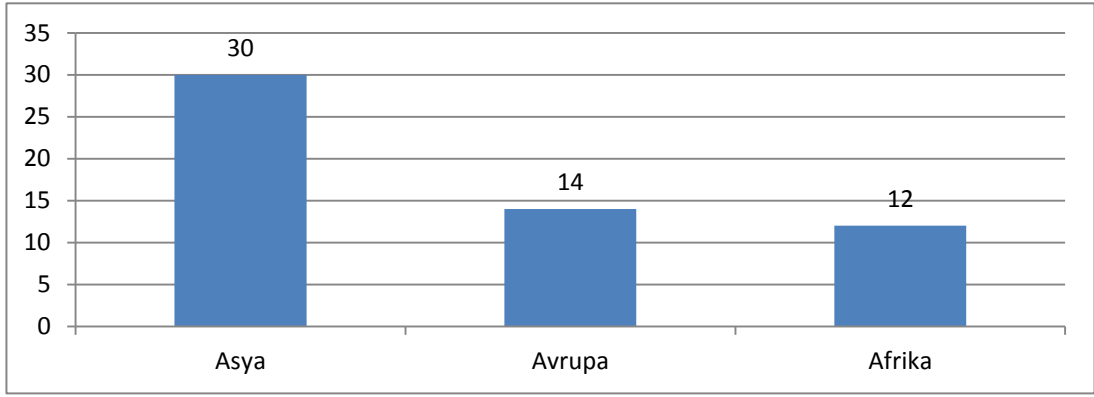

6	Kırgızistan	Karakol	34	İrak	Kerkük
7	Bosna Hersek	Travnik	35	Nijer	Agadez
8	Çin	Xi'an	36	Yemen	Aden
9	Kosova	Prizren	37	Hindistan	Ajmer
10	Kosova	Priştine	38	Tunus	Sfax
11	Türkmenistan	Merv	39	Tacikistan	Kulob
12	Özbekistan	Urgenç	40	Çin	Yangzhou
13	Cezayir	Setif	41	Almanya	Hannover
14	Azerbaycan	Neftçala	42	Senegal	Touba Mosque
15	Ukrayna	Gözleve	43	Cibuti	Cibuti
16	Bosna Hersek	Konjic	44	Afganistan	Kabil
17	Afganistan	Belh	45	Moğolistan	Bayan Ölgii
18	Sudan	Gadaref	46	Mısır	Garbiye
19	Çin	Henan	47	Bosna Hersek	Gorajde
20	Pakistan	Multan	48	İran	Tebriiz
21	Japonya	Kyoto	49	Somali	Baydhabo
22	Güney Kore	Gangneung	50	Özbekistan	Buhara-i Şerif
23	Fas	Fez	51	İran	Hoy
24	Bosna Hersek	Saray Bosna	52	İran	Şiraz
25	Makedonya	Kalkandelen	53	Rusya	Derbent
26	Filistin	Hebron El Halil	54	Rusya	Kazan
27	İtalya	Verona	55	Azerbaycan	Gence
28	Tanzanya	Zanzibar	56	KKTC	Güzelyurt

Kaynak: KBŞB

KBŞB Dış İlişkiler Müdürlüğü uzmanı ile yapılan mülakatta “*Şehir olarak Türkiye’de en fazla kardeş şehre sahip şehirlerden birisiyiz. Ayrıca Türkiye genelinde ise Türkiye Belediyeler Birliği’nin verdiği destek ile geliştirilmeye çalışılmaktadır.*” ve “*KBŞB Başkanı Uğur İbrahim Altay Türk Dünyası Belediyeler Birliği Başkanı ve Dünya Yerel Yönetimler Birliği Eş Başkanındır*” ifadelerinden hareketle ilerleyen zamanlarda bu sayının artacağı görüşü hakimdir.

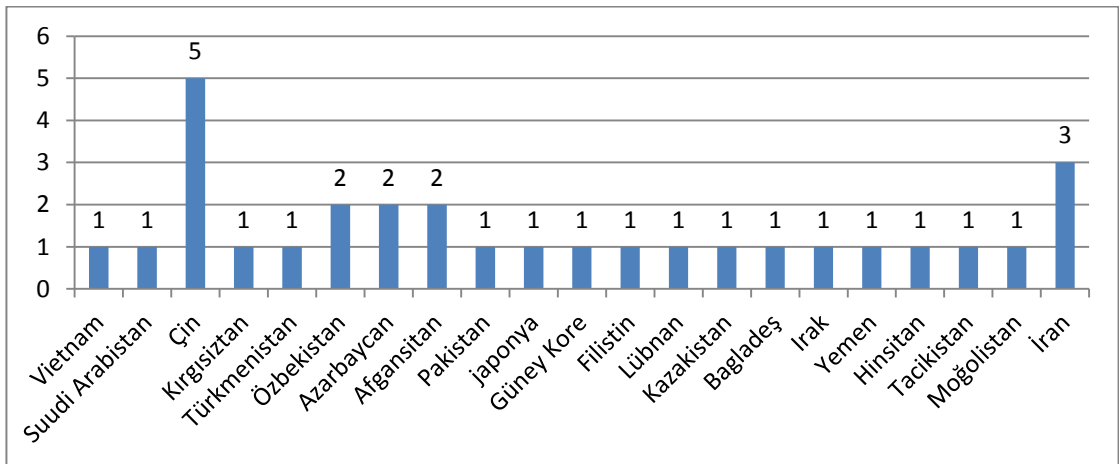
Tablo 24: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Kıtalaraya Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Kıtalaraya bakıldığında KBŞB en çok kardeş şehir ilişkisini otuz şehir ile Asya Kıtası ile sağlarken, ikinci sırada on dört şehir ile Avrupa Kıtası ile sağlamış ve en az kardeş şehir ilişkisini ise on iki şehir ile Afrika Kıtasıyla sağlamıştır. Ayrıca Kuzey Amerika, Güney Amerika, Avustralya ve Antartika Kıtalarıyla kardeş şehir ortaklığı kurulmamıştır. Yapılan mülakatta “*Kardeş şehir ilişkisi kurma noktasında kültürel bağlamda ortaklık bulunması durumuna daha çok dikkat etmekteyiz.*” şeklinde ifade edilmiştir. Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere KBŞB kardeş şehir ortaklığında özyurdu olan Asya Kıtasının önemi görülmektedir. Ayrıca “*Kardeş şehir listemize baktığımızda bizim coğrafyamızda, Balkanlarda ve Avrupa ülkelerinin çoğunda Mevlevihane olduğunu görmekteyiz.*” İfadesinden yola çıkarak Avrupa Kıtasındaki kardeş şehir ortaklıklarında Mevlevihane’nin önemi vurgulanmıştır.

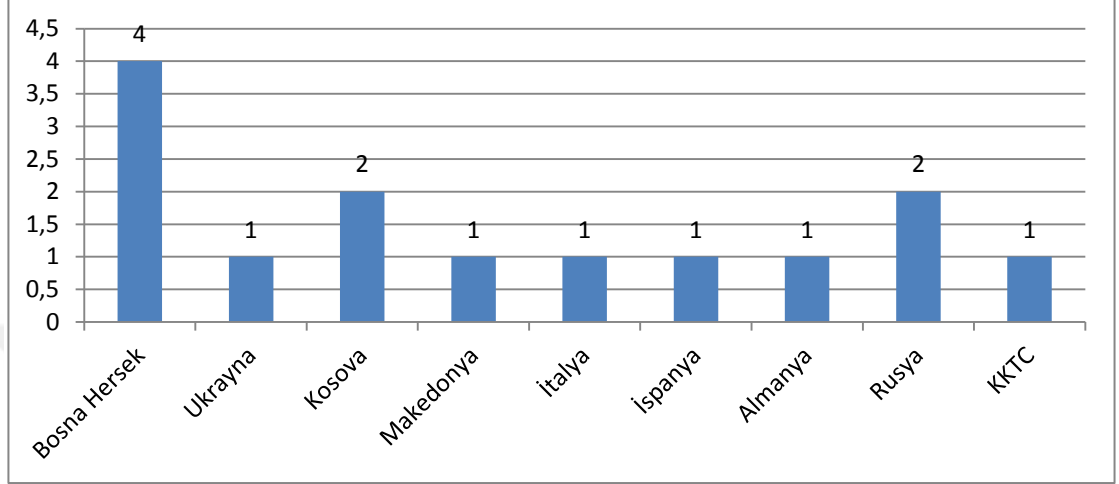
Tablo 25: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Asya Kıtasına Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Asya Kıtası Ülkelerine bakıldığında KBŞB en çok kardeş şehir ilişkisini beş şehir (%17) ile Çin’le sağlarken, ikinci olarak üç şehir (%10) ile İran ile sağlamıştır.

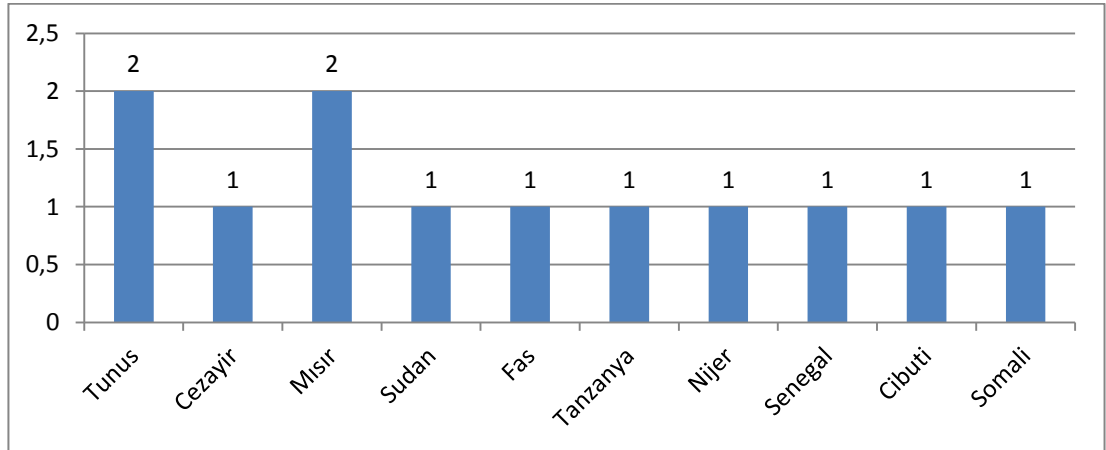
Tablo 26: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Avrupa Kıtasına Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Avrupa Kıtasına bakıldığında KBŞB en çok kardeş şehir ilişkisini dört şehir (%29) ile Bosna Hersek’le sağlarken, ikinci olarak ikişer şehir (%10) ile Kosova ve Rusya ile sağlamıştır.

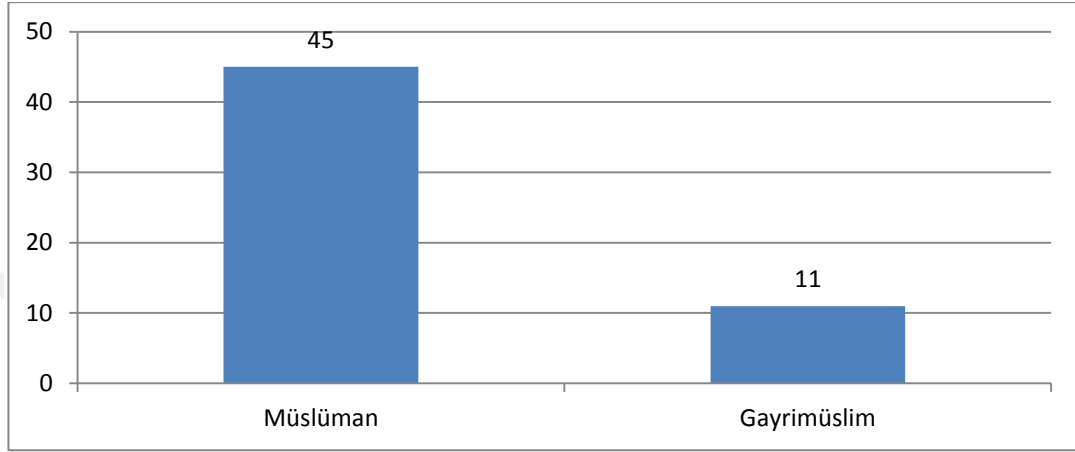
Tablo 27: KBŞB Kardeş Şehir ilişkilerinin Afrika Kıtası’na Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Afrika Kıtasına bakıldığında KBŞB en çok kardeş şehir ilişkisini ikişer şehir (%17) ile Tunus ve Mısır'la sağlarken, diğer şehirlerle sadece birer (%8) ortaklık kurmuştur.

Tablo 28: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Dini İnanışlara Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Şehirlerde yaşayan vatandaşların dini inanışlara bakıldığında KBŞB kırk beş şehir (%80) ile en çok Müslüman şehirlerle ortaklık sağlarken on bir şehir (%20) ile Gayrimüslim şehirlerle sağlamıştır. Ayrıca gayrimüslim şehirlerden Kyoto'da Müslümanlar derneği (Kyoto Gezi Rehberi) bulunmaktadır. Şehirlerin dini inanışları Ek 1'de verilmiştir.

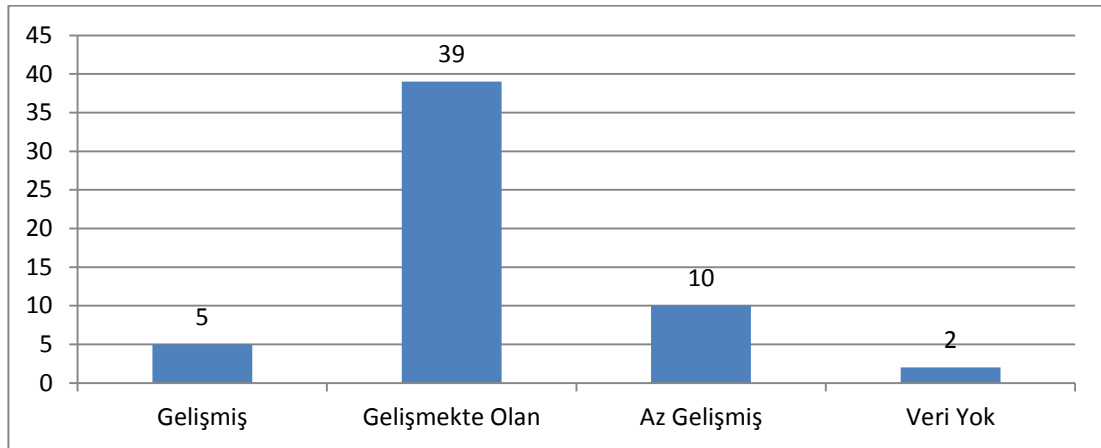
Yapılan mülakatta “Daha çok İslami Background’un gelişmiş olduğu ülkelerde Müslüman kardeşliği bağlamında yürütülmeye çalışılmaktadır. Çin’in Xian şehrinde dünyada ilk yapılan camilerinden Great Mosque’nin bulunması, Hindistan’ın Ajmer şehrinde Mevlana Hz. ile aynı kültürden gelen Çiştî Hz. nin yaşaması kardeş şehir ilişkisi kurulmasına örnek teşkil eder.” ifadesinden hareketle ve kardeş şehirlerden biri olan Sylhet’in Hz. Mevlana’nın öğrencilerinden Şah Celal’in memleketi olması (KBŞB, 2012a). KBŞB’nin kardeş şehir ortaklıklarının da dini faktörlere verdiği önemin göstermektedir.

Hz. Mevlana’yı anma töreninde KBŞB Başkanın Afganistan’ın Mezar-ı Şerif (Belh’in baş şehri) kenti ile kardeş şehir ilişkisi kurma müjdesi vermesi ve KBŞB Başkanı’nın Saray Bosna ziyaretinde yaşayan son Mesnevihanlardan Hafız Hacı

Moviç'i ziyaret etmesi diğer örnekleri oluşturmaktadır (KBŞB. 2004a: KBŞB. 2004b).

KBŞB ile Mezar-ı Şerif Belediyesi'nin imar, tarımsal kalkınma ve üniversiteler arası iş birliği gibi konularda ortaklık sağlaması ayrıca Müslüman ülkelere atık su eğitimi verilmesi kardeş şehir ortaklıklarının sadece belirli bir konu üzerinde oluşmadığını zamanla farklı alanlarda da yardımlaşmaya gidilebileceğinin göstergesidir (KBŞB. 2012b, 2012c ve 2018). Kardeş şehir anlatmasının ardından Belh İlçe Belediyesi ile Karatay Belediyesi arasında kardeş şehir ortaklığının kurulmuştur. Böylece kurulan ortaklıkların başka şehirlere de örnek oluşturduğunun kanısına varılmıştır (KBŞB. 2012d).

Tablo 29: KBŞB Kardeş Şehirlerinin Gelişmişlik Düzeylerine Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Gelişmişlik düzeylerine bakıldığında KBŞB kendi gibi gelişmekte olan şehirlerle otuz dokuz ortaklık (%70) ile en çok ortaklığı kurarken ikinci olarak on şehir (%18) ile az gelişmiş şehirlere ortaklık kurmuş ve son olarak en az ortaklığını beş şehir (%9) ile gelişmiş şehirlerle oluşturmuştur. Ayrıca Filistin ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin verilerine ulaşamamıştır.

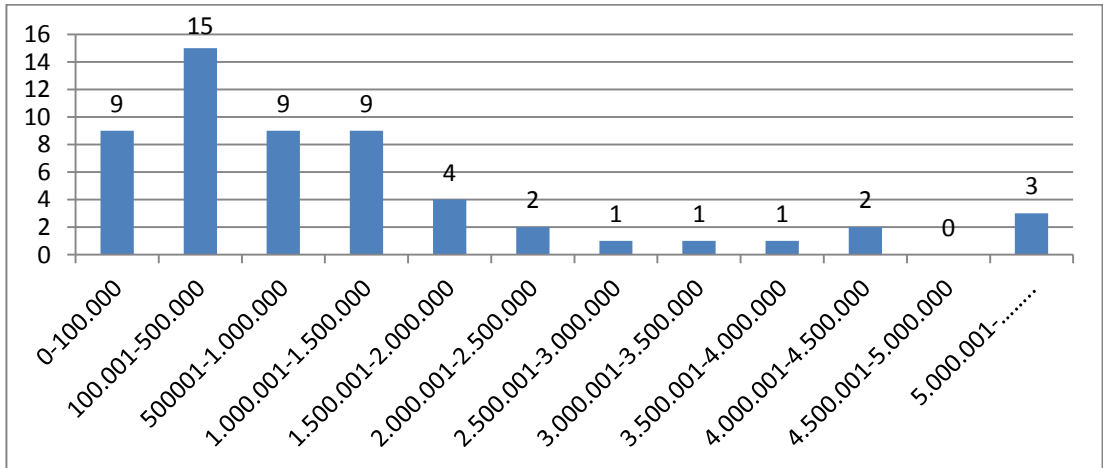
Gelişmişlik düzeyi yüksek şehirlerle kardeş şehir ilişkisinin kurulması şehirlerin ekonomik ve teknolojik anlamda gelişmelerine olanak sağlayacaktır. Yapılan mülakatta *“Ticari anlamda bir talep gelmesi durumunda sanayi ve ticaret odalarımızla bağlantılarını kurarak business to business (B2B) görüşmeleri ile iş*

adamları arasında karşılıklı görüşmeleri organize etmekteyiz.”, “El-Halil şehri su depolama tesisi kurmaları noktasında şehrimizden teknik anlamda yardım talep etmesi”, “Belediye akademisi başlığı altında kardeş şehirlerimizin teknik elemanları 5 ila 9 gün gibi süreler doğrultusunda belediyemiz teknik elemanlarından ders almaktadırlar.” “Japonya’dan ağaç temininde ve Japon Parkı’nın mimari olarak yapılmasında Japonya’dan teknik anlamda yardımlar alınmıştır.” ifadesi ve Tunus’un Konya’nın yerel yönetim modelinden etkilenmesi kardeş şehir ortaklığı kurulmasında şehirlerin gelişmişlik düzeylerinin önemini ortaya koymaktadır.

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği toplantısında KBŞB Başkanı Müslüman tacirlerin o bölgelerde ticaret yapmasını, bölge halkın Müslüman olmasına fayda sağladığını belirtmiştir. Ayrıca Konya’nın, Türkiye’nin ve Hz. Mevlana’nın tanınmasında fayda sağladığı aktarılmıştır (KBŞB. 2005).

Ukrayna Ankara Büyükelçiliği Ticaret Müşaviri ve Türk-Ukrayna İş Konseyi Başkanı sanayiciler için geldiği Konya’da Büyükşehir Belesiyе’sini ziyaret etmişler, ziyarette Konya ile Ukrayna’nın bir şehrinin kardeş şehir bağı kurmalarının şehirler arası ticaretin gelişmesinde fayda sağlayacağı vurgulanmıştır (KBŞB. 2006a).

Tablo 30: KBŞB Kardeş Şehirlerinin Nüfuslarına Göre Dağılımı

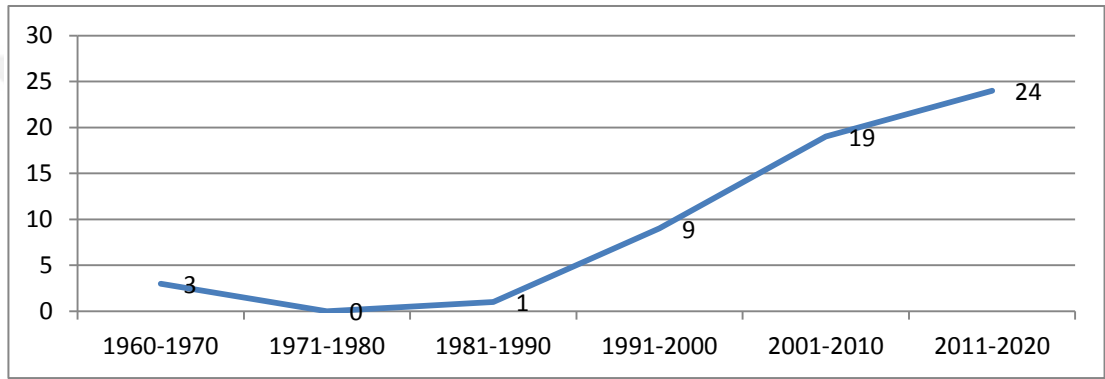
Kaynak: KBŞB

Nüfuslara göre bakıldığında KBŞB’nin 2.5 milyondan fazla nüfusu olduğu karşımıza çıkmaktadır ancak 15 şehir ile en çok ortaklığı 100.001-500.000 nüfus aralığına sahip şehirlerle kurmuştur. Ayrıca 4.500.001-5.000.000 nüfus aralığına

sahip şehirlerle kardeş şehir ilişkisi kurmamıştır.

Ancak KBŞB ile yapılan mülakatta “2.5 milyon nüfusa sahip Konya ile 10 bin nüfusa sahip bir şehrin kardeş şehir ilişkisi kurmasının bir mantığı yoktur. Kardeş şehir ilişkisi kurulduğunda nüfusu denk olan kardeş şehirler zamanla birinin gelişmesi diğerinin ise yerinde sayması durumunda pasif bir hal almaktadır.” ifadesine yer verilmiştir. KBŞB’nin son on kardeş şehir ortaklığının yedisinin de bir milyon az olduğu karşımıza çıkmıştır. Bu durum gösteriyor ki KBŞB kardeş şehir ortaklıklarında nüfus özelliğini geri planda tutmaktadır.

Tablo 31: KBŞB Kardeş Şehir İlişkilerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Yıllara göre bakıldığında KBŞB yirmi dört şehir (%34) ile en çok ortaklığı 2011-2020 yılları aralığına sahip kurmuştur. Ayrıca 1971-1980 yıl aralığında kardeş şehir ilişkisi kurmamıştır. 2007 yılının Mevlana yılı olması Konya’nın kardeş şehir ortaklıklarının artmasında önemli etkene sahiptir. 2007 yılı ve sonrasında 38 şehir ile kardeş şehir ortaklığının kurulması bu duruma örnek teşkil etmektedir (KBŞB. 2006). KBŞB kardeş şehirlerin ortaklıklarının oluşum yılları Ek 3’de gösterilmiştir.

Son yıllarda kardeş şehir ortaklığının artması teknolojik gelişmelerinin yanı sıra mülakatta da belirtildiği üzere “Belediye Başkanımız aynı zamanda Dünya Yerel Yönetimler Birliği Eş Başkanı olması vesilesiyle katıldığı Dünya Yerel Yönetimler Birliği Toplantısında Vietnam’ın Hue şehri ile ilişkilerde güçlendirdi böylece ön protokol imzalama aşamasına gelindi.” ifadesi, TDBB ve TİKA aracılığıyla Moğalistan’ın şehircilik, kentsel gelişim ve şehir planlama alanlarında Konya’ya gelmesinde TDBB Başkanı’nın KBŞB Başkanı olması (KBŞB. 2019), 2008 yılında Konya’da düzenlenen Tarihi Şehirler Konferansında Konya ile Kyoto ortaklık adımı

atması ve bir sene sonra kardeş şehir antlaşması imzalaması (KBŞB. 2006c) ve 2013 yılında Konya’da düzenlenen UCLG-MEWA toplantısında Konya ile Cibuti’nin kardeş şehir olması (KBŞB. 2013), kardeş şehir ilişkilerinin artmasında uluslararası toplantılarının etkisini göstermektedir. Görüşmede kardeş şehir ortaklıklarının devamlığında belediye başkanın değişmesi durumunda ortaklıkların pasif bir hal alabileceğine, kardeş şehir ortaklıkların oluşmasında şehrin ileri gelenleri ve akademisyenlerin etkili olduğuna ve kardeş şehir ortaklıklarında aktiflik ve pasiflik durumlarının geçici olduğuna “2018 yılında Avrupa Birliği projesi vardı. Bu proje kapsamında pasif durumda olan belediyeler ile aktif ilişki kurulmuştur.” ifadesi örnek verilmiştir.

KBŞB kardeş şehir ortaklıklarında kültürel ortaklıklara da önem vermektedir. Afganistan’ın Belh şehrinde tarihi mekanların restore edilmesi, Saraybosna’da Konya Meslek Edindirme Kursu’nun dört branşta eğitimler vermesi, Priştine ve Üsküp’de de KOMEK kursunun açılması, ayrıca 2010 yılının Japon yılı ilan edilmesi ve Kyoto ile Konya’nın kardeş şehir ortaklığı oluşturmasından kaynaklı KOMEK kurslarında Japonca kursu açılması, duruma örnek gösterilebilir (KBŞB. 2007 ve 2010).

Ayrıca kardeş şehir ilişkilerinde kardeş şehir ortaklığının kurulacağı şehirde yaşayan Konyalı’ların veya Konya’da yaşayan yabancıların etkileri karşımıza çıkmaktadır. Almanya’nın Hannover Belediyesi ile kurulacak ortaklıkta Hannover’in Türk asıllı milletvekillerinin yardımı ile Hannover’de yaşayan Konyalı’ların etkisi ve Konya’da yaşayan Kırgız öğrencilerin Karakol ile Konya’nın arasındaki ortaklığın gelişmesi için buldukları faaliyetler örnek gösterilebilir (KBŞB. 2014 ve 2017).

Tablo 32: KBŞB’nin Ulusal Kardeş Şehirleri

Sıra No	Şehir	İlçe	Meclis Karar Tarihi
1	Bursa	-----	2012
2	Bitlis	Ahlat	2016
3	Bitlis	Yolalan	2019
4	Bitlis	Adilcevaz	2019
5	Bitlis	-----	2019

Kaynak: KBŞB

Yukarıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere KBŞB kardeş şehir uygulamalarında uluslararası düzeyde iş birliğine daha çok önem vermiştir. Çalışmada KBŞB'nin sadece uluslararası düzeyde kurduğu kardeş şehir ortaklıklarına değinilmiştir.

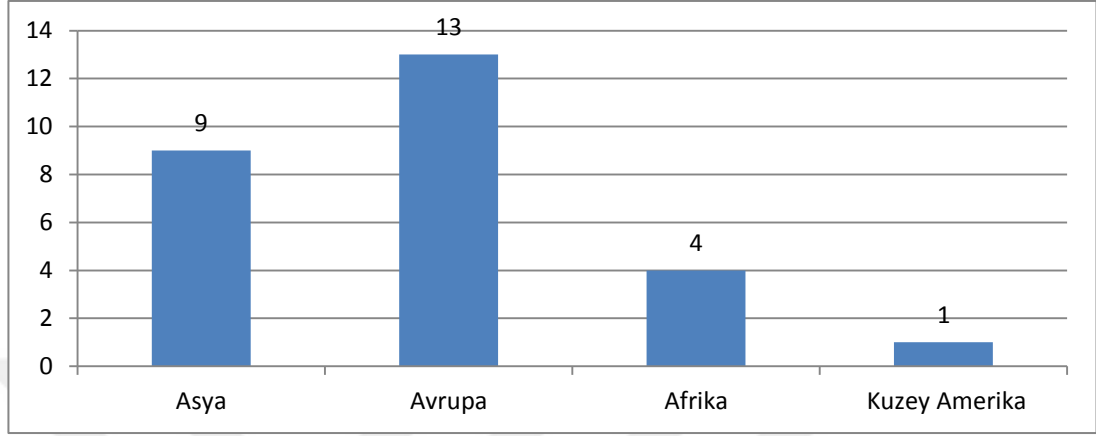
Tablo 33: Konya Büyükşehir İlçe Belediyelerinin Kardeş Şehirleri

Sıra No	İlçe	Ülke	Şehir	Sıra No	İlçe	Ülke	Şehir
1	Cihanbeyli	Danimarka	İshoj	15	Meram	Bosna Hersek	Hadzici
2	Çumra	Kazakistan	Çimkent	16	Meram	Azerbaycan	Şeki
3	Çumra	Arnavutluk	Kukes	17	Meram	Irak	Telafer
4	Ereğli	G. Kore	Kwanjin Ku	18	Meram	Makedonya	Tetova
5	Ereğli	Rusya	Başkurdistan	19	Meram	Çin	Yuexiu
6	Karatay	Afganistan	Belh	20	Selçuklu	Moritanya	Arafat
7	Karatay	Bosna Hersek	Gorazde	21	Selçuklu	Romanya	Barlad
8	Karatay	Fas Krallığı	Kenitra	22	Selçuklu	Filistin	Beit Hanou n
9	Karatay	Bosna Hersek	Novi Grad Sarajevo	23	Selçuklu	Bulgaristan	Çernoo çene
10	Karatay	Sırbistan	Novipazar	24	Selçuklu	Suriye	Hama
11	Karatay	Bosna hersek	Teocak	25	Selçuklu	Moldova	Kongaz Köyü
12	Meram	Moritanya	Akjoujt	26	Selçuklu	Bosna Hersek	Stari Grad
13	Meram	ABD	Carson	27	Yunak	Kamerun	Edea
14	Meram	Filistin	Gazze Beyt Lahya				

Kaynak: ÇŞB, YYGM

2020 yılına kadar Konya ili, ilçe belediyelerin kardeş şehirlerine bakıldığında en çok Meram Belediyesi'nin sekiz kardeş şehri karşımıza çıkmaktadır. Sonrasında sırasıyla yedi ortaklık Selçuklu, altı ortaklık Karatay, ikişer ortaklık Çumra ile Ereğli ve birer ortaklık Cihanbeyli ile Yunak'da karşımıza çıkmaktadır.

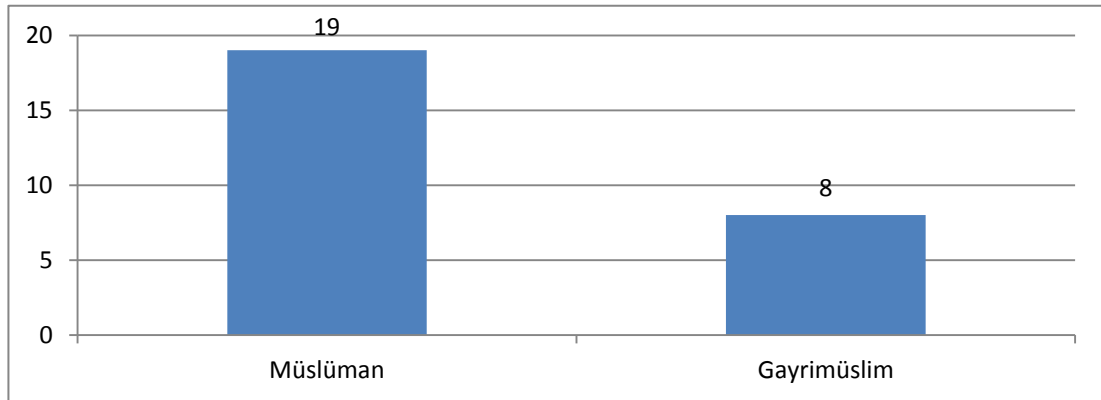
Tablo 34: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Kıtalara Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Kıtalara bakıldığında Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri en çok kardeş şehir ilişkisini on üç şehir ile Avrupa Kıtası ile sağlarken, ikinci sırada dokuz şehir ile Asya Kıtası ile sağlamış, üçüncü sırada ise dört şehir ile Afrika Kıtasıyla sağlamıştır. Ayrıca en az ortaklığı bir ortaklık ile Kuzey Amerika Kıtası ile sağlamıştır. Güney Amerika, Avustralya ve Antartika Kıtalarıyla kardeş şehir ortaklığı kurulmamıştır. KBŞB ve Türkiye kardeş şehir ortaklıkları kıtalara göre kıyaslandığında Konya ile aynı eksende bulaşmadığını ancak Türkiye ile paralel bir seyir izlediği gözlemlenmiştir.

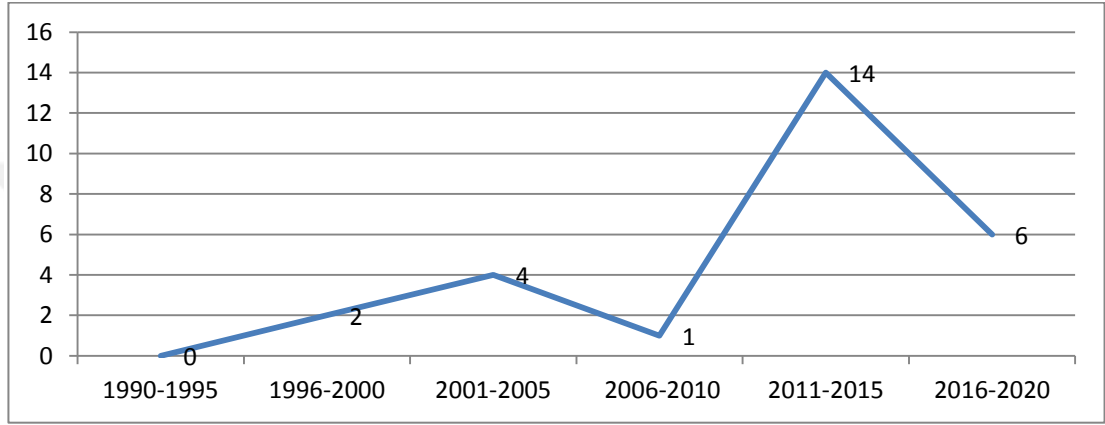
Tablo 35: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Dini İnanışlara Göre Dağılımı

Kaynak: KBŞB

Şehirlerde yaşayan vatandaşların dini inanışlara bakıldığında Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri 19 şehir ile en çok Müslüman şehirlerle ortaklık sağlarken sekiz şehir ile Gayrimüslim şehirlerle sağlamıştır. Ayrıca gayrimüslim şehirlerden Ishoj'da Mevlana Cami (Danimarka Türk Diyanet Vakfı) bulunmaktadır. Şehirlerin dini inanışları Ek 8'de verilmiştir.

Tablo 36: Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehir İlişkilerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: ÇŞB, YYGM

Yıllara göre bakıldığında Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri on dört şehir ile en çok ortaklığı 2011-2015 yılları aralığına sahip kurmuştur. Ayrıca 1990-1995 yıl aralığında kardeş şehir ilişkisi kurmamıştır. Son yıllarda KBŞB ve Türkiye'de kardeş şehir sayılarının arttığı gözlenmiştir. Konya Büyükşehir İlçe Belediyelerine bakıldığında son beş yılda önceki beş yıla oranla daha az artış yaşanmasına rağmen geçmişe oranla arttığı karşılaşılmış, Türkiye ve Konya ile aynı doğrultuda seyrettiği sonucuna varılmıştır.

4.6.5. Kardeş Şehirlerde Gönül Ortaklığı: Konya Büyükşehir Belediyesi ve Saraybosna Kardeş Şehir Ortaklığı

KBŞB heyetinin 27.04.2004 tarihinde Travnik Belediyesi'ni ziyaretinin ardından yaşayan son Mesnevihanlardan Hafız Hacı Moviç'i ve Aliya İzzetbegoviç'in oğlu Bakir İzzetbegoviç'i ziyaret amacıyla Saraybosna şehrine geçmesi Konya ile Saraybosna'nın tanışmasına vesile olmuştur.

KBŞB heyetinin 04.03.2005 tarihinde Saraybosna Kanton Başbakanı'nı ve Saraybosna Kanton Meclis Başkanı'nı ziyaretinde, Başbakan "Konya'dan bize gelen

yardımlar hayatta kalmamızı sağlamıştır. Tarihteki en zor dönemimizde yanımızda olan dostlarımız kendilerini göstermiştir.” sözlerinin Konya ile Saraybosna'nın kardeş şehir olmasını istediğinin dile getirmiştir. Saraybosna'yı kardeş şehir olarak gördüğünü dile getiren KBŞB Başkanı üstlerini düşen işlemleri yerine getireceklerini dile getirmiş böylece KBŞB ile Saraybosna arasında kardeş şehir ortaklığının kurulması dillendirilmiştir.

Saraybosna heyetinin 09.06.2005 tarihinde KBŞB'ni ziyaretinde Saraybosna Kantonu Başbakanı'nın Saraybosna'ya sadece Türkiye'nin yardımında bulunduğu söyleminin ardından, KBŞB Başkanı Saraybosna ile tarihi ve kültürel bağlarının bulunduğunu ifade etmiştir. Sonrasında kardeş şehir protokolü imzalanmıştır.

2007 yılının Mevlana Yılı olması dolayısıyla Konya ve Mevlana Günleri kapsamında 10-11.07.2007 tarihinde Saraybosna'da bulunan KBŞB heyeti, Saraybosna Kanton Başbakanı'nı ve bakanları ziyaretinde Saraybosna'da kurulması düşünülen KOMEK kursları hakkında bilgi verilmiştir. Saraybosna'da kurulacak KOMEK kurslarını beğendiklerini dile getiren Başbakan kurs için yer tahsisinde bulunulmuştur.

Saraybosna'da 17.09.2007 tarihinde KOMEK bünyesinde Konya-Saraybosna Kültür ve Eğitim Merkezi açılmıştır. Türk kültürünü ve Konya'nın tanıtılmasında önemli bir yeri olan kursa KBŞB tarafından iki öğretmen görevlendirilirken, kursta çini, el sanatları, takı tasarım ve ebru kursları verilecektir.

KBŞB'nde gerçekleşen tören ile Konya ile Saraybosna arasında kardeşlik ve iş birliği protokolü 12.12.2007 tarihinde Saraybosna Belediye Başkanı'nın Konya'nın kendilerine verdikleri değer konusunda şükranlarını bildirmesi ve bu kardeşliğin gelecek nesillere aktarılması gerektiği, KBŞB Başkanı'nın ise Saraybosna'nın Avrupa'nın önemli kentlerinden biri olması ve Konya ile daha da gelişeceği söylemleri sonrasında protokol imzalanmıştır.

KBŞB heyeti 06.04.2008 tarihinde, Bosna Hersek'in kurtuluş yıl dönümü, Konya Kültür Evi açılışı ve iki ülke işadamlarının karşılıklı görüşmeleri amacıyla Saraybosna şehrini ziyaret etmiş Saraybosna Kanton Meclis Başkanı, Saraybosna Kanton Başbakanı ve Saraybosna Belediye Başkanı ile görüşmüştür.

KBŞB tarihi ve kültürel ortaklıları geliştirmek için Saraybosna'da Osmanlı'dan kalan Başçarşı yanındaki sebilin aynısını Saraybosna sebili adıyla

Konya Kültür Parka inŖaa etmiŖtir. Böylece ecdadımızın Balkanlardaki eserlerinden biri Konya'da yaŖatılmıŖtır.

Konya ile TİKA iŖ birliği ile Saraybosna'ya kazandırılan Saraybosna-Konya Kültür Merkezi, Saraybosna KurtuluŖ Günü kutlamaları kapsamında 09.04.2013 tarihinde ebru, ini, takı tasarım, alüminyum folyo kabartma, ahŖap boyama ve kurdele nakıŖından oluŖan sergi aılmıŖtır.

KBŖB heyeti 06.07.2017 tarihinde Saraybosna ile gönül bağı olduğunu dile getirirken ayrıca Saraybosna'ya 20 tramvay hediye etmiŖtir.

Sonuç olarak KBŖB ile Saraybosna arasında tarihten gelen bir gönül bağı mevcut olup bu bağ kardeŖ Ŗehir ortalığı ile ilerletilmiŖtir. KBŖB, Saraybosna Ŗehrine her zaman değer vermiŖ, maddi ve manevi desteklerde bulmuŖtur.

4.6.6. KardeŖ Ŗehirlerde Etkin iŖbirlięi: Konya BykŖehir Belediyesi ve Kyoto KardeŖ Ŗehir Ortaklığı

KBŖB BaŖkanı'nın Japonya Kyoto'da 12.09.2007 tarihinde düzenlenen Dünya Belediye BaŖkanları Zirvesi'ne katılması ve bu zirve aracılığıyla Kyoto Belediye BaŖkanı ile grŖmesi, KBŖB ile Kyoto Belediye'sinin dostluğunun ilerlemesinde fayda saęlamıŖtır.

Ballarat Ŗehrinde yapılan Tarihi Kentler Birliği Toplantısında, KBŖB BaŖkanı'nın Kyoto heyetini Konya'ya davet etmesi üzerine 27.05.2007 tarihinde Konya'yı ziyaret eden Kyoto Ŗehri Meclis BaŖkanı'nın KBŖB BaŖkan Vekili ile grŖmesinde Ŗehirler arası dostlukların Tarihi Ŗehirler Birliği toplantıları ve Kyoto İklım DeęiŖiklięi Zirvesi ile arttığı ve iliŖkilerin daha da geliŖtirilmesi gerektiği söylemleri dile getirilmiŖtir.

Konya'da 10.06.2008 tarihinde düzenlenen 11. Dünya Tarihi Kentler Konferansı'na katılan Dünya Tarihi Kentler Birliği BaŖkanlıęını da yürüten Kyoto Belediye BaŖkanı Mevlana ile tanıdıkları Konya'da olmaktan mutluluk duyduklarını söylerken bir gün sonra düzenlenen 4. Konya Belediye İhtiyaçları Fuarında Konya ile iŖ birliğin geliŖmesinde elinden geleni yapacağını dile getirmiŖtir.

KBŖB ve Kyoto Belediyesi arasındaki kardeŖ Ŗehir iliŖkilerinin geliŖtirilmesi amacıyla, Kyoto Belediyesi'nden grŖ alıŖveriŖleri ve mühendislerin incelemeleri ile 01.11.2009 tarihinde Konya'da Japon Kyoto Parkı aılmıŖtır.

Kyoto heyetinin 12.12.2009 tarihinde Konya'ya gelmesi Kyoto Parkı'nı ziyarette bulunmasının ardından, kardeş şehir protokolü imzalanmıştır. Böylece Konya'nın dünya kentleri içerisindeki yerine katkı sağlanacağı dile getirilmiş, ayrıca Konya ile Kyoto'nun tarihi, kültürel, sanayi alanlarındaki benzerlikleri ve eski başkent olmaları sebebiyle yakın olmalarının kardeş şehir ortaklığının oluşmasında fayda sağladığı gözlemlenmiştir.

KBŞB heyeti 12.10.2010 tarihinde Kyoto'da Konya Anıtı'nın açılışına katılmasının ardından, Konya ve Kyoto'nun tarihi başkentler olmasının ortaklığın gelişmesinde önemli olduğu ayrıca bu ortaklığın Konya ve Kyoto sınırlarını aştığı, Türkiye-Japon ortaklığının gelişmesinde önem arz ettiği vurgulanmıştır.

KOMEK'de Japonca kurslarının açılması ve Kyoto'dan gelen uzmanların Konya itfaiyecilerine eğitim vermesi Kyoto-Konya kardeş şehir ortaklığına yeni bir boyut katmıştır.

KBŞB'nin Medeniyet Okulu projesi kapsamında 29.05.2015 tarihinde yapılan münazara yarışmasında dereceye giren öğrencileri kardeş şehir Kyoto'ya gönderilmesi Kyoto ile kardeş şehir ortaklığının güçlülüğünün göstergesidir.

Konya Kyoto Dostluk Derneği açılmasıyla kardeş şehir ortaklığının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. 30.05.2019 tarihinde Kyoto şehrinde düzenlenen sema gösterisi ve tasavvuf müziği konserleri örnek gösterilebilir.

Konya ile Kyoto'un benzer geçmişe sahip olmalarının yanı sıra ortak birliklere üye olmaları kardeş şehir ortaklığının oluşumunda fayda sağlamıştır. Kardeş şehir ortaklığı öncesinde olan etkin iş birliğinin artmasına ortak faaliyetlerin genişlemesine yol açmış ve şehirlere fayda sağlarken tanınırlıklarının artmasına vesile olmuştur.

SONUÇ

Bu çalışma Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamalarını Konya nezdinde değerlendirilmesi olup dört bölümden oluşmaktadır. I. bölümde Merkezden Yerinden yönetim kuruluşlarının kavramsal çerçevelerine, fayda ve zararlarına, örgütlerine ve Türkiye’deki teşkilatlarına değinilmiştir. Merkezi yönetim hizmetlerin tek elde toplanması ve hiyerarşik sistem içerisinde yürütülmesidir. Merkezi yönetim ile bölgeler arası eşitsizlikler en aza indirgenecek, israf azalacak partizanca uygulamaların önüne geçilecektir. Ancak merkezi yönetim faydalarının yanı sıra sakıncaları da mevcuttur. Kırtasiyeciliğin artması, hizmet sunumunda aksaklıkların yaşanması örnek verilebilir. Böylece merkezi yönetimin yanında yerel yönetimlere de ihtiyaç doğmuştur. Yerel yönetimler il belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kendilerine ait bütçe, personel ve karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiliğidir. Bu tanımdan yola çıkarak yerel yönetimlerin halka en yakın yerden hizmet götürmesi, halkın ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılabilmesi, vatandaşların siyasete katılabilmesi ve yaşanabilecek sorunların daha hızlı çözüme kavuşturulması açısından önemli rol oynamaktadır. Yerel yönetimler ve merkezi yönetim incelendiğinden birinin olumlu tarafı diğerinin olumsuz tarafını karşılamaktadır. Böylece yönetim sistemi içerisinde merkezi ve idari yönetim birbirlerini tamamlamaktadır. Küreselleşme ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte dünyanın küçük bir köy haline gelmesi toplumlar arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttırmıştır. Böylelikle yerel yönetimlerin en fazlada belediyelerin üzerine yeni sorumluluklarda eklemiştir. Yerel yönetimler bu sorumluluklarına yerine getirebilmek amacıyla iş birliğine gitmek zorunda kalmıştır.

Türkiye’de yerel yönetimler arası iş birliği modelinin anlatıldığı tezin II. bölümünde yönetimler arası iş birliği kavramına, sebeplerine, türlerine değinilmiş olup yerel yönetim birlikleri ayrıntılı incelenmiştir. Son olarak ise yerel iş birliğini oluşturan geçici iş birliği ve birleşmelerden bahsedilmiştir. Yerel yönetimler arası iş birliği en yaygın olanı yerel yönetim birlikleri olması dahilinde birleşme, geçici iş birliği ve kardeş şehir ortaklığı ile de iş birlikleri sağlanmaktadır. Yerel yönetim birlikleri genel itibariyle coğrafi olarak yakın yerel yönetimlerin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmaktadır. Ülkemizde 2018 verilerine göre yedi yüz yedi yerel yönetim birliği bulunmaktadır. Yerel yönetimler bu birliklere istekleri doğrultusunda üye olurken, Cumhurbaşkanı tarafında zorunlu olarak

üyelikleri de gerçekleşmektedir. Yerel yönetim birlikleri; katılan yerel yönetim göre, amaç ve konularına göre, amaç sayılarına göre, sürelerine göre, görev alanlarına göre ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre sınıflanmıştır. Katılan yerel yönetim birlikleri; iller arası birlikler, belediyeler arası birlikler, köyler arası birlikler ve karma birliklerden oluşmaktadır. Amaç ve kanularına göre birlikler; ekonomik ve ticari amaçlı birlikler, sosyal ve kültürel amaçlı birlikler ve diğer hizmetlere yönelik birliklerden oluşmaktadır. Amaç sayılarına göre birlikler; tek amaçlı birlikler ve çok amaçlı birliklerden oluşmaktadır. Sürelerine göre birlikler; süreli birlikler ve sürekli birliklerden oluşmaktadır. Görev alanlarına göre birlikler; ilçe düzeyinde kurulan birlikler, il düzeyinde kurulan birlikler, bölge-havza birlikleri, ülke genelinde kurulan birlikler ve uluslararası birliklerden oluşmaktadır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'na göre birlikler; zorunlu birlikler, köylere hizmet götürme birlikleri, turizm altyapı hizmet birlikleri ve sulama birliklerinden (2011 tarihinde 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunun'dan çıkartılmıştır) oluşmaktadır. Yerel yönetim birlikleri yerel ihtiyaçların giderilmesinde önemli rol oynadığı karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu birlikler düşman devletlerce desteklenmeleri veya yerel yönetimlerin ülke çıkarlarına ters düşen uluslararası birliklere üye olmaları gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Ülkemizde yerel yönetim birlikleri kanunlarla düzenlemesi ve üyeliklerin oluşturulmasında gerekli mercilerden izin alınması böyle bir sorunun yaşanmasının önüne geçmiştir. Yerel yönetimler arası iş birliklerinin bir diğeri de birleşme ve geçici iş birlikleridir. Güçsüzleşen yerel yönetimler katma, kaynaşma ve sınırların yeniden çizilmesi yollarıyla birleşme sağlayabilmektedirler. Ülkemizde de birleşme yolu ile belediye sayılarında azalmalar meydana gelmiştir. Geçici iş birlikleri ise genellikle siyasi olduğundan kısa ömürlüdür ve ülkemizde bu tür iş birliği görülmemiştir.

Kardeş şehirlerin genel çerçevesinin anlatıldığı ve dünyadan örnekleri verildiği tezin III. bölümünde kardeş şehirler ortaklığının tarihsel gelişimine, kavramsal çerçevesine, Türkiye'de Dünya'da kardeş şehir literatür taramasına kardeş şehir oluşumunda izlenilecek olan adımlara ve son olarak Dünya'da kardeş şehir örneklerine değinilmiştir. Şehir ortaklığı birbirlerinden uzak şehirlerin uluslararası arenada kendilerinin varlıklarını kabul ettirmek düşüncesiyle ortak faaliyetlerde ve etkileşimlerde bulunmaları şeklinde oluşturdukları iş birlikleridir. İlk kardeş şehir ilişkisi sekiz yüz otuz altı yılında Almanya'nın Paderborn şehri ile

Fransa'nın Le Mans şehri ile kurulurken ilk modern eşleşme I. Dünya Savaşı sonrasında İtilaf Devletlerinden Birleşik Krallık'ın Keighley şehri ile Fransa'nın Poix-du Nord şehri arasında gerçekleşmiştir. Böylelikle İtilaf Devletleri arasındaki ortaklık kuvvetlenmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında kardeş şehir ilişkileri savaşın yaralarının sarılması ve ileride doğabilecek savaşların önünü geçilebilmesi amacıyla kardeş şehir ilişkilerinde hızlanmalar yaşanmıştır. 2000'li yıllara kadar kardeş şehir ilişkileri dalgalanmalar halinde devam etmiş ve istenilen seviyeye ulaşamamıştır. 2000'den sonra teknolojinin gelişmesiyle insanların birbirlerine yakınlaşması kardeş şehir ortaklığının hızlanmasına sebep olmuştur. Günümüz de ise Dünya'da 15.000'den fazla kardeş şehir ortaklığı bulunmaktadır. Dünya'daki kardeş şehirlerden üç farklı kıtadan rastgele üç ülke seçilmiştir. Kuzey Amerika Kıtasından ABD'nin beş yüz bin nüfusun altında Vallejo ve Buffalo, iki milyon nüfusun üstünde Chicago şehirlerinin kardeş şehirleri incelenerek ADB'de kardeş şehir sayısının oluşumunda nüfus faktörünün etkisine değinilmiştir. Asya Kıtasından Çin'in kardeş şehir ortaklığına en çok önem veren Foshan ve Tianjin şehirlerinin yanı sıra ekonomik iş birliği bağlamında iyi uygulama örneği niteliği oluşturan Guangzhou şehri incelenmiştir. Son olarak Avrupa Kıtasından Almanya'nın kültürel bağlamda kardeş şehir örnekleri Berlin, Frankfurt ve Hamburg şehirleri üzerinden incelenmiştir. Kardeş şehirlerin oluşturulmasında; amacın belirlenmesi, ortağın saptanması, iletişim ve katılım kanallarının oluşturulması, kardeş şehir ilişkisinin uygulanması ve kardeş şehir uygulamasının denetimi aşamaları kardeş şehir ortaklığını bir prosedür üzerine oturttüğünden ilişkilerde verimliliğin artmasına, devamlılığını sağlanmasına olanak sağlamıştır. Türkiye'de Dünya'da kardeş şehirler hakkında literatür taraması incelenmiş son yıllarda kardeş şehir hakkında literatür sayısının arttığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Akman ve Akman (2017) yaptığı çalışmada kardeş şehirler hakkında yapılan saha çalışmalarının azlığını dile getirilirken saha çalışmalarının artması gerektiği savunulmuştur. 2017 sonrasında Akman ve Akman'ın görüşleri doğrultusunda saha çalışmalarında artış gözlenmiştir. Dünya'da yapılan kardeş şehir çalışmalarında saha çalışmalarının Türkiye'den daha önce başladığı sonucuna varılmıştır.

Türkiye'de kardeş şehir uygulamalarının anlatıldığı ve Konya Büyükşehir Belediyesi örneği incelendiği tezin IV. bölümünde Türkiye'de kardeş şehirlerin tarihçesine, yasal dayanağına, istatistiksel durumuna, kardeş şehir örneklerine

değnilerek KBŞB hakkında genel bilgilere, tarihsel gelişimi ve örgütsel yapısına, üye olduğu birliklere, istatiksel verilerine ve Saraybosna ile Kyoto şehirleri ile ortaklıklarına yer verilmiştir. Türkiye’de kardeş şehir ilişkileri 1960’lı yıllarda başlamış olup, dünyada da olduğu gibi 2000’li yıllara kadar istenilen seviyeye ulaşamamıştır. 2000’den sonra ise Türkiye Belediyeler Birliği’nde katkısıyla kardeş şehir ilişkileri güçlenmiştir. Böylece Türkiye’de ve dünyada kardeş şehir ortaklıklarında gelişimi paralel olarak süregelmiştir. Türkiye’de kardeş şehir ilişkileriyle ilgili anayasal bir dayanak mevcut değildir. Ancak, 3335 Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun’da, 5393 Belediye Kanunu’nda, 1173 Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun’da, 5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nda, 2005/36 ve 2005/62 sayılı Genelgeler’de ayrıca Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nda kardeş şehirler hakkında hükümler bulunmakta ve kardeş şehir ortaklıkları korunmaktadır. Türkiye’de kardeş şehir ortaklıkları incelendiğinde büyükşehir ilçe belediyelerinin de dahilinde en çok ilçe belediyelerinde ve bölge olarak ise Marmara bölgesinde kurulduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun başlıca sebebi ilçe belediyelerinin diğer belediyelerden daha fazla olması ve Marmara bölgesinin diğer bölgelere göre daha gelişmiş olmasıdır. Böylelikle gelişmiş yerlerde kardeş şehir ortaklığının daha fazla kurulduğu gözlemlenmektedir. Türkiye’de en çok kardeş şehir ortaklığı Avrupa Kıtası ile oluşmaktadır. Ülke olarak incelendiğinde ise Bulgaristan’la daha fazla ortaklığın kurulduğu karşımıza çıkmaktadır. KBŞB ile kıyasladığımızda ise KBŞB en çok ortaklığını Asya Kıtası ile oluşturmaktadır. Ülke olarak incelediğimizde ise Çin’le daha fazla ortaklığın kurulduğu karşımıza çıkmaktadır. Ancak Çin’le kurulan beş kardeş şehir ortaklığının ikisi Sincan ve Uygur Özerk Bölgeleriyle kurulmuştur. Türkiye ile Konya kıtalara göre kardeş şehir ortaklığında aynı paydada bulaşamamıştır. Bu durumun başlıca sebebini mülakatta dile getirilen ortak kültürel mirasın bulunduğu şehirlerle ortaklık kurma noktasında özen göstermekteyiz, söylemleri oluşturmaktadır. KBŞB ikinci olarak en çok kardeş şehir ortaklığını Avrupa Kıtası ile kurarken, Avrupa Kıtasında ise en çok dört şehir ile Bosna Hersek’le oluşturmuştur. Türkiye’nin Bosna Hersek’le olan dış politikasının yansımaları KBŞB’nin kardeş şehir ortaklıklarında karşımıza çıkmaktadır. KBŞB Bosna Hersek maddi manevi destek vermekte olup örneğin Saray Bosna’ya tramvaylar hediye edilmiştir. KBŞB’nin kırk beş kardeş şehri Müslüman nüfusun yoğunluklu olduğu şehirlerle kurmaktadır. Bu şehirlerin arasında Hz. Muhammed’in

(sav) doğum yeri olan Suudi Arabistan'ın Mekke, Hz. Mevlana'nın doğum yeri olan Afganistan'ın Belh, Şems-i Tebrizi'nin doğum yeri olan İran'ın Tebriz ve Hz. Mevlana ile aynı kültürden gelen Hz. Çiştî'nin yaşadığı yer olan Hindistan'ın Ajmer şehirleri KBŞB'nin kardeş şehir ortaklığı oluşturmaya dini inanışlarının ve Hz. Mevlana faktörü etkisinin olduğu görülmüştür. KBŞB kardeş şehir ortaklığında kendi gibi gelişmekte olan ülkelerin otuz dokuz şehirleriyle ortaklık kurduğu gözlenmektedir. Ayrıca beş gelişmiş ve on az gelişmiş ortaklık kuran KBŞB kardeş şehir ilişkilerinde dengeyi sağladığının kanısına varılmaktadır. Kendinden daha düşük gelişmişlik düzeyinde kardeş şehirlerle fazla ortaklık kurması durumunda kendisinin fayda sağlayamayacağı aksine büyük külfetler altına gireceği söz konusu olacaktı. Kendinden daha yüksek gelir düzeyinde olan şehirlere ortaklık kurması durumunda ise onlardan beklenti içerisinde olacak ve hep geri planda kalacaktı. KBŞB'nin kardeş şehir ortaklıklarının da, ortaklık kurulan şehrin nüfusuna bakıldığında on beş ortaklık ile en çok ortaklığın 100.001-500.000 nüfus aralığına sahip şehirlerle oluşturulduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. KBŞB ile yapılan mülakatta ise kardeş şehir ortaklıklarında şehirlerinin nüfuslarının birbirlerine yakın olması görüşü savunulmaktaydı. Ayrıca bu ortaklıkların geçmişte kurulduğu ve sonrasında nüfuslarının artmadığı olasılığı değerlendirerek son on kardeş şehrin nüfusları incelendiğinde yedi şehrin nüfusunun 1.000.000 dan az olduğu ortaya çıkmaktadır. Böylece KBŞB kardeş şehir ortaklığı oluştururken nüfusu ön planda tutmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu durumun başlıca sebebinin KBŞB'nin kardeş şehir ortaklığı kurmasında abi-ablalık yaptığı genel itibariyle faydası olabileceği şehirler ile kültürel ortaklığa sahip şehirlerle ilişki kurulması önceliği oluşturmaktadır. KBŞB'nin kardeş şehir ortaklıklarının kuruluş tarihlerine bakıldığında 2000'den önce on üç ortaklık kurulurken 2000'den sonra kırk üç ortaklık kurulduğu karşımıza çıkmaktadır. Daha önce belirttiğimiz üzere 2000'den sonra dünyada ve Türkiye'de kardeş şehir sayılarının artmasına paralel olarak Konya'da da arttığı karşımıza çıkmaktadır. KBŞB ile yapılan mülakata göre KBŞB'nin Türkiye'de en çok kardeş şehir ortaklığına sahip belediyesi olduğu, kardeş şehir kurulması noktasında daha çok kültürel ortaklığa sahip şehirlerin seçilmesine dikkat edildiği ve kardeş şehir ortaklıklarının kurulmasında şehrin ileri gelenlerin önemli rol oynadığı ifade edilmiştir. Konya halkının kardeş şehir ortaklıklarını nasıl değerlendirdiğine bakıldığında ise olumsuz hiçbir yorum gelmediğine aksine Japon Kyoto Parkı ve KBŞB Kardeş Şehirler Parkı nezdinde olumlu geri dönüşler

alınmıştır. KBŞB'nin kardeş şehir ortaklıklarını başarılı bir şekilde yürüttüğü Belediye Akademisi kuruluş ile kardeş şehirlerine destekler sağladığı gözlemlenmiştir. KBŞB internet sitesi olan “www.konya.bel.tr” adresi incelendiğinde kardeş şehirler hakkında yüz yirmi yedi haber karşımıza çıkmıştır. Buradan hareketle KBŞB kardeş şehir ilişkilerine önem vermekte ve halkın bu ilişkilerden haberdar olmasını sağlamaktadır. KBŞB kardeş şehir ilişkileri hakkında yapılan analiz ve görüşme sonucunda sadece nüfus konusunda zıtlıkla karşılaşmıştır. Denk nüfuslarla ortaklık kurulması dile getirilirken KBŞB kardeş şehir oluşumlarında nüfus faktörünü geri planda bırakmıştır. Genel anlamda başka bir zıtlıkla karşılaşılmamış ve KBŞB Başkanı Uğur İbrahim Altay'ın Türk Dünyası Belediyeler Birliği Başkanı ve Dünya Yerel Yönetimler Birliği Eş Başkanı olması KBŞB'nin kardeş şehir ortaklıklarına verdiği önemi gözler önüne sermiştir. KBŞB'nin üye olduğu birliklerden örnekler bu bölüm içerisinde incelenmiş olup, KBŞB Başkanı bu birliklere başkanlık yaptığı veya yönetiminde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Böylelikle KBŞB'nin yerel iş birliği türü olarak sadece kardeş şehir değil, yerel yönetim birlikleri içerisinde de aktif rol oynadığı sonucu doğmuştur.

Sonuç olarak çalışma KBŞB kardeş şehir ortaklıklarında Türkiye'de en çok kardeş şehri olan belediyelerinden biri olması ve KBŞB'si kardeş şehirleri hakkında yapılan Usta vd. (2018) sonraki tek çalışma olması sebebiyle önem arz etmektedir. KBŞB kardeş şehir ortaklığını dış ilişkiler müdürlüğü aracılığı ile yürütmektedir. Kardeş şehir oluşumunda genel itibariyle yardım edecekleri ülkelere öncelik vermekte olup, kardeş şehir ortaklıkları ile İslam'ın tanınmasını sağlamaya çalıştıkları dile getirilmiştir. Türk ve İslam şehirlerin yanı sıra Hz. Mevlana'nın yaşadığı şehirler ile kardeş şehir ortaklıkları kurmalarına özen göstermişlerdir. Kardeş şehir ilişkilerin sosyal, kültürel ve teknik anlamda faaliyetlerde bulunmuşlardır. Kardeş şehir ortaklıkları sayesinde Türkiye'nin ve Konya'nın tanınırlığının arttığı böylece turistik faaliyetlerin arttığı ve ekonomiye katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca görüşmelerde KBŞB'nin kardeş şehir ilişkilerini aktif yürüttüğü söylenmektedir ancak gözlemler sonucunda sadece birkaç şehir ile aktif ilişkinin sağlandığı genel itibariyle özel günlerin kutlanması şeklinde ortaklıkların yürütüldüğü sonucu ortaya çıkmıştır.

Türkiye'deki kardeş şehir ortaklıklarının listesi 09.06.2020 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde

güncel olarak yayımlanmıştır. Ancak KBŞB ile yapılan görüşmede alınan KBŞB'nin kardeş şehir listesiyle farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Elli altı kardeş şehir ortaklığı bulunan KBŞB'nin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün verilerinde otuz altı kardeş şehir ortaklığı olduğu gösterilmekte ve bunlardan sadece otuz üç şehri uyuşmaktadır. Geriye kalan üç şehir ile KBŞB'nin kardeş şehir ortaklığı bulunmamaktadır. Böylece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün kardeş şehir ilişkileri noktasında güncel verilere ulaşamadığı veya gerekli kadar üstüne düşülmediği sonucuna varılmıştır.

Ortaklık kurmak isteyen isteyen belediyelere aşağıdaki örnekler verilmiştir.

KBŞB kardeş şehir ortaklıklarında kendilerine denk belediyeleri seçmemekte kardeş şehirlerine abi-ablalık yapmaktadır. Ancak belediyeler kardeş şehir seçiminde kendilerine denk belediyelerin seçilmesi veya ortak kültürel mirasa sahip belediyeler arasından seçilmesi önerilmektedir.

Kardeş şehir ortaklıklarının, amacın belirlenmesi, ortağın bulunması, sözleşmenin hazırlanması ve resmi sürecin tamamlanması, iletişim ve katılım kanallarının oluşturulması, kardeş şehir ilişkisinin uygulanması, kardeş şehir uygulamasının denetlenmesi aşamalarından geçerek oluşturulması kardeş şehrin sağlam zemin üzerine oturtmasına olanak sağlayacaktır.

Kardeş şehir ortaklığı kurulduktan sonra şehirlerin temaslarında süreklilik sağlanması gerekmektedir. Ortak faaliyetler ve ziyaretler ile ortaklığı geliştirmede fayda sağlanacağı yanı sıra, şehirlerin dini bayramlarında ve özel günlerinde en kötü ihtimal mesaj göndermeleri bile ortaklığın aktif kalmasına sebebiyet verecektir.

Belediyelerin gerekli teknik personeli bünyesinde barındırmaları gerekmektedir. Yine de ortaklıklarda sıkıntı yaşamları durumunda TBB ve TDBB'den yardım talep edebilirler.

Kardeş şehir kurulacak olan belediyenin ülkesinin Türkiye ile aralarında husumet olmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. Ortaklıklarda ülke çıkarlarına ters düşülecek antlaşmalardan kaçınılmalıdır.

Politika ve reform transferleri açısından KBŞB'nin kurduğu Belediye Akademisi tarzında bir yapı kurmaları ve iyi uygulama örnekleri bağlamında faydalanılmalıdır.

Etkin ve verimli iş birliği sağlanılabilmesi için halkın yeteri kadar bilgilendirilmesi ve vatandaşlardan, üniversitelerden, medyadan, sivil toplum kuruluşlarından destekler alınmalıdır. Ayrıca teknolojinin nimetlerinden faydalanılmadır. Örneğin yaşanan Covid-19 sürecinde kardeş şehirlerle online programlar düzenlenmeli yapılan çalışmalar hakkında fikir alış verişinde bulunulmalıdır.

Kardeş şehirler hakkında akademik çalışma yapmak isteyenlere verilen öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Türkiye’de kardeş şehirler hakkında yapılan literatür çalışmalarında saha araştırmasının son yıllarda artmasına rağmen az olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmacıların saha araştırmaları yapmaları önerilmektedir.

Kardeş şehirler hakkında Türkiye’deki şehirlerin üzerinde karşılaştırmalı bir analize Akman ve Akman’ın (2017) ile Bay ve Çalışkan’ın (2020) yaptığı çalışma haricinde başka bir çalışmayla karşılaşılmamış, böyle bir çalışmanın doktora tezi olabileceği önerilmektedir.

Kardeş şehirler hakkında yabancı ülkedeki şehir ile Türkiye’deki şehirler kıyaslanabilir ve Türkiye’nin kardeş şehirlere verdiği önem bir nebze aktarılabilir.

Tüm bunlardan yola çıkarak kardeş şehir ilişkilerinde ülkenin ve şehrin çıkarları ön planda tutulmalı, kardeş şehirlerden iyi uygulama örnekleri alınarak şehrin gelişmesi amaçlanmalı ve kardeş şehir ilişkileri devamlılığın sağlanması gerektiği ön plana çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- AKMAN, Ç. (2016) *Evaluating the Current Situation Via Town Twinning Practices in Turkey*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: CİEP Özel Sayısı, 1054-1072.
- AKMAN, Ç. (2019) *Türkiye’de Belediyeler Birliği’nin İşlevselliği Üzerine Bir Değerlendirme*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 28, Sayı:3, 73-105.
- AKMAN, Ç. ve AKMAN, E. (2017) *Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamalarının Dört Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Nitel Bir Analizi*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 27, 228-254.
- AKTULUN, E. (2015) *Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar ve Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi SBE.
- ARIKBOĞA, E. (2007) *Yerel Yönetim Ölçek Sorunu ve Belediye Reformu*, V. Kamu Yönetimi Formu, Kocaeli.
- ATASOY, V. (1992) *Türkiyede Mahalli İdarelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi* (1. Baskı), Ankara, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- AYTÜRK, N. (2000) *Yönetimde Yetki Devri ve İmza Yetkileri*, Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 33, Sayı: 1, 79-110.
- AZAKLI, S. ve ÖZGÜR, H. (Editör: Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik). (2005) *Belediye Organları ve Organlar Arası İlişkiler: Başkan, Meclis ve Encümen*, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I: Reform, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- BAĞIRZADE, E. R. (2008) *Türk Dünyasında Kalkınma ve İşbirliği Stratejileri*, Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi Türk Dünyası İşletme Fakültesi, IX. Ders Notları.
- BAYRAKÇI, E. (2014) *Yerel Yönetimler*, Konya, Dizgi Ofset.
- BERKÜN, S. (2017) *Kamu Açısından Yönetim*, HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 16, 638-663.
- BIÇAKÇIOĞLU, E. (2010) *Belediye Birlikleri ve Türk Dünyası Belediyeler Birliği*,

Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.

BULUT, Y. ve TANIYICI, Ş. (2008) *Türkiye’de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 21, 171-193.

CAN, H. (2018) *Yerel Yönetim Birliklerinin Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkilerine Katkıları: Türk Dünyası Belediyeler Birliği Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi SBE.

Cities Today (2014) *UN- Habitat and ECF Sign Agreement to Promote Cycling worldwide*. Cities-Today Connecting World Urban Leaders. Report by Nick Michel.

CLARKE, N. (2010) *Town Twinning in Cold-War Britain: Discontinuities in Twentieth-Century Municipal Internationalism*, Contemporary British History, Vol: 24, Issue: 2, 173-191.

CLARKE, N. (2011) *Globalising Care? Town Twinning in Britain Since 1945*, Geoform, Vol: 42, Issue: 1, 115-125.

ÇELİK, V. vd. (2008) *Yerel Demokrasi ve Yerel Özerklik İlişkisi*, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 1 Sayı:2, 87-104.

ÇETİN, B. (2018) *Türk Hukuk Düzeninde Yetki Genişliği İlkesi*, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 94-112.

ÇETİN, Ö. Z. (2015) *Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 20, Sayı: 2, 247-266.

ÇİÇEK, Y. (2014) *Geçmişten Günümüze Yerel Yönetimler*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, 53-64.

DEMİR, H. ve KARAKÜTÜK, M. (2003) *Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi*, Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 2, 65-77.

DEMİREL, S. (2014) *Yeni Yönetimin Ana Unsurları: Yerelleşme, Demokratikleşme ve İl Özel İdaresi*, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 173-187.

- DEMİRTAŞ, B. (2016) *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek*, Uluslararası İlişkiler, Cilt: 13, Sayı: 52, 151-173.
- DENİZ, Y. (2010) *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Sonrası Yerel Yönetim Reformu*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, SBE.
- DERDİMAN, C. ve UYSAL, Y. (2016) *Türk Kamu Yönetiminde Yetki Devri*, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 27, 251-277.
- DÖNMEZ, C. (2012) *İdare Vesayet Yetkisi ve Kullanılması*, Sosyoteknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 2, Sayı:3.
- DÖNMEZ, M. (2011) *Açıklamalı-Yorumlu Mahalli İdare Birlikleri Kanunu*, Ankara, Mevzuat Yayıncılık.
- ELDEM, H. (2015) *Yerel Yönetimler Reformunun Bir Parçası Olarak Köy Kanunu Tasarı Taslağı*, Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, 39-61.
- ERENÇİN, A. (2007) *Yerinden Yönetim ve Türkiye’de Reform Süreci*, Mülkiye Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 254, 99-122.
- EROĞLU, C. (2007) *2007 Cumhurbaşkanı Seçimi Bunalımından Çıkarılabilecek Dersler*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 62, Sayı: 03, 167-181.
- ERYILMAZ, B. (2013) *Kamu Yönetimi* (6. Baskı), Kocaeli, Umuttepe Yayınları.
- ERYILMAZ, B. (2018) *Kamu Yönetimi* (11. Baskı), Kocaeli, Umuttepe Yayınları.
- ESMER, Ş. (2008) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, SBE.
- EŞKİ, S. T. (2018) *Dünya’da ve Türkiye’de Kardeş Şehircilik*, İstanbul, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayınları.
- FARSAKOĞLU, M. (1995) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.
- GEZİCİ, H. S. ve KOCAOĞLU, M. (2018) *Dünyada ve Türkiye’de Kardeş Şehir Uygulamaları*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 2, 113-139.
- GÖNÜL, M. (1977) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Ankara, TODAİE Yayınları.

- GÖRMEZ, K. (1997) *Yerel Demokrasi ve Türkiye* (2. Baskı), Ankara, Vadi Yayınları.
- GÖZLER, K. (2013) *6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İilde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?*, Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 122, 37-82.
- GÖZLER, K. ve KAPLAN, G. (2014) *İdare Hukukuna Giriş* (19. Baskı), Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- GÜLENER, S. ve MİŞ, N. (2017) *Cumhurbaşkanlığı Sistemi*, Ankara, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları.
- GÜLER, B. (2018) <https://www.aydinlik.com.tr/baskanlik-semasi-birgul-ayman-guler-kose-yazilari-temmuz-2018>
- GÜNEŞ, A. (2014) *Avrupa Birliği'nde Subsidiarite İlkesinin Uygulanmasının Ulusal Parlamentolar Tarafından Denetlenmesi*, Legal Hukuk Dergisi, Sayı: 141, 37-62.
- HOSSAİN, A. (2003) *Administrative Decentralization: A Framework for Discussion and Its Protices in Bagladesh*, UNPAN Cavr Studies, New York.
- Kamu Yönetimi Araştırmaları Genel Raporu* (1991), Ankara, Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- KARLUK, A. C. (2017) *Çin Halk Cumhuriyeti'nde Dini Yapı ve Müslüman Milletler*, Türkiye Yazarlar Birliği Akademisi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 20, 24.
- KELEŞ, R. (2016) *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul, Cem Yayınevi.
- KELEŞ, R. ve YAVUZ, F. (1989) *Yerinden Yönetim*, Ankara, Turhan Kitapevi.
- KOÇAK, S. Y. ve KAVSARA, V. (2012) *5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 20, 61-92.
- KOYUNCU, B. (2000) *Yerel Özerklik: Modeller ve Uygulamalar*, Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, Cilt: 1, Sayı:1, 97-117.
- KÖSEOĞLU, M. (2010) *Türkiye'de Yerel Yönetim Birlikleri: Yapısı Hukuki*

- Dayanakları ve Sorunları*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniveritesi, SBE.
- KÖSEOĞLU, M. (2010) *Yerel Yönetim Birliklerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Türk İdare Dergisi, Sayı: 468, 85-102.
- KÜÇÜKYAĞCI, N. (2013) *Bucakların İşlevsizleştirilmesinde Merkez/Merkezi Siyasetin Rolü*, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Ankara
- KYENPYEIL, J. (2016) *Halk Dini ve Kitabi (resmi) Din Ayrımı Bağlamında Moğolistan Kazaklarının İnanç ve Uygulamaları*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, SBE.
- LLOYD, Barbara Teresa (2010), **Safe Sisters: Limitations Of Sister City Relationships For International Peace Building**, Submitted in Fulfilment Of The Requirements For The Degree of Doctor of Philosophy, School of Sociology and Social Work University of Tasmania
- NALBANT, A. (2012) *Üniter Devlet Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye* (2. Baskı), İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- OGAWA, A. (2012) *Sister City As a Preservation Strategy*, Graduate School of Architecture, Planning and Preservation, Columbia University, Master Thesis.
- OKTAY, T. (2014) *Türkiye'deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri ile Kardeş Şehir İlişkileri* (Editör: Deniz İşçioğlu), Uluslararası Türk Dünyası Yerel Sempozyumu Bildiri Kitabı, Türk Dünyasında Yerel Yönetimlerin Sorunları, KKTC.
- ÖKTEM, M. K., GÖÇÖĞLU V. ve TUNÇ, Ş. (2016) *Kardeş Şehir Uygulamalarının Yerel Politika Transferine Etkisi: Alanya- Gladbeck Araştırması*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 4, 49-86.
- ÖNEN, M. S. ve EKEN, İ. (2016) *Yerel Yönetimler Üzerine Uygulanan İdari Vesayet Yetkisinin İrdelenmesi*, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 56, 216-234.
- ÖZCAN, A. (1996) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, SBE.
- ÖZCAN, Ü. (2006) *Yerel Yönetimler Arasında Ortaklıklar ve Kardeş Şehir*

- ÖZÇAĞLAR, H. (2015) *Tarihsel Süreçte Bucakların Yönetmel Bölünüş İçindeki Yeri ve Önemi*, Coğrafya Araştırma Dergisi, Ankara, 285-296.
- ÖZHAN, H. ve YETER, E. (1995) *Mahalli İdare Birlikleri*, Ankara, Türk Belediyecilik Derneği.
- ÖZMEN, M. (2018) *Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkileri ve Bir İşbirliği Modeli Olarak Kardeş Şehirler: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.
- PARLAK, B. ve DOĞAN, K. (2018) *Türkiye’de Mevcut İl Yönetimi ve İlçe Yönetimi: Tarihsel ve Yapısal Bir İnceleme*, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 42-52.
- PARLAK, B. ve ÖKMEN, M. (2016), *Türkiye’de ve Dünyada Yerel Yönetimler Teori ve Uygulama*, Bursa, Ekin Yayınevi.
- PARLAK, B. ve SOBACI, Z. (2012) *Ulusal ve Küresel Perspektifte Kamu Yönetimi Teori ve Pratik*, Bursa, MKM Yayınları.
- PARLAK, H. (1994) *Yerel Yönetim Birlikleri ve Uygulama Örnekleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE.
- SEZER, Ö. ve BAYRAM, T. (2014) *Yerel Yönetimler Arası İşbirliğini Geliştirmede Yerel Ağların Önemi: Balkan Ülkeleri Yerel Yönetimleri ile İşbirliğini Geliştirme Potansiyeli*, 1. Karadeniz ve Balkan Ekonomik ve Politik Araştırmalar Sempozyumu, 85-99.
- TBB. (2012) *Kardeş Şehirler Uluslararası Belediye İşbirlikleri ve Birliğimizin Rolü*, İller ve Belediyeler Dergisi, Sayı: 776.
- TEKİN, Ö. F. (2018) *Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 55, 84-105.
- TOPAL, K. (2001) *Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğüne Kuramsal Yaklaşım*, Türk İdare Dergisi, Sayı: 431, 55-74.
- TOPRAK, Z. (2004) *Türkiye’de Belediyelerde Sınırötesi İşbirliği ve Kardeş*

- Kentler; İsveç ve Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Avrupa Birliği*, Ankara, Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, 172-180.
- TOROS, A. (2004) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE.
- TORTOP, N. (1986) *Mahalli İdareler*, Ankara, TODAİE Yayınları.
- TORTOP, N. (1994) *Mahalli İdareler*, Ankara, Yargı Yayınevi.
- TOZLU, A. (2017) *Daha Verimli Hizmet ve Hizmette Yerellik Tartışmaları Düzleminde Yeni Büyükşehir Modeli*, HAK-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 15, 234-258.
- TURAN, M. (2018) *Türkiye’nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi*, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 3, 42-91.
- TÜRKYILMAZ, A. (2014) *Belediyelerde Denetim*, KİDDER (Kamu İç Denetçiler Derneği) Denetişim, 2014-2014, 16-33.
- UÇAR, A. (2011) *İl Özel İdarelerinde Demokratik Katılım ve Yönetişim Uygulamaları*, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 2, 613-629.
- USTA, S. vd. (2018) *Küresel Diplomasi Aracı Olarak Kardeş Şehir Uygulamaları: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları (Edit: Mehmet MECEK, Bekir PARLAK ve Emin Atasoy), 664.
- ÜNLÜ, H. (1993) *Yerel Yönetimler Arası İşbirliği* (2. Baskı), İstanbul, Kent Basımevi.
- ÜZMEZ, U. (2012) *‘Reform’un Büyükşehir Belediye Encümenlerine Etkileri ve İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme*, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt: 4, Sıra: 1, 305-314.
- ÜZÜMCÜ, Z. (2007) *Özelleştirme Politikası ve Türkiye Uygulamalarındaki Etkinliği*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, SBE.
- YILMAZ, D. (2007) *"Yetki Genişliği" İlkesi Üzerine Bir İnceleme*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 1, 1245-1254.
- YILMAZ, H. (2014) *Yerel Yönetimler Arası İşbirliğine Örgütlü Bir Rol – Model:*

Yerel Yönetim Birlikleri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE.

YILMAZ, H. (2016) *5355 Sayılı Kanun Işığında Yerel Yönetim Birlikleri Kuramsal ve Yasal Bir İnceleme* (1. Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık.

YILMAZ, S. YOLUK, M. E. (2011) *Kamu Yönetimi- Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetim İlişkileri*, TODAİE 2011-2012 Dönemi.

YÜKSEL, A. (1996) *Yerel Yönetim Birlikleri ve Vilayetler Hizmet Birliği*, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, 39-42.

ZELİNSKY, W. (1991) *The Twinning of the World: Sister Cities in Geographic and Historical Perspective*, Annals of the Association of American Geographers, Vol: 81, Issue: 1, 1-31.

ZENGİN, E. (1993) *Türkiye’de Yerel Yönetim Birlikleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE.

ZENGİN, E. (1995) *Yerel Yönetim Birliklerinin Örgütlenmesi: Bir Model Önerisi*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 50, Sayı: 1, 453-469.

ZENGİN, E. (1999) *Yerel Yönetim Birlikleri*, Konya, Mimoza Yayınları.

ZENGİN, G. (2011) *Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Modelleri: Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri Üzerine Bir İnceleme*, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 2, 86-106.

ZEREN, H. E. ve AKTULUN, E. (2018) *Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar ve Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği*, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, Cilt: 5, Sayı: 11, 1-14.

İNTERNET KAYNAKLARI

2019 Dünya Nüfus Ansiklopedisi, 2018’de Sincan’da Kaşgar’ın Nüfusu Nedir? (2018). <http://www.chamiji.com/201807318518.html> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Aljazeera Türk, Yemen (2014). <http://www.aljazeera.com.tr/ulke-profil/ulke-profil-yemen> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Anadolu Medeniyetleri Birliği, Birlik Tüzüğü (2020).
<http://anadolubirlik.org.tr/tuzuk.php#Tuzugumuz>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Anadolu Medeniyetleri Birliği, Hakkımızda (2020).
<http://anadolubirlik.org.tr/hakkimizda.php#hakkimizda-anadolu-birlikleri>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Anayasa Mahkemesi Kararları, 2008/25 Yürütmeyi Durdurma Kararı (2008).
<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/4195a5d9-dc61-42de-bcd8-3cd795918a73?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>, (Erişim Tarihi: 15.06.2019).

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kardeş Şehir Listesi (2019).
https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Basvuru_Rehberi%2FKarde%20Listesi.pdf, (Erişim Tarihi: 09.12.2019).

Azerbaycan Hükümeti Neftchala İlçe Yönetim Kurulu, Nüfus (2020).
<http://www.neftchala-ih.gov.az/page/12.html> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Bai, Kardeş Şehir (2019).
<https://baike.baidu.com/item/%E5%8F%8B%E5%A5%BD%E5%9F%8E%E5%B8%82>, (Erişim Tarihi: 13.07.2019).

Bangladeş Ulusal Bilgi Penceresi Sylhet Bölümü, Bir Bakışta Sylhet (2020).
<http://www.sylhetdiv.gov.bd/site/page/4399b9f1-0757-11e7-a6c5-286ed488c766/%E0%A6%8F%E0%A6%95%20%E0%A6%A8%E0%A6%9C%E0%A6%B0%E0%A7%87%20%E0%A6%B8%E0%A6%BF%E0%A6%B2%E0%A7%87%E0%A6%9F%20%E0%A6%AC%E0%A6%BF%E0%A6%AD%E0%A6%BE%E0%A6%97> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Bayan Ölgii, Yerleşim Nüfusu (2015). <http://www.bayan-olgi.gov.mn/pages/2537> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Berlin, Şehir Ortaklığı (2019). <https://www.berlin.de/rbmskzl/en/international-relations/city-partnerships/>, (Erişim Tarihi: 02.12.2019)

Berlin, Şehir Ortaklığı Paris (2019). <https://www.berlin.de/rbmskzl/en/international-relations/city-partnerships/>

relations/city-partnerships/paris/artikel.23594.en.php, (Erişim Tarihi: 02.12.2019).

Berliner Morgenpost, Berlin ve Dnyadaki 17 Kardeş Őhri (2014).
yahttps://www.morgenpost.de/berlin-aktuell/article127419381/Berlin-und-seine-17-Schwestern-auf-der-ganzen-Welt.html, (Erişim Tarihi: 30.11.2019).

Bizim Konya, Dnya Kenti Konya Tarihi (2020).
http://www.bizimkonya.com/konyatarihi.html, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Bursa Bnykşehir Belediyesi, Kardeş Őhirler (2019).
https://www.bursa.bel.tr/kardesehirler/sayfa/261, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

Bnyk Lyon Ekonomisi, Uluslararası İlişkiler Lyon-Frankfurt (2018).
http://www.economie.grandlyon.com/partenariats-internationaux-ville/francfort-11.html, (Erişim Tarihi: 02.12.2019).

Cankaoxiaoxi, Tianjin-Kobe Kardeş Őhir Değişiminin Geğmişi Faaliyetleri ve Başarıları (2019). http://column.cankaoxiaoxi.com/2019/0204/2370810.shtml, (Erişim Tarihi: 16.07.2019).

CES-MED, Kairouan (2020). http://www.ces-med.eu/ar/project/countries/%D8%AA%D9%88%D9%86%D8%B3/%D8%A7%D9%84%D9%82%D9%8A%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86 (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Cezayir Ulusal İstatistik Ofisi, Genel Nfus ve Konut Sayımı (2020).
http://www.ons.dz/collections/pop1national.pdf (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Checkpoint Charlie Vakfi, Berlin-Los Angeles: 1967'den Beri İki Őhirler (2017).
http://www.cc-stiftung.de/index.php/berlin-los-angeles-partnerstaedte-seit-1967/, (Erişim Tarihi: 01.12.2019).

City Of Buffalo, Buffalo Kardeş Őhirler (2019).
https://www.buffalony.gov/645/Buffer-Sister-Cities, (Erişim Tarihi: 01.07.2019).

City Population, Afganistan (2020).

<http://www.citypopulation.de/en/afghanistan/cities/?admid=7392> (Erişim Tarihi: 21.05.2020)

City Population, Agadez (2020). <http://www.citypopulation.de/en/niger/agadez/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Ajmer (2020). <http://www.citypopulation.de/php/india-rajasthan.php?adm2id=0821> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Aşağı Saksonya (2020). <http://www.citypopulation.de/en/germany/cities/niedersachsen/?cityid=4848> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Bosna Hersek (2020). <https://www.citypopulation.de/en/bosnia/cities/?admid=6758> (Erişim Tarihi: 21.05.2020)

City Population, Cin (2020). <http://www.citypopulation.de/en/china/cities/?admid=385> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Damanhur (2020). http://www.citypopulation.de/en/egypt/admin/al_bu%E1%B8%A5ayrah/1802__damanh%C5%ABr/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Fez (2020). https://www.citypopulation.de/en/morocco/admin/03__f%C3%A8s_mekn%C3%A8s/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Irak (2020). <http://www.citypopulation.de/Iraq-Cities.html> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, İran (2020). <http://www.citypopulation.de/en/iran/cities/?cityid=1075> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Jiangsu (2020). <http://www.citypopulation.de/en/china/cities/jiangsu/?admid=8644> (Erişim

Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Kalkandelen (2020).
http://www.citypopulation.de/en/northmacedonia/admin/polo%C5%A1ki/507__tetovo/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Kazakistan (2020).
<http://www.citypopulation.de/en/kazakhstan/cities/?cityid=3356> (Erişim tarihi: 21.05.2020).

City Population, Kazan (2020).
http://www.citypopulation.de/en/russia/volga/admin/tatarstan/92701__kazan/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Konjic (2020).
http://www.citypopulation.de/en/bosnia/hercegovackoneretvanski/10529__konjic/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Mısır (2020). <http://www.citypopulation.de/en/egypt/cities/> (Erişim tarihi: 21.05.2020).

City Population, Multan (2020). <http://www.citypopulation.de/php/pakistan-distr-admin.php?adm2id=72102> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Özbekistan (2020). <http://www.citypopulation.de/en/uzbekistan/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Senegal (2020). <http://www.citypopulation.de/en/senegal/cities/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Somali (2020).
<http://www.citypopulation.de/Somalia.html?cityid=7733> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

City Population, Sudan (2020).
<http://www.citypopulation.de/en/sudan/cities/?admid=2228> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

- City Population, Şiraz (2020). http://www.citypopulation.de/en/iran/admin/f%C4%81rs/0707__sh%C4%ABr%C4%81z/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Tacikistan (2020). <http://www.citypopulation.de/en/tajikistan/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Tanzanya (2020). <http://www.citypopulation.de/en/tanzania/cities/?admid=2347> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Tay Ninh (2020). http://www.citypopulation.de/en/vietnam/prov/admin/72__t%C3%A2y_ninh/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Tebriz (2020). http://www.citypopulation.de/en/iran/admin/āzārbāyjān_e_sharqī/0303__tabrīz/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Türkmenistan (2020). <http://www.citypopulation.de/Turkmenistan.html> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- City Population, Ukrayna (2020). <http://www.citypopulation.de/en/ukraine/cities/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Commune De Sfax, Şehri Tanımla (2019). <http://www.commune-sfax.gov.tn/ar/tryf-almdynt> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- CRI, Çin'deki Başlıca Dinler (20.08.2020). <http://turkish.cri.cn/chinaabc/chapter6/chapter60402.htm#:~:text=1.%20y%C3%BCzy%C4%B1lda%20%C3%87in'e%20gelen,olmak%20%C3%BCzere%203%20gruba%20ayr%C4%B1%C4%B1r.> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Çimkent Şehri, Çimkent'deki Dini Durum Hakkında (2020). <https://www.gov.kz/memleket/entities/shymkent/press/article/details/4666?lang=kk> (Erişim Tarihi: 21.05.2020)
- Darmstadt, Kardeş Şehir ve Uluslararası İlişkiler (2020). <https://www.darmstadt.de/sprachversionen/english/location/town-twinings->

and-international-relations/bursa-turkey, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

DEİK, Azerbaycan Ülke Bülteni (2013).
<https://www.deik.org.tr/uploads/azerbaycan-nisan-2013.pdf> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Derbent Şehri, Genel Bilgi (2020). <http://www.derbent.ru/city/index.php> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Deutschland, Almanya Neye İnaniyor (2017).
<https://www.deutschland.de/tr/node/5197> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Dünya Uygur Kurultayı, Uygur Özerk Bölgesi'nin Merkezi Tarihi Urumçi Türk Turistleri Bekliyor (2015). <https://www.uyghurcongress.org/tr/uygur-ozerk-bolgesinin-merkezi-tarihi-urumci-turk-turistleri-bekliyor/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

First Post, Hinsitan'ın 2011 Nüfus Sayımı Verilerine Göre %79.8 Hindu, %14.2'si Müslüman (2015). <https://www.firstpost.com/india/india-has-79-8-percent-hindus-14-2-percent-muslims-2011-census-data-on-religion-2407708.html> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Foshan Haber Ağı, Foshan Uluslararası Kardeş Şehir Değişimi ve İşbirliği Ödülü'nü Kazandı (2018).
http://www.foshannews.net/zt/2018/pc/jfgg/xsd0503/201811/t20181121_207879.html, (Erişim Tarihi: 11.07.2019).

Gangneung, Yerleşik Kayıtlı Nüfus Durumu (2020).
<https://www.gn.go.kr/www/selectBbsNttView.do?key=1743&bbsNo=195&nttNo=99945&searchCtgr=&searchCnd=all&searchKrd=&pageIndex=1&integDeptCode=> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Geheimtipphamburg.de, Hamburg'un İkiz Şehirleri (2018).
<https://geheimtipphamburg.de/geheimtipp/hamburgs-partnerstaedte-ein-blick-durchs-tor-zur-welt/>, (Erişim Tarihi: 02.12.2019).

Haberler.Com, Somalili Çocukların Bayramlıkları Bursa'dan (2018).

<https://www.haberler.com/somalili-cocuklarin-bayramliklari-bursa-dan-11171843-haberi/>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

Halkın Sesi, Lefkoşa'nın 9. Kardeş ŐEHİRİ İzmir (2019).
<http://www.halkinsesikibris.com/guncel/lefkosanin-9-kardes-sehri-izmir-h109537.html>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

Hamburg, İkiz Şehirler (2020). <https://www.hamburg.de/partnerstaedte/>, (Erişim Tarihi: 03.12.2019).

Hebron Şehri, Hebron Şehrine Tarihsel Bir Bakış (2020). http://www.hebron-city.ps/ar_page.aspx?id=PKWodJa5710518aPKWodJ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 2005/25 Sayılı Genelge (2005).
<https://docplayer.biz.tr/21370454-T-c-icisleri-bakanligi-mahalli-idareler-genel-mudurlugu-sayi-b050mah0650002-865-80970-7-4-2005-genelge-2005-36-valiligine.html>, (Erişim Tarihi: 04.12.2019).

İçişleri Bakanlığı, Mülki İdare Birimleri (2020). <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

İHA, Urumçi'de Müslüman Olmak (2019). <https://www.ihacom.tr/haber-urumcide-musliman-olmak-787838/> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

İMMİB, Cibuti Ülke Bülteni (2018).
<https://www.immib.org.tr/download/files/downloads/pagefiles/%7B22909237-ebfa-4fd7-bdfc-3bf534828b17%7D/files/Ek-2-2CIBUTI-UlkeBulteni.pdf>
(Erişim Tarihi: 21.05.2020)

İNSAMER, Azerbaycan (2019).
https://insamer.com/tr/azerbaycan_857.html#:~:text=G%C3%BCn%C3%BCm%C3%BCzde%20Azerbaycan%20n%C3%BCfusunun%20%95'ten,%C5%9Eia'n%C4%B1n%20Caferiye%20koluna%20mensuptur. (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

- İNSAMER, Güney Kore’de İslamiyet ve Müslümanlar (2016).
https://insamer.com/tr/guney-korede-islamiyet-ve-muslimanlar_245.html
(Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- İNSAMER, Hindistan (2020). https://insamer.com/tr/hindistan_897.html
- İtalya Online, İtalya’daki Dinler (2018).
<http://www.italyaonline.net/Italya/hakkında/din.htm> (Erişim Tarihi:
10.05.2020).
- İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kardeş Kentler (2020).
<https://www.izmir.bel.tr/tr/KardesKentler/62>, (Erişim Tarihi: 05.12.2019).
- Kabil Eyaleti, Hakkında (2020). <http://kabil.gov.af/fa/page/2264> (Erişim Tarihi:
21.05.2020).
- Karadeniz Ereğli Belediyesi, Kardeş Kentlerimiz (2020).
<https://www.kdzeregli.bel.tr/index.php/feature/kurum-hakkında/kardes-kentlerimiz>, (Erişim Tarihi: 03.12.2019).
- KFA Fuarcılık, İspanya Ülke Raporu (2019).
http://bolutso.org.tr/dosyalar/kfa_ismanya_ulke_raporu_2019.pdf (Erişim
Tarihi: 10.05.2020).
- Konya Belediyeler Birliği, Birlik Üyeleri Belediyelerimiz (2020).
<http://www.kbb.gov.tr/birlik-organlari/birlik-uyeleri.html>, (Erişim Tarihi:
20.08.2020).
- Konya Belediyeler Birliği, Tüzük (2020).
<http://www.kbb.gov.tr/hakkimizda/tuzuk.html>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Konya Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal Yapı (2020).
<https://www.konya.bel.tr/kurumsalyapi.php>, (Erişim Tarihi, 20.08.2020).
- Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Tarihçe (2020).
https://konyakultur.gov.tr/index.php?route=pages/pages&page_id=1, (Erişim
Tarihi: 21.08.2020).

- Konya, Konya Hakkına Genel Bilgiler (2018). <http://konya.com.tr/genel-bilgiler/>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Konya'da Yatırım, Konya'nın Tarihçesi (2020). <http://www.konyadayatirim.gov.tr/konya.asp?SayfaID=1>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Kosova Cumhuriyeti, Yerel Yönetim (2020). <https://www.rks-gov.net/AL/f50/republika-e-kosoves/qeverisja-lokale> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Kosova Cumhuriyeti Prizren, Nüfus (2020). <https://kk.rks-gov.net/prizren/qyteti/numri-i-banoreve/> (Erişim tarihi: 21.05.2020).
- KTO, Konya'nın Tarihi (2020). <http://www.kto.org.tr/konyanin-tarihi-500s.htm>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (2020). <http://www.ansar.de/kibris.htm> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Kyoto Gezi Rehberi (2020). <https://prev.kyoto.travel/tr/>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Kyoto, Kyoto Şehrinin Tamamı (2015). <https://www2.city.kyoto.lg.jp/sogo/toukei/Rikatsuyou/Map/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Lefkoşa Belediyesi, Lefkoşa ile İzmir Kardeş Şehir Oldu (2019). <https://www.lefkosabelediyesi.org/lefkosa-ile-izmir-kardes-sehir-oldu/>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).
- Lexpera, 1580 Sayılı Belediye Kanunu (1930). <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/belediye-kanunu-1580>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Milliyet, Bursa İle Darmstadt'ın Kardeşliği 45. Yaşında (2016). <http://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/bursa/bursa-ile-darmstadt-in-kardesligi-45-yasinda-11417413>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

MİMDAP, Kardeş Şehirler İle Uzaklar Yakın Oluyor (2010).
<http://www.mimdap.org/?p=43116>, (Erişim Tarihi: 08.12.2019).

Nüfus ve Konut Sayımı, KKTC 2006 Genel Nüfus ve Konut Sayımı Kesin Sonuçları (2006). <http://nufussayimi.devplan.org/Nufus%20Kesin%20Sonuc.pdf> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Okan Üniversitesi Avrasya Araştırma Merkezi, Kırgızistan (2020).
<https://www.okan.edu.tr/avrasyamerkezi/sayfa/959/kirgizistan/> (Erişim tarihi: 21.05.2020).

ORSAM, Lüblan'daki Aleviler ve Suriye (2011). <https://www.orsam.org.tr/tr/lubnan-daki-aleviler-ve-suriye/> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Raillife Dergisi, Afrika'nın Kutsal Kenti: Kayrevan (2015).
<http://www.raillife.com.tr/afrikanin-kutsal-kenti-kayrevan/> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Resmi Gazete, 10 Haziran 1949, Sayı: 7236, 5442 İl İdaresi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

Resmi Gazete, 10 Temmuz 2004, Sayı: 25531, Büyükşehir Belediyesi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.03.2019).

Resmi Gazete, 11 Haziran 2005, Sayı: 25842, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5355.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.03.2019).

Resmi Gazete, 13 Aralık 2003, Sayı: 25315,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/12/20031213.htm>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Resmi Gazete, 15 Temmuz 2018, 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Bakanlıklara Bağlı, İlgili İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşlanlığı Kararnamesi,

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>, (Erişim Tarihi: 21.02.2019).

Resmi Gazete, 16 şubat 1949, Sayı: 7133, Türkiye ile Belçika-Lüksemburg Ekonomik Birliği Arasındaki Ticaret Anlaşmasının Yürürlük Sürelerinin İki Ay Daha Uzatılması Hakkında Kanun,
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7133.pdf>, (Erişim Tarih: 20.08.2020).

Resmi Gazete, 18 Mart 1924, Sayı: 68, 442 Köy Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>, (Erişim Tarihi: 11.03.2019).

Resmi Gazete, 18 Ocak 1984, Sayı: 18285, Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2972.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.03.2019).

Resmi Gazete, 22 şubat 2005, Sayı: 25745, İl Özel İdaresi Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.03.2019).

Resmi Gazete, 23 Temmuz 1965, Sayı: 12056, Devlet Memurları Kanunu,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, (Erişim Tarihi: 01.04.2019).

Resmi Gazete, 26 Mart 1987, Sayı: 19424, Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3335.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.12.2019).

Resmi Gazete, 3 Nisan 1930, Sayı: 1471, Belediye Kanunu,
<http://www.yds.gov.tr/dosyalar/1326978039-1580.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.03.2019).

Resmi Gazete, 3 Temmuz 2005, Sayı: 25874, Belediye Kanunu,
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, (Erişim Tarihi: 07.03.2019).

Resmi Gazete, 5 Mayıs 1969, Sayı: 13201, Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf>, (Erişim Tarihi: 03.12.2019).

Resmi Gazete, 6 Aralık 2012, Sayı: 28489, On Dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>, (Erişim Tarihi: 27.04.2019).

Resmi Gazete, 6 Mart 2008, Sayı: 26824, Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5747.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.06.2019).

Resmi Gazete, 7 Temmuz 2018, Sayı: 30471, Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707M2.pdf>, (Erişim Tarihi: 29.03.2019).

Resmi Gazete, 8 Mart 2011, Sayı: 27882, Sulama Birlikleri Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6172.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.04.2019).

Resmi Gazete, 9 Ekim 2005, Sayı: 25961, İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/10/20051009-4.htm>, (Erişim Tarihi: 05.03.2019).

Rostov-on-Don, İkiz Şehirler Rostov ve Antalya Arasında Yeni Etkileşim Olanakları Şehir İdaresinde Tartışıldı (2018). https://rostov-gorod.ru/press_room/news/8898/26118/, (Erişim Tarihi: 09.12.2019).

Sister Cities International, Kardeş Şehir Nedir (2020). <https://sistercities.org/about-us/what-is-a-sister-city-3/>, (Erişim Tarihi: 25.06.2019).

State Statistics Committee of Ukraine (2001). <http://2001.ukrcensus.gov.ua/eng/> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2018 Yılı Genel Faaliyet Raporu (2018). <http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/06/2018-Genel-Faaliyet-Raporu.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.03.2019).

Study İn Russia, Kazan Şehri (2020). <https://rusyada.net/rusya-sehirleri-kazan-sehri/> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Tarihi Kentler Birliği, Tarihçe (2020). <https://www.tarihiKentlerBirliği.org/hakkimizda/tarihce/>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Tarihi Kentler Birliği, Tüzük (2020). <https://www.tarihiKentlerBirliği.org/hakkimizda/tuzuk/>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Trablus Belediyesi, Şehrin Tarihi (2020). <http://www.tripoli.gov.lb/ar/node/1> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).

Travnik Belediyesi, Genel Bilgi (2020). <https://www.opcinatravnik.com.ba/ba/informacije/opci-podaci>

Türk Dil Kurumu, Kardeş Şehir (2020). http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c9772a75e9fb4.42020743, (Erişim Tarihi: 24.03.2019).

Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Kardeş Şehirler El Kitabı (2016). <http://www.tdbb.org.tr/tdbb/wp-content/uploads/2016/01/kardessehirelkitabi.pdf>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Tüzük (2020). http://www.tdbb.org.tr/?page_id=38&lang=tr, (Erişim Tarihi, 20.08.2020).

Türk Dünyası Belediyeler Birliği, Üyeler (2020). http://www.tdbb.org.tr/?page_id=2587&lang=tr, (Erişim Tarihi, 20.08.2020).

Türkiye Belediyeler Birliği, Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı (1992).

https://www.tbb.gov.tr/mevzuat/kanunlar/Avrupa_Yerel_Yonetimler_ozekli_k_Sarti.pdf (Erişim Tarihi: 05.09.2019).

Türkiye Belediyeler Birliği, Birlik Tüzüğü (2020).
<https://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/turkiye-belediyeler-birligi-tuzugu>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Türkiye Belediyeler Birliği, Birlikler Genel İstatistikler (2020).
<https://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/istatistikler/birlikler-genel-istatistikler/>, (Erişim Tarihi: 24.04.2019).

Türkiye Belediyeler Birliği, Kuruluş ve Görev (2020).
<https://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Türkiye Belediyeler Birliği, Ülke Düzeyinde Kurulan Birlikler (2020).
<https://www.tbb.gov.tr/ulke-duzeyinde-kurulan-birlikler>, (Erişim Tarihi: 03.04.2019).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 7 Kasım 1982,
https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf, (Erişim Tarihi: 01.03.2019).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Görev ve Yetkiler (2020).
https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaşkanligi/gorev_yetki/, (Erişim Tarihi: 28.02.2019).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, Kabine (2020).
<https://www.tccb.gov.tr/kabine/>, (Erişim Tarihi:01.03.2019).

Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, Belediyelere Ait Kardeş Kent İstatistikleri Verileri (2020).
<https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.08.2020).

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2017 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu (2017).
https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2017_m_gnl_faal_rp

r-20180904082437.pdf, (Erişim Tarihi: 26.03.2019).

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, İnan Ülke Profili (2020).
<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/ulke-profil/genel-bilgiler> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, Suudi Arabistan Ülke Profili (2020).
<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/suudi-arabistan/ulke-profil/genel-bilgiler> (Erişim Tarihi:21.05.2020)

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, Tacikistan Ülke Profili (2020).
<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-asya/tacikistan/ulke-profil/genel-bilgiler> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Bengladeş (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/benglades> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Buhara (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/buhara> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Çimkent (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/cimkent> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Dağıstan (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/dagistan> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Hoy (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/hoy> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Irak (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/irak--ulke> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Kaşgar (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kasgar> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Kerkük (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/kerkuk> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).

Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Kırgızistan (2020).

- <https://islamansiklopedisi.org.tr/kirgizistan> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Mekke (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/mekke> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Merv (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/merv> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Nijer (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/nijer> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Priştine (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/pristine> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Prizren (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/prizren> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Sefakus (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/sefakus> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Tacikistan (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/tacikistan> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Trablusşam (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/trablussam> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Travnik (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/travnik> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Tunus (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/tunus> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Türkmenistan (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/turkmenistan> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi Zengibar (2020).
<https://islamansiklopedisi.org.tr/zengibar> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Urgenç Şehir Yönetimi, Genel Bilgiler (2019). <http://urganchshahar.uz/uz/shahar->

- haqida/umumiy-malumat/ (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Usa Today, Japonlar G İçin Eski Geleneklere Bakıyor (2015).
http://usatoday30.usatoday.com/news/religion/2011-03-15-japanspirit15_ST_N.htm (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Vallejo California, Vallejo kardeş Şehir Derneği (2020).
<http://www.visitvallejo.com/listings/11761?categoryId=611>, (Erişim Tarihi: 28.06.2019).
- Vietnam Konsolosluğu, Vietnam Hakkında (2020).
<http://www.vietnamkonsoloslugu.com/hakkinda/#:~:text=Vietnam%20halk%C4%B1n%C4%B1n%20dini%20yap%C4%B1s%C4%B1%20ise,ve%20M%C3%BCsl%C3%BCmanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20benimseyecek%20%20C5%9Fekilde%20da%C4%9F%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r> (Erişim Tarihi: 10.05.2020).
- Vilayetler Birliği, Birlik Tüzüğü (2020). <https://www.vilayetler.gov.tr/BirlikTuzugu>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- Vilayetler Birliği, Tarihçe (2020). <https://www.vilayetler.gov.tr/Tarihce>, (Erişim Tarihi: 20.08.2020).
- WELT, Hamburg ve Dünyadaki İviz Şehirler (2014).
https://www.welt.de/print/die_welt/hamburg/article128066612/Hamburg-und-seine-Partnerstaedte-in-der-Welt.html, (Erişim Tarihi: 02.12.2019).
- Wired, Hepsi Şehir Ailesi: Kardeş Şehir Ağı (2013).
<https://www.wired.com/2013/02/all-in-the-city-family-the-network-of-sister-cities/>, (Erişim Tarihi: 23.06.2019).
- World Business Chicago, Chicago Sister Cities International (2020).
<http://www.worldbusinesschicago.com/sister-cities/>, (Erişim Tarihi: 04.07.2019).
- Xi'an İstatistik Bürosu, Büyük Yıllarda Nüfus, Nüfus Yoğunluğu ve Nüfus Gelişimi (2009). <http://tjj.xa.gov.cn/tjsj/zxfb/5d7fcd6665cbd86dc0e4bcae.html> (Erişim

Tarihi: 21.05.2020).

Xiqing Devlet İşleri Ağı, 2018 Çin Tianjin Uluslararası Kardeş Şehirler Yuvarlak
Masası Başlıyor (2019).

<http://www.tjxq.gov.cn/xqxwzx/system/2018/09/19/010014813.shtml>,

(Erişim Tarihi: 12.07.2019).

Yemen, Aden Valiliğine Giriş Niteliğinde Bir Genel Bakış (2020). <https://yemen-nic.info/gover/aden/brife/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020)

Yeni Şafak, Cumhurbaşkanlığı Sistemi: 2017 Anayasa Referandumu (2017).
<https://www.yenisafak.com/secim-referandum-2017>,

(Erişim Tarihi:01.03.2019).

EKLER

EK 1. KBŞB Kardeş Şehirlerinin Dinin İnanışları

Şehirler	Dini İnanışları	Kaynak
Damanhur	Müslüman	www.vahdet.info.tr
Kairouan	Müslüman	www.raillife.com.tr
Urumçi	Müslüman	www.iha.com.tr
Mekke	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Karakol	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Travnik	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Prizren	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Priştine	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Merv	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Urgenç	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Setif	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Neftçala	Müslüman	www.deik.org.tr
Konjic	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Belh	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Gadaref	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Multan	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Fez	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Saraybosna	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Kalkandelen	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
El Halil	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Zanzibar	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Trablus	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr www.orsam.org.tr
Kaşkar	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Sylhet	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Kerkük	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Agadez	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Sfax	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Kulob	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr ticaret.gov.tr
Touba	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Cibuti	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Aden	Müslüman	www.aljazeera.com.tr
Kabil	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr

Bayan Ölgii	Müslüman	Kyenpyeıl 2016
Garbiye	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Gorajde	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Tebritz	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Baydhabo	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Buhara-i Şerif	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Hoy	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Şiraz	Müslüman	ticaret.gov.tr
Derbent	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Gence	Müslüman	insamer.com
Kazan	Müslüman	rusyada.net
Güzelyurt	Müslüman	www.ansar.de
Çimkent	Müslüman	www.gov.kz
Xi'an	Gayrimüslim	www.china.com
Henan	Gayrimüslim	Karluk 2017
Kyoto	Gayrimüslim	usatoday30.usatoday.com prev.kyoto.travel/tr
Gangneung	Gayrimüslim	insamer.com
Verona	Gayrimüslim	www.italyaonline.net
Cordoba	Gayrimüslim	İspanya Ülke Raporu 2019
Ajmer	Gayrimüslim	insamer.com
Yangzhou	Gayrimüslim	turkish.cri.cn
Hannover	Gayrimüslim	www.deutschland.de insamer.com
Gözleve	Gayrimüslim	2001.ukrcensus.gov.ua
Tay-Hini	Gayrimüslim	www.vietnamkonsoloslugu.com

Ek 2. KBŞB Kardeş Şehirlerinin Nüfusları

Şehirler	Nüfus	Kaynak
Damanhur	562.375	www.citypopulation.de/
Kairouan	160.000	www.ces-med.eu/
Urumçi	3.500.000	www.uyghurcongress.org/
Mekke	1.700.000	ticaret.gov.tr
Karakol	64.000	www.okan.edu.tr
Travnik	56.596	www.opcinatravnik.com.ba/
Prizren	94.517	kk.rks-gov.net

Priştine	198.897	www.rks-gov.net
Merv	1.480.000	www.citypopulation.de/
Urgenç	140.649	urganchshahar.uz/
Trablus	500.000	www.tripoli.gov.
Kaşkar	4.469.700	www.chamiji.com/
Sylhet	980.800	www.sylhetdiv.gov.
Kerkük	1.597.876	www.citypopulation.de/
Agadez	487.620	www.citypopulation.de/
Sfax	801.272	www.commune-sfax.gov.tn/
Kulob	105.500	www.citypopulation.de
Touba	753.315	www.citypopulation.de
Cibuti	526.412	www.immib.org.tr
Aden	589.419	yemen-nic.info
Kabil	3.950.300	kabul.gov.af/
Bayan Ölgii	92.878	www.bayan-olgi.gov.mn/
Garbiye	5.104.634	www.citypopulation.de
Gorajde	32.000	www.gorazde.ba
Tebriz	1.695.094	www.citypopulation.de
Baydhabo	792.182	www.citypopulation.de
Buhara-i Şerif	272.500	www.citypopulation.de
Hoy	198.845	www.citypopulation.de
Şiraz	1.869.001	www.citypopulation.de
Derbent	128.000	www.derbent.ru/
Gence	335.600	www.ganja-ih.gov.az/
Kazan	1.143.535	www.citypopulation.de
Güzelyurt	29.264	nufussayimi.devplan.org/
Setif	1.489.979	www.ons.dz/
Neftçala	22.026	www.neftchala-ih.gov.az/
Konjic	25.148	www.citypopulation.de
Belh	1.096.100	www.citypopulation.de
Gadaref	2.208.400	www.citypopulation.de
Multan	2.258.570	www.citypopulation.de
Fez	1.150.131	www.citypopulation.de
Saraybosna	413.593	www.citypopulation.de
Kalkandelen	86.580	www.citypopulation.de
El Halil	250.000	www.hebron-city.
Zanzibar	1.303.569	www.citypopulation.de
Xi'an	7.642.527	tjj.xa.gov.cn/
Henan	96.050.000	www.citypopulation.de

Kyoto	1.475.015	www2.city.kyoto.lg.jp
Gangneung	213.037	www.gn.go.kr
Verona	264.919	www.portale.comune.verona.it
Cordoba	782.979	www.citypopulation.de
Ajmer	2.583.052	www.citypopulation.de
Yangzhou	4.460.066	www.citypopulation.de
Hannover	538.068	www.citypopulation.de
Gözleve	107.650	www.citypopulation.de
Tay-Hini	1.169.165	www.citypopulation.de
Şimkent	1.036.144	www.citypopulation.de

Ek 3. KBŞB Kardeş Şehir Ortaklıkları Oluşum Yılı

Şehir	Yıl	Şehir	Yıl
Damanhur	1966	Sylhet	2012
Kairouan	1970	Kerkük	2012
Urumçi	1990	Agadez	2012
Mekke	1992	Sfax	2012
Karakol	1994	Kulob	2012
Travnik	1994	Touba	2013
Prizren	1997	Cibuti	2013
Priştine	1997	Aden	2012
Merv	1997	Kabil	2016
Urgenç	1997	Bayan Ölgii	2016
Trablus	2009	Garbiye	2018
Kaşkar	2010	Gorajde	2013
Gadaref	2006	Tebriz	2011
Multan	2007	Baydhabo	2017
Fez	2008	Buhara-i Şerif	2017
Saraybosna	2008	Hoy	2018
Kalkandelen	2008	Şiraz	2018
El Halil	2009	Derbent	2019
Zanzibar	2009	Gence	2020
Xi'an	1995	Kazan	2019
Henan	2007	Güzelyurt	2020
Kyoto	2008	Setif	1998
Gangneung	2008	Neftçala	2003
Verona	2009	Konjic	2004

Cordoba	2010	Belh	2006
Ajmer	2012	Gözleve	2003
Yangzhou	2013	Tay-Hini	1970
Hannover	2013	Şimkent	2010

Ek 4. Kardeş Şehir Protokolü Örnek Metni

(ÜLKE ADI) (BELEDİYE ADI) BELEDİYESİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ .... İLİ .... BELEDİYESİ ARASINDA KARDEŞ ŞEHİR PROTOKOLÜ

Türkiye Cumhuriyeti .... İli ... **Belediyesi** ile .... Cumhuriyeti ... **Belediyesi**, (Bundan böyle " taraflar " olarak ifade edilecektir) aralarındaki dostluk ilişkilerine dayanarak, TDBB koordinatörlüğünde Kardeş Şehir ilişkisi kurmuş olup aşağıda belirtilen alanlarda, belirtilen yollarla işbirliği yapma konusunda anlaşmışlardır.

- ❖ Taraflar, karşılıklı saygı, güven, işbirliği ve eşitlik prensibine dayanarak, ayrıca iki ülkenin şu an yürürlükte olan yasal mevzuatlarına uygun olarak iki taraflı ilişkilerini geliştirirler.
- ❖ Taraflar öncelikli olarak aşağıda yer alan alanlarda işbirliği gerçekleştirir ve gerçekleştirilmesini teşvik ederler.
  - .....
  - .....
  - .....
- ❖ Taraflar, bahsi geçen alanlar ile ilgili işbirliğini geliştirmek üzere tecrübe paylaşımı, uzman değişimi programları ve çeşitli projeler gerçekleştirirler.
- ❖ Taraflar, kardeş şehir ilişkisinin verimliliğini arttırabilmek için iki şehirden de konuyla ilgili bir yetkili tayin ederler.
- ❖ Taraflar proje ve iş birliği süreçlerinde, yerel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, esnaf odaları, eğitim kurumları, uluslararası örgütler vb. kuruluşlar ile bir arada çalışarak kardeş şehir ilişkisini toplumsallaştırır.
- ❖ Bu protokol, günün ihtiyaçları gözden geçirilerek 5 yılda bir yenilenir. Bu protokol .../.../... tarihinde ... / ... Türkçe olmak üzere 3 nüsha olarak düzenlenmiştir.
- ❖ Kardeş Belediye İşbirliği Protokolü her iki (... **Belediyesi** – .... **Belediyesi**) belediyenin ilgili organlarının onay ve kabulü ile yürürlüğe girer.

.../.../...

... ..

.... Belediye Başkanı

.....

.... Belediye Başkanı

Ek 5. KBŞB Kardeş Şehirler Parkı

Ek 6. KBŞB Japon Kyoto Parkı

Ek 7. Kyoto'da Konya Anıtı

Ek 8. Konya Büyükşehir İlçe Belediyeleri Kardeş Şehirlerinin Dinin İnanışları

Şehir	Dini İnanışı	Kaynak
İshoj	Gayrimüslim	Türk Diyanet Vakfı
Çimkent	Müslüman	www.gov.kz
Kukes	Müslüman	insamer.com
Kwanjin Ku	Gayrimüslim	insamer.com
Başkurdistan	Müslüman	insamer.com
Belh	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Gorajde	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Kenitra	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Novi Grad Sarajevo	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Novipazar	Müslüman	Diyanet Dergisi
Teocak	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Akjoujt	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr

Carson	Gayrimüslim	islamansiklopedisi.org.tr
Gazze Beyt Lahya	Müslüman	insamer.com
Hadzici	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Şeki	Müslüman	insamer.com
Telafer	Müslüman	insamer.com
Tetova	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Yuexiu	Gayrimüslim	insamer.com
Arafat	Müslüman	insamer.com
Barlad	Gayrimüslim	islamansiklopedisi.org.tr
Beit Hanoun	Müslüman	insamer.com
Çernooçene	Gayrimüslim	insamer.com
Hama	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Kongaz Köyü	Gayrimüslim	islamansiklopedisi.org.tr
Stari Grad	Müslüman	islamansiklopedisi.org.tr
Edea	Gayrimüslim	insamer.com

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Bahadır Aydoğdu
Doğum Yeri ve Tarihi : Ereğli/Konya 1995
Medeni Hali : Bekar
İletişim : bahadrraydogdu@gmail.com
05343175961

EĞİTİM

2009-2013 : Ereğli (Anadolu) Lisesi
2013-2017 : Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Siyaset
Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
2017-2020 : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

Bildiriler

AYDOĞDU, Bahadır (2018). “Türkiye’de Belediyeler Arası İşbirlikleri ve Kardeş Şehir Uygulamaları”. 2. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Öğrenci Kongresi, 603-618.

Kitap Bölümü

BABAOĞLU, Cenay ve AYDOĞDU, Bahadır (2020). “Kardeş Şehir İş Birlikleri ve Türkiye”. Yerel Yönetimlerde Teknoloji ve Katılım (Edit: Cenay Babaoğlu, Levent Memiş ve Oguzhan Erdoğan), Orion Kitabevi, 385-402.

